205

bir avuç gökyüzü
ÇETİN ALTAN

çetin altan

bir avuç gökyüzü

BİLGİ YAYINEVİ

BİLGİ YAYINLARI : 205
ROMAN DİZİSİ : 69

Birinci Basım
Mayıs 1974

BİLGİ YAYINEVİ

Tunalı Hilmi Cad. 94
Telf: 178930 - 178019
Kavaklıdere - Ankara

Babıâli Cad. 19/2
Telf: 225201
Cağaloğlu - İstanbul

ÇETİN ALTAN

Bir Avuç Gökyüzü

BİLGİ YAYINEVİ

kapak düzeni : fahri karagözoğlu

BİLGİ BASIMEVİ — ANKARA

BİR AVUÇ GÖKYÜZÜ

I

— Kim var orada?

Cevap yok.

— Hey kimsin sen be?

Yüzü hiç seçilmeyen iri yarı bir gölge kapının kuytusuna sığınmış öyle duruyor gibi... Kapı yarı açık. Kirli bir aydınlık giriyor kapıdan. Işıksız pis bir aydınlık. Ne karanlığa, ne de gerçek aydınlığa dönüşmeye niyeti olmayan, monoton, donup kalmış pis bir aydınlık.

Ve bu alacakaranlığın fonunda yüzü seçilmeyen iri yarı bir gölge kapının kuytusuna sığınmış öyle duruyor.

Adam bağırıyor:

— Kim var orada?

Cevap yok.

Adam kapıya doğru gidiyor. Köşeye sıkış-

tırılmış kedi korkusunun tüm cesaretiyle gözleri kısık, dudakları gergin, ok gibi hışımla gidiyor.

Adam yürüdükçe kapı, kapıdan sızan alacakaranlık, kapının kuytusundaki gölge geriye doğru uzaklaştıkça uzaklaşıyor.

Sonsuz bir koridorda yürüyor artık adam. Hızlandıkça hızlanıyor adımları. Koşmaya başlıyor. Ve uzaklaştıkça uzaklaşıyor kapı, kapıdan sızan ışık ve kapının yanındaki gölge.

Sesi yankılanıyor adamın, uçsuz bucaksız, sonu sonsuzda kaybolan koridorda:

— Hey kim var orada?

Koridorda sıra sıra kocaman blok demir kapılar. Kapıların üstünde avuç büyüklüğünde dört köşe delikler. Deliklere yapışmış dışarıya bakan gözler. Fırıl fırıl oynayan deli gözleri bunlar.

Kuzum burası neresi? Nasıl düştü bu adam buraya?

Daha demincek evindeki koltuğa uzanmış oturmuyor muydu?

Evindeki koltuk. Kitaplar. Pikap. Karısı...

*

Zemin katında bir daire. Salonun karşılıklı büyük pencereleri iki ayrı yöne bakıyor. Basit

bir yazı masası. Bir koca koltuk. Kitaplar. Üç beş resim. Sağdaki pencerelerden zemin katının küçük bahçesindeki bücür Japon çamıyle, bahçeyi çevreleyen lükstrumlar, daha ötelerde elektrik direği, dar asfalt yol ve sitenin kimi yayvan, kimi yüksek binaları görünüyor.

Birbirine uyumlu aralıklarla ilerde park olacak geniş boşluklar içine yerleştirilmiş büyük binalarda daha başka daireler...

Bir kadın halı silkiyor ta karşıdaki binanın üst kat balkonunda. Oradan deniz görünür. Sitenin ortasındaki zemin katı pencerelerindense sadece park boşlukları, otobüs durağı, sitenin içinde dolanan dar asfalt yol ve sitenin betondan tek katlı bakkalıyle sadece öteki binalar görünüyor.

Adam beş aşağı beş yukarı arşınlayıp duruyor zemin katındaki salonu. Bir sağdaki pencerelerden bakıyor, bir soldaki pencerelerden. Aylardan temmuz. Gökte bir tek bulut yok. İlerdeki düzlükte gençler top oynuyor olmalılar. Görünmüyorlar ama sesleri geliyor. Şimdi deniz uzaklarda kimbilir nasıl ışıl ışıl yanıyordur.

Genç bir kadın önündeki çocuk arabasını ağır ağır iterek yürüyor. Sarışın küçük bir oğlan, yalpalı kavisler çiziyor bisikletiyle.

Ve karpuzcu eğilmiş karpuzlarını düzeltiyor. Göğüsleri yeni yeni tümsekleşmeye baş-

lamış iki kız çocuğu, durmuşlar karpuzcuya bakıyorlar.

Önce o gelmişti, karpuzcu. Sonra kâğıt helvacı, sonra dondurmacı, sonra da ayakkabı boyacısı.

Önceki gün sabahın erken saatlerinde, arkası açık bir kamyonetle gelmişti karpuzcu. Karpuzları küçük bahçenin tam karşısında, dar asfalt yolun kıyısına yığmışlardı. Kamyonet çekip gitmişti. Karpuzcu bir süre yine karpuzları düzeltmişti.

Dün sabah bir kâğıt helvacı gelip dikildi zemin katının öteki yönüne. Elindeki portatif sehpasını açtı, üstüne akvaryuma benzeyen cam kutusunu koydu. Karpuzcu orta boyluydu. Helvacı uzun boylu, bıyıklı, kemikli omuzlu.

Dün öğleden sonraysa, beyaz arabasıyle bir dondurmacı peyda olmuştu. O da bıyıklıydı. Arabasını üç beş adım itip duruyor, binalara bakarak:

— Dondurmaaaa kaymak -diye bağırıyordu.

Ve nihayet dört buçuk saat önce bir ayakkabı boyacısı, karpuzcunun az ilersindeki bakkalın dibine gelip çöktü.

Karpuzcu da, helvacı da, dondurmacı da, boyacı da, hepsi kasketliydiler.

Zeminkattaki daire tümden sarılmıştı. Bahçe yönünde karpuzcuyla boyacı, dış kapının

bulunduğu yönde helvacıyle, durup durup bağıran dondurmacı.

Adam sinirli sinirli devam ediyordu salonu arşınlamaya. Karpuzcunun yönüne gelince karpuzcuya bir göz atıyor, helvacının yönüne gelince helvacıya bir göz atıyordu.

Göğüsleri yeni tümsekleşmeye başlamış iki kız çocuğu, kıkırdayarak yürüyüp gittiler. Genç kadın eğilip arabadan bebeğini almış, patiklerini düzeltiyordu. Bakkala gelen şalvarlı bir hizmetçi, bir çift ayakkabı bıraktı bakkalın dibindeki boyacıya. Sarışın oğlan hâlâ cambazlıklar yapıyordu bisikletiyle.

Evdeki yalnızlığın hoş bir özgürlüğü vardı. Hiç değilse evin içinde kimse gözetlemiyordu şu anda kendisini. Helâya girse kapıyı açık bırakabilir, çırılçıplak kanapeye uzanabilir, tanıdığı bir kadına rahatça telefon edebilirdi.

Yatak odası boş, banyo boş, mutfak boştu. Sinsi bir örümcek gibi biri kıpırdamıyordu oralarda. Telefon çalsa kapıların ardından bir kadın umacısı belirip, sözde kayıtsız bir sesle,

— Kim o -diye soramazdı.

Soramazdı:

— Kime bakıyorsun -diye pencerelerin önünde azıcık dursa.

Güzel şeydi evin içindeki bu yalnızlığın ılık özgürlüğü. Yürüdü mutfağa girdi. Bulaşıklar, patlıcan, makarna, salça artıklarıyle öyle duruyorlardı. Mutfak helvacının bulunduğu

yöndeydi. Mutfak penceresinin tül perdesini eliyle aralayarak, bir de usulca oradan baktı helvacıya. On metre kadar ilerdeydi helvacı. Kasketini çıkarmış, başını sıvazlayarak göğe bakıyordu. Dondurmacı yoktu görünürlerde.

Daha sekiz ay olmuştu cezaevinden çıkalı.

Ve yine işte sarmışlardı evi.

İlerdeki düzlükte top oynayan gençler yankılanan bir uğultuyla bağırıyorlardı.

Besbelli gol olmuştu.

*

Adam çekildi mutfağın penceresinden. Ağzında kırık bir gülücük vardı. Acı, kırık bilinçsiz bir gülücük. Boynu ağrıyordu. Başını arkaya attı. Çenesini sağa sola oynattı. Sahanlar, tabaklar içiçe yığılmış duruyorlardı. Sirkeli zeytinyağlı, uzun salata tabağının kıyılarına ince dilinmiş birkaç salata yaprağı yapışmıştı. Dört tane de zeytin çekirdeği vardı ortasında.

Karısı bulaşıkların tepesinde berber koltuğuna kurulmuş, başında saç kurutma kazanı, yave bir laubaliliğin içli dışlı sesiyle konuşuyordu:

— Azıcık yandı ensem.

Daha dizi dizi kadınlar oturuyorlardı kazanların altında. Pudra, losyon esans kokuları-

nın buğulu sıcak karışımında, ışıklı aynalara sık sık bir göz atıp kendilerini seyrediyorlardı. Bir kadın ayağını uzatmış, pedikür yaptırıyordu köşede.

— Arka tarafını iyice kabart, öne de şöyle bir perçem indir.

— Daha önce kime taratıyordunuz saçlarınızı?

— Bluzunu güle güle giy, çok yakışmış. Bende de sarısı var aynı bluzun.

— Daha çok bekleyecek miyim, sıkıldım artık.

— Dün akşam bir eğlendik, bir eğlendik...

Berber, elinde çevirip durduğu ondüle maşaları, taraklar, makaslar, uğraşıp duruyor, bazen lafa karışıyor, bazen sanki orada değilmiş gibi konuşulanları duymazlıktan geliyordu.

Adam ağzında hep o kırık, acı gülücük, çenesini sağa sola çevirerek bulaşık tabaklarında saçlarını yaptıran kadınları seyrediyordu. Pedikür yaptıran kadının billur gibiydi bacakları.

Mutfaktaki musluktan arada bir su damlıyordu. Kızartma dumanlarıyle yağlı yemek buğularından iyice kirlenmiş tül perdenin gerisinden helvacının uzun boylu, bıyıklı silueti görünüyordu.

Dört bir yönden gözetlenen zemin katının uysal yalnızlığında bir kadın bulup sevişmek; yahut her şeyi bırakıp kaçmak, kaçmak uzak-

lara; yahut bir ipe takıverip kendini kavuşmak sonsuz bir yokluğun rahatlığına...

Adamın beyninden geçen yüksek gerilimde karmaşık düşünce dalgaları, ani bir tikle yüzünü buruşturmuş, çürük dişlerini ortaya çıkarmıştı. Avuçlarıyle yüzünü sıvazladı.

Bulaşık yığınlarının üstünde, berber koltuğuna kurulmuş, başında kazan iğneli gözlerle kendisine bakıyordu karısı. Öteki kadınlarda bakıyorlardı. Pedikür yaptıran, inadına daha yukarı çekmiş gibiydi eteğini.

Adam çıktı mutfaktan.

Ayağında fanile bir pantolon, sırtında kısa kollu, açık bej bir gömlek vardı. Mutlaka bir şeyler yapmak istiyordu. Önemli birilerine telefon edip durumu anlatmak, bir güven verici söz duymak, bir garanti almak, bir sığınak bulmak...

Yatak odasına geçti. Cebindeki buruşuk mendili yatağın üstüne attı. Temiz bir mendil aldı dolaptan. Her zamanki gibi karmakarışıktı çamaşır dolapları. Karısı hiç bir zaman üç donla dört fanileyi şöyle doğru dürüst üst üste koymayı bereceremişti. Bir şey almak gerekti mi, dolaplarda ne var ne yok, hepsi yatağın üstüne boşaltılır, alınacak alındıktan sonra geri kalanı yine dolabın içine tıkılırdı. Oysa çocukluğunda babaannesinin sandığı nasıl mis gibi lavanta kokardı. Bohçaları nasıl istifli, çamaşırları nasıl tiril tirildi.

Adam, eli pantolonunun temiz mendilli cebinde, tekrar salona çıktı, vestiyere doğru yürüdü ve bir kez daha baktı bahçe yönüne. Karpuzcu da yerindeydi, ayakkabı boyacısı da.

Apartman sahanlığına açılıp kapanan zemin katın kapısı. İnilen üç basamak merdiven. Apartmanın cümle kapısından dışarı çıkış.

Binalar, asfalt yol ve akasyalar ikindi sıcağının çıplak aydınlığında mutlu düşlere dalmış gibiydiler. Uzaklardan bir ezan sesi geliyordu.

Adam önce, cümle kapısını kendi bakış açısı içine almış olan, helvacıya doğru yöneldi. Herhangi bir şey tasarlamadan bir iç güdüyle yöneldi helvacıya doğru. Helvacı kayıtsız kendisine bakıyordu.

— Taze mi?

— Taze.

— Kaç günlük yani?

— Daha bu sabah aldım fırından.

— Dünküleri sattın mı akşama kadar?

Helvacı hesap sorulmasından terslenmiş, nobran bir sesle,

— Sattığımız kadarını sattık işte -dedi.

Adam, helvacıyı yandan süzüyor, ceket arkasının kabarık olup olmadığını anlamaya çalışıyordu. Önce kabarıkmış gibi geldi., sonra kabarık değilmiş gibi.

Adam bıçaklaşmış bir sesle sormak istiyordu birden,

— Bırak şu helvacı numarasını, beni izliyorsun değil mi?

Ama ya helvacı hiç bir şey anlamaz da, bön bön bakarsa suratına. Yahut o nobran homurtusuyla,

— Git işine yahu, dalga mı geçiyorsun benimle -derse...

Komik duruma düşecekti. Üç gündür yersiz bir kuruntuyla kuşkuya mı kaptırmıştı acaba kendisini? Karpuzcu da, helvacı da, dondurmacı da, boyacı da bir raslantı olarak mı gelmişlerdi evin çevresine? Hepsi de raslantı olamazdı ya bunun? Peki neden karısına hiç söz etmemişti evin gözaltına alındığından?

— Sana öyle geliyor, sinirlerin hâlâ düzelmedi -demesinden mi korkmuştu? Yoksa kaygılandırmak mı istememişti kadını?

Helvacı ona bakıyor, o da helvacıya bakıyordu. Bir hareket yapmış olmak için, arka cebinden sigara paketini çıkarıp helvacıya uzattı:

— Yak bakalım bir sigara.

Helvacı,

— Ben içmiyorum -dedi.

Hiç bir sempati ışığı çakmıyordu helvacı.

— Kaça helvalar?

— Küçükler elli, büyükler yetmiş beş.

— Ver bakalım bir tane büyük.

Sanki yaranmak istermiş gibiydi uzun

boylu, kemikli omuzlu, nobran sesli helvacıya.

Üstten çift kapaklı büyük cam kutudan, mor renkli incecik bir kâğıt parçasıyle bir kâğıt helvası çıkardı helvacı, adama uzattı.

Tekrar arka cebe sokulan sigara paketi. Alınan helva, verilen yetmiş beş kuruş.

— İyi işler.

Helvacı cevap vermedi.

Bir kopukluk, bir boşluk, bir zıtlık olmuştu aralarında. Sigara uzatmakla, gülücük yapmakla, helvanın büyüğünden almakla yumuşamayan bir katılık.

Geniş bir helva yudumu.

— Gerçekten tazeymiş helva.

Cevap yok.

Adamın ağzındaki yapıştırma gülücük birden süngüleşti.

— Yarın da burada mısın?

Helvacı omuz silkti.

— Burada güneşin altında dikileceğine, bak karşısı gölgelik, git orada dur, gene görürsün kapıyı.

Helvacı bozulur gibi oldu. Nobran ses kırıldı:

— Yok bayım, kimsenin kapısına penceresine baktığım yok benim.

— Haydi bakalım öyle olsun.

Adam elindeki helvayı yiyerek yürümeye başladı. Birden gözü üst kat pencerelerine ta-

kıldı. Üçüncü kattakilerin evlâtlığı bir iskemleye çıkmış, baldırlarını göstere göstere, açık pencerelerin camlarını siliyordu.

Helvacı kendisini mi gözetliyordu, yoksa evlâtlığı mı, kestiremedi.

*

Dondurmacı görünürlerde yoktu.

Sarışın küçük oğlan hâlâ yalpalar çiziyordu bisikletiyle. Kendisinin yanından geçerken çıngırak çaldı. Adam da kâğıt helvasını salladı ona.

Karşıda karpuzcu pazarlık ediyordu kapıcılardan biriyle.

Adamın ta yüreğinde bir sevinç ışığı titredi. Ola ki bütün bunlar bir kuruntunun ürünüydü. Cezaevinden çıktığından beri bir türlü kurtulamıyordu bu kuşkulardan.

Vaktiyle de sabaha karşı gelip kendisini almadan önce, evi böylesine sarmamışlar mıydı? O zaman pek anlayamamışlardı evin gözaltına alındığını. Komşular çok daha önceden sezinlemişlerdi bunu. Hatta gelip haber bile vermişlerdi:

— Yeni çöpçüyle, plastikten kap-kacak satan bir adam sizin evin çevresinden hiç ayrılmıyor, –diye.

Ve bir sabah alacakaranlıkta kapı çalınmış, iki sivil memur kendisini az ötede bekleyen siyah bir arabaya koyarak, alıp götürmüşlerdi.

Gidiş o gidiş olmuştu.

İşkence odaları, sorgular, mahkemeler, askerî kamplar, cezaevleri...

Tutuklu olarak iki yıl yatmış, sonra tutukluluğu kaldırılarak serbest bırakılmıştı. Şimdi hep peşinde birileri varmış gibi geliyordu ona. Kimseye bir şey söylemiyor, elinden geldiğince kendisini kimler gözlüyorsa, o da onları gözlemeye çalışıyordu.

— Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun? -diye soran uzak bir tanıdık.

— Geçim işini nasıl çözeceksin? -diye soran, yıllardır karşılaşılmamış, eski bir arkadaş.

— Ben senin yerinde olsam tüyer giderim buradan -diye akıl öğreten bir misafir.

Kimlerin hesabına neyi araştırıyor, neyi öğrenmeye çalışıyordu bunlar?

Ve adam bakıyordu; bütün bu meraklı tanıdık, arkadaş, misafir ve hatta akrabaların pek te belirli bir işleri olmadığı halde, yaşamları gayet iyi, her şeyleri tam bir güvenlik içindeydi. Olmadık zamanda çıkıyorlardı karşısına, beklenmedik zamanda geliyorlardı evine. İmaya kinayeye, iğneye, çuvaldıza aldırmıyor, sinsi bir alayla pişkin pişkin soruyorlardı:

— Peki ama şimdi ne yapacaksın?

Adam bazen olgun davranıyor,

— Üç beş teklif aldım, onları inceliyorum -diyordu.

Bazen de kan başına sıçrıyor, bağırıyordu:

— Ne yapacaksam yapacağım. Çamur alıp lüle yapacağım. Yarısını tava, yarısını ızgara yapacağım. Geleni yapacağım, kaçan kurtulacak.

Arabayla bebeğini gezdiren kadın geri dönmüş geliyordu. Bebeğin ağzında bir emzik vardı. Minicik elleriyle arabasının iki yanını tutmuştu. Kadın belli belirsiz bir selâm vererek geçti adamın yanından. Onlar da sitedeki dairelerden birinde oturuyorlardı. Tam o sırada adam ağzına götürmüştü kâğıt helvasını. Ayağındaki fanile pantolonu, sırtındaki bej gömleği ve elindeki kâğıt helvasıyle serserimsi bir hali vardı. Kadının belli belirsiz selâmına, o da belli belirsiz bir selâm verdi. Kadın arabasıyle yürüyüp geçti yanından. Arkasından yan gözle azıcık bacaklarına baktı kadının. Acaba ne zaman gebe kalmıştı bebeğine? Bebek ya on ya on iki aylık kadardı. Dokuz ay daha ekledi üstüne. On dokuz ay önce bir gece... kendisi bir cezaevi gecesini yaşarken, bu kadın sevişiyordu kocasıyle. Bacaklar uzaklaşıyordu. Uzaklaşan bacaklarda açılan bacaklar, yukarı kalkan bacaklar, kitlenen bacaklar oynaşıyordu. Ve cezaevi gecesinde, koğuştaki mahkûmlar sayıklıyorlardı.

— Ah anam ah...

— Allah yandım... Allah...

— Vurma... Vurma bana...

Kiminin eli ranzadan sarkmış, kiminin boynu yana kaymış, kiminin nasırlı ayakları battaniyenin ucundan dışarı çıkmış, uyuyan, kafaları tıraşlı mahkûmlar...

Ezan sesi kesilmişti.

Bakkalın kapısı dibindeki ayakkabı boyacısı, hem demincek şalvarlı hizmetçinin getirip bıraktığı ayakkabıları boyuyor, hem kendisine bakıyordu. Kapıcı karpuzcudan bir karpuz almış gidiyordu.

Adam elinde kâğıt helvası, karpuzcuya doğru yaklaştı. Zemin katının bahçe yönündeki pencereleri, gayet iyi görünüyordu buradan. Karpuzcu bağırıyordu:

— Kan kırmızı bunlar, kan kırmızı...

Adamı görünce,

— Hiç siftahınız yok sizin –dedi.

Kendiliğinden, elinde tartıp okkalayarak bir karpuz seçmeye koyuldu.

Adam karpuzcunun da ceketinin altına bakıyordu. Kabarık mı, değil mi diye. Kabarık gibi de duruyordu, kabarık değilmiş gibi de...

Karpuzcu bir karpuz seçmiş, bir de kocaman bıçak almıştı eline,

— Kesmecesine beyim kesmecesine... Bal kutuları bunlar, bal kutuları...

Helvacı gibi uzun boylu, kemikli omuzlu,

somurtuk suratlı değildi karpuzcu. Orta boylu, hareketli, genç yüzlüydü. Kasketinin güneşliği, arkaya doğru hafif yana kaymıştı. Tam elindeki bıçağı seçtiği karpuza vurmak üzereydi ki adam,

— Şimdi denize iniyorum, dönüşte uğrarım –dedi.

Karpuzcu:

— Ziyanı yok, karşıki ev değil mi sizin ki, ablaya bırakırım –diyordu.

«Karşı ki ev değil mi sizinki» derken çenesini uzatıp zemin katın pencerelerini göstermişti.

— Evde kimse yok, dönüşte uğrarım ben.

Karpuzcunun nerde oturduklarını bilmesi olağandı. Üç günden beri küçük bahçede dolaşırken, kimbilir kaç defa görmüştü kendisini. Ama karısının öğleden az sonra otobüse binip gittiğinin farkında değildi demek. Yahut da numara yapıyordu kerata, kuşkuyu çekmemek için.

Ayakkabı boyacısı ise hem ayakkabıları fırçalıyor, hem hâlâ bakıp duruyordu kendisine.

Adam yavaş yavaş gençlerin top oynadığı düzlüğe doğru yürümeye başladı, oradan bayır aşağı kıyıya inecekti. Merak ediyordu kimse takılacak mı diye peşine... Yol tenhaydı. Karşıdan bir kızla bir delikanlı geliyordu. Elele yahut kolkola değil; yanyana ama, birbirlerinden iki adım uzak, önlerine baka baka.

Elindeki kâğıt helvasının son yudumunu da yedi. Boynundaki ağrı geçmişti. Gençler, ayaklarında bir top, koşuşup duruyorlardı düzlükte. Deniz birden bütün saltanatıyle çıkıvermişti ortaya. Gök mavi, deniz maviydi. Güneşin denizde yansıyan ışıkları gözleri kamaştırıyordu. Uzakta iki gemi gidiyordu. Adam bayırdan kıyıya inmeye başlamıştı. İndi. indi. O sırada bir ses duydu uzakta:

— Dondurmaaaa kaymak.

İrkilerek arkasına döndü. Bayırın üstünde, gölgesi göğe vurmuş gibi beyaz arabasıyle dondurmacı duruyordu. Bir yumruk tıkandı boğazına.

Dondurmacı bağırıyordu:

— Dondurmaaaa kaymak.

Dik bir iniş yapan bayır, toprak bir yol halinde denize bakan gecekonduların arasından geçiyordu. Kapıları, pencere pervazları yeşile, maviye bazen kırmızıya boyalı, çarpuk çurpuk küçük evciklerdi bunlar. Ufak düzensiz bahçeleriyle birbirlerinin üstüne yığılmış gibiydiler. Yolla birlikte onlar da kademe kademe denize doğru iniyorlardı.

Dondurmacı hâlâ daha bağırıyordu tepede,

— Dondurmaaa kaymak.

Gecekondu bahçelerinin arasından köylü kılıklı biri çıktı yola. Aşağı doğru ağır ağır yürümeye başladı.

Adam bir daha döndü arkasındaki bayıra. Tepede dondurmacının yanına omuzuna astığı sandığıyle ayakkabı boyacısı, elindeki cam kutusuyle kâğıt helvacı ve kocaman bıçağıyle karpuzcu dizilmişler duruyorlardı.

Aynı kırık, acı, bilinçsiz gülücük belirdi adamın ağzında. Boğazındaki yumruk kalktı, artık her şeyini yitirmişlerin umursamazlığıyle bulutlara basarmış gibi yürüyordu. Farkına varmadan bir de ıslık tutturmuştu.

Gecekonduların bahçelerinde, saçları yanaklarına yapışmış, kirli yırtık entarili minikler, çıplak ayaklariyle koşuşuyorlard. Şalvarlı şişman bir kadın, kapısının önüne çıkmış, miniklerden birine bağırıyordu:

— Gel diyorum sana, gözün körolsun emi...

Daha başka kadınlar vardı, daha başka kapıların önünde. İki tanesi çamaşır yıkıyor, biri de daha ilerde çamaşır asıyordu.. Öndeki köylü, kös kös devam ediyordu yürümeye..

Adam indi kıyıdan geçen asfalta. Asfalt cıvıl cıvıldı. Uzun iç donlariyle denize giren erkekler, ıslak donları kıçlarına yapışmış kovalamaca oynayan çocuklar, mayolu kızlarla yüklü birkaç sandal, hızla geçen bir deniz motoru...

Denizin üstüne doğru sivri kazıklarıyle, bataklık ortasında vahşî evlerine benzeyen uydurma bir plaj yapılmıştı. Eğri büğrü tahta-

lardan dizi dizi kabinler alacalı bulacalı renklere boyanmıştı. Plaj müşterileri şap şap kulaçlar atarak kazıkların arasında yüzüyorlardı.

Asfalttaki hengamenin ortasında, korna çalarak bir hususi araba gidiyordu.

Adam bir sigara yaktı.

Hafif dalgacıklar vuruyordu rıhtım boyu uzanan çakıllarla, yosunlu küçük kayacıklara..

Ve temmuz ikindisi temmuz akşamına doğru yavaş yavaş el uzatıyordu.

Kimin haberi vardı zemin katının çevresindeki karpuzcudan, helvacıdan, dondurmacıdan, ayakkabı boyacısından. Kimin haberi vardı iki buçuk yıl önce sabaha karşı bir siyah arabayla evinden alınıp sorguya götürülüşünden. Kimin haberi vardı üstüne doğru uzanan savcı parmaklarından, ellerine vurulan kelepçelerden. Kimin haberi vardı «Kalk ulan» diye bağıran gardiyanlardan; «Yürü ulan» diye bağıran jandarmalardan...

Alçak tahta bir iskelenin yanında kayıklar kiraya veriliyordu.

Asfalttan aşağıya, denizin nefes alır gibi okşadığı çakıllarla kayacıkların arasına atladı, tahta iskeleye yaklaştı. Kayıkların başında eğrilip doğrulan, ıskarmozları, kürekleri düzelten; iskeleye dönen müşterilerin acemilerine «Solu çek», «sağı çek» diye bağırdıktan sonra, sonunda kayığı burnundan yakala-

yarak, içindekilerin iskeleye çıkmasına yardım eden kayıkçıya bir süre baktı, kararsız kararsız,

— Boş kayık var mı –diye sordu.

— Var.

— Şu küçük boş mu?

— Boş.

— Saati kaç para?

— On lira...

Tam küçük sandala atladığı sırada gözü asfalta ilişti. Demincek gecekondularını arasından çıkıp önünden yürümeye başlayan köylü kılıklı herif, rıhtımda durmuş kendisine bakıyordu. Usta bir sıyayla kayığın burnunu iskeleden açtı ve asıldı küreklere. Köylü kılıklı herif büyüdükçe büyüyordu rıhtımda. İki metre üç metre, beş metre olmuştu boyu. Bütün cadde silinmiş ve sadece kendisine bakan bir dev kalmıştı ortalıkta.

Adam bütün gücüyle, denizle gök arasında eriyip kaybolmak ister gibi asılıp duruyordu küreklere. Üç kişi yüzüyordu az ilerde. Onları geçti devam etti açılmaya. Bir taka gidiyordu uzaklarda. Asfaltı kaplayan dev kaybolmuştu.

Kazıklar üstündeki garip plajın kabinlerine şimdi denizden bakıyordu. Kabinler kazıkların üstünde at nalı biçiminde uzanıyordu denize. Plaja gelenler at nalının ortasındaki boşlukta yüzüyorlardı. Mayolu bir kadın kabinlerin önündeki korkuluklara dayanmış yüzenleri seyrediyordu.

Şimdi şu kadın sandalda karşısında olsaydı. Ve birbirlerini bilmeden, birlikte gitselerdi bir bilinmeze.

Çocukken de yaz akşamlarında böyle kürek çekerdi. O zamanlar sandalların saati yirmi beş kuruştu. Kan ter içinde kalır, avuçları su toplar ama bir türlü geri dönmeyi istemezdi canı. Ve hep bir kızın oturduğunu düşlerdi karşısında. Başka sandallar geçerdi yanından, içlerinde kızların oturduğu. Onlara imrenerek bakardı. Şimdi yine aynı özlemi duymuştu birden. Çocukluk düşlerinin ne yüzünü, ne adını bildiği soyut sevgilisi...

Pekâlâ korkuluklardan eğilmiş yüzenleri seyreden kadın da olabilirdi bu..

— Azıcık yanında oturayım, bakalım sandal kendiliğinden nereye gidecek?

— Hişt yaramazlık yok, uslu dur..

— Azıcık oturayım işte, ne var sanki..

— Ne olur dönelim artık, lütfen...

— Nasıl güzelsin, nasıl sıcaksın..

— Ay dur, sandal devrilecek..

— Tatlım benim, bir tanem..

— Yapma hastayım, reglim var...

Adam dilini çıkardı, uzakta kibrit kutusu kadar görünen kadına.

Deniz uçsuz bucaksız gibiydi. Güneş rotasına ufka doğru çizmeye başlamıştı. Asfalttan oyuncak arabalar geçiyordu. Sinek pisliği gibi noktalar halindeydi plajda yüzenler.

Adam emindi. Kendisini ne gözleyen, ne izleyen vardı şu sırada. Kaybolup gitse, kimsenin geleceği yoktu peşinden.. Böylesine geniş bir yalnızlık ortasında, nerdeyse mutlu gibiydi, içi dinleniyordu. Sevişmek, kaybolmak, hayatın ötesine geçmek gibi tuhaf istekler kıpırdıyordu benliğinde. Ilık, tuhaf, derinlik duygusu veren istekler. Tıpkı tek başına kafayı çekerken duyulan istekler gibi...

Soyut sevgilinin yerini olgun bir kadın aldı.

— Tut tut azıcık, canım çok istedi..

Sağa sola bakınarak etrafı kontrol eden bir kadın başı ve hatırı kırılmasın diye pantolonunun önüne doğru uzanan yüzüklü beyaz bir el..

— Oyna azıcık..

— Şimdi biri görecek...

— Merak etme yok kimse...

Sonra etekleri altından kadının bacakları arasına doğru uzanan kendi eli..

Beyin yakan, tüylü, kabarık bir yumuşaklık ve parmakların okşayıp girmeye çalıştığı bir kayganlık..

Kıyıya doğru çekmeye başladı kürekleri. Hemen gidip yatacaktı o kadınla. Gözleri kısılmış, dudakları gerilmişti. Bütün vücuduyle arkaya kaykıla kaykıla asılıyordu küreklere. Arada bir başını çevirip arkasına bakıyordu, ne kadar yaklaştığını anlamak için. Kayacıklar

şekillenmiş, küçük tahta iskele belirmişti. Sandalın burnunu iskeleye ayarlamış, yaklaşıyordu..

Yatağın yanlamasına, dizlerini altına almış, kalçalarını kaldırmış, öne doğru meyilli çırılçıplak yatacaktı kadın. O ayakta, çıplak, kasıklarından tutacaktı kadını.

Tahta iskeleye kalabalık bir sandal yanaşıyordu. Kıyının cümbüşü hafiflemişti. Sekiz on hamle daha yaptı, bir daha baktı iskeleye.

İskelenin üstünde yola, karpuzcu, helvacı, dondurmacı, ayakkabı boyacısı, yanyana dizilmişlerdi.

Ve işte savcılar.

Ve işte yargıçlar.

Ve işte mubaşirler.

Ve işte polisler.

Ve işte jandarmalar.

Ve işte tomsonlular.

Ve işte süngülüler.

Ve işte başında kurutma kazanıyle karısı.

Hepsi bir tek sırada kendisini bekliyorlardı.

Kürekleri havada kalakaldı. Karşısında sonsuzun boşluğu, arkasında kıyıda tabancaları,

tüfekleri, süngüleri, kelepçeleri, zindanları, ipleri, kurutma kazanlarıyle onlar vardı...

Kürekleri donup kalmıştı havada Kendiliğinden ağır ağır kayıyordu sandal. Sular damlıyordu küreklerden.

Süzülen bir damla.

Süzülen damlada idam istenen bir genç, ranzasına oturmuş, saat gecenin üçünde tek başına satranç oynuyordu. Beş metre karelik bir odada altı kişiydiler. O genci, bir akşam yüzü gözü kan içinde, ayakları patlamış olarak getirmişlerdi. İki hafta ayaklarının üstüne basamamıştı çocuk. Kendisi öğretmişti ona satrancı. Bir gece uyandığı zaman onu, ranzasında tek başına satranç oynarken görmüştü. Tavana gömülü demir bir kafesin arkasında sönük bir ampul yanıyordu. Ampulü kırıp intihar etmemeleri için bir tedbirdi o demir kafes. Yattığı yerden sormuştu:

— Ne yapıyorsun? –diye.

Genç, dalgın bir sesle,

— Yine siyahlar yendi –demişti–. Oysa ben beyazları tutuyordum.

Sular süzülüyordu küreklerden. Bir volkan patladı adamın yüreğinde.

— Ulan itoğlu itler, ulan hergeleler...

Kayık, radarları, füzeleri, jetleriyle bir dritnot olmuştu. Elektronik göstergeler hedefleri tarıyordu.

— Ulan toz edeceğim hepinizi.

Sandalcı bağırıyordu:

— Sağı çek sağı..

Küçük kayık, mermi gibi çarparak yanaştı tahta iskeleye..

Adam ayakta kurt gibi saldıracağı yere bakıyordu. Baktığı yerde kimsecikler yoktu. Sadece göğsü kıllı sıska biri, beline gömleğini bağlamış, pantolonunu giymek için ıslak uzun paçalı donunu çıkarmaya uğraşıyordu. Gömleğinin örtemediği yerlerden sallanan hayaları görünüyordu.

*

Geniş bir kızıllık yayılıyordu ufka. Akşam rüzgârı çıkmıştı. Çocuklar hâlâ daha devam ddiyorlardı denize girmeye.

Adam elleri cebinde yürümeye başladı asfaltta. Yol boyunca, oraya buraya, uydurma lokantalar serpilmişti. Kapılarının üstünde asfalta doğru uzanan demir çubuklarda, iki tarafı da yazılı, renk renk tabelaları sallanıyordu. İçkili gazino diye yazıyordu tabelalarda. Garsonlar, bira, rakı, limonlu votka, arnavut ciğeri, beyaz peynir, balık, köfte taşıyorlardı masalara.

Ve masalarda kütük gibi erkeklerle boyalı saçlı, şişmanca kadınlar oturuyorlardı.

Bazı lokantaların üst katlarında otelleri de vardı.

Komserlerin, komser muavinlerinin, cezaevi müdürlerinin, infaz savcılarının, hatta bazen yargıçların âlem yaptıkları yerlerdi buraları...

Adam yürüyordu elleri cebinde. Bu tür gazino-otel, pavyon, gece kulübü sahipleri, yahut onların yakınları cezaevlerine düştükleri zaman, baş gardıyanlar, müdürler, jandarma çavuşları büyük bir ilgiyle yakınlık gösterirlerdi onlara. Bir kısmı ün yapmış kabadayılardı bunların. Polislerle, savcılarla hatta adları gazetelerde manşet çıkan siyasetçilerle içli dışlıydılar. Ve kazara tutuklanıp düştüler mi cezaevlerine «Geçmiş olsun» telgrafları yağardı kendilerine. Sabahtan akşama ziyaretçi kabul eder, on on beş gün içinde de tutuklulukları kaldırılır, tekrar çıkarlardı dışarı.

Bir tanesi bir gece aşka gelip tabanca çekmiş, nöbetçi mahkeme tarafından tutuklanmış ve ancak altı saat kalmıştı cezaevinde.

Adam yürüyordu.

Hâlâ tek başına ranzasında satranç oynuyordu idamı istenen genç. Hâlâ kendisine doğru uzanıyordu savcıların parmakları. Hâlâ yüzü gözü kan içinde, ayakları patlamış çocukları getiriyorlardı koğuşlarına. Sonra bir savcı bir kat daha alıyordu bir deniz kıyısında. Bir başka savcı, gece, iki yüz bin liralık arabasıyle üstü otel olan bir içkili gazinoya geliyordu. Karısı:

— Sana ne, bunlardan - diyordu.

Binlerce ses ekleniyordu karısının sesine:

— Sana ne bunlardan.

— Sana ne bunlardan.

— Sana ne bunlardan.

Asfaltın iyice kuytulaşıp şoseye dönüştüğü yerde bir balıkçı meyhanesi vardı. Tabelası falan yoktu. Adam giriverdi oraya. Örtüsüz küçük tahta bir masaya oturdu. İki kişi bir yanda, dört kişi bir yanda, üç kişi bir yanda oturuyordu. Tezgâhın arkasında, tavana kadar yükselen rafda şarapla rakı şişeleri duruyordu. Arka taraftan ıskara kokuları geliyordu.

— Ben sana dedim oğlum o ibne, o motoru sana vermez diye..

— N'oldu len senin kum işi?

— Hey bir duble daha getir buraya..

Adam, elinde bardak tabak, oraya buraya seyirten genç garsona işaret etti:

- Bir küçük rakı..

- Başka bir emriniz?

Yok, sade küçük bir rakı... Bir bardak ta su... Buz varsa buz da getir.

Bir bardak su, bir uzun boş bardak, bir de küçük rakıyla bir ufak tabakta dört parça buz geldi. Garson mantarını açtı şişenin, boş bardağa döktü azıcık. Adam garsonun elinden aldı şişeyi, daha daha daha doldurdu bardağı. İki parmak ta su koydu üstüne, bir parça da buz ve dikti ağzına.

Anason kokusu, rakının buzlu içimindeki boğazını yakan tat ve beynine doğru dağılan bir rahatlık. Yarısına kadar içti bardaktaki rakıyı. Parmaklarıyle saçlarını tarada geriye doğru. Bir sigara yaktı. Bir okkalı yudum, bir okkalı yudum daha. Rakıyı içmiyor, sünger gibi emiyordu.

Bardak boşaldığı zaman bir daha doldurdu. Düşüncesi bomboştu. Sadece derisini, etini, iskeletini duyuyordu. Ayakları, bacakları, kolları, başı... Anlamsız bir ağırlık gibi geliyordu gövdesi...

Ne anlamı vardı şu tahta masanın, ne anlamı vardı şurda oturan insanların, ne anlamı vardı şu garsonun, ne anlamı vardı zemin kattaki evin, ne anlamı vardı kitapların.

Ne anlamı vardı o karpuzcunun, helvacının, dondurmacının, boyacının.

Acaba gerçekten izliyorlar mıydı kendisini?

Ne anlamı vardı kendisini izlemenin?

Tüm bir kayıtsızlığın ruhsal gerinmesinde, usanmış gibiydi ortasında kıpırdanıp durduğu yaşam çerçevesinden..

Dedeleri bu kentin mezarlıklarında yatıyordu, nineleri de öyle, babası da, büyük teyzeleri de, büyük enişteleri de...

Hasta yataklarında idam sehpaları kuruluyordu.

Savcı idam istiyordu.

Baş gardiyanlar döve döve öldürmüşlerdi kaçmaya kalkan bir hırsızı.

Üç gün önce küçük bir çocuğu ezip öldürmüştü bir araba.

Ne kadar kalmıştı meyhanede? Kestiremedi.

Rakı bitmişti. Dünyanın dışına düşmüş gibi yalnızlığının ortasında yürüyüp gitmek istiyordu.

Garsonu çağırdı. Hesabı istedi. Bir kâğıt parçasına yazılmış rakamlar geldi. Ödedi.

Bir tuhaf bakıyordu garson kendisine. Demincek de kapının önünde birisiyle konuşurken bir ara başını çevirip bir tuhaf bakmıştı kendisine..

Kiminle konuşmuştu acaba?

Sorsam mı, sormasam mı?

Sorsam da söylemez herhalde.

Çıktı kapıdan dışarı. Ne güzel oluyordu temmuz geceleri. Sokak lambaları çoktan yanmıştı. Gökte yıldızlar vardı. Geldiği yolları geri dönüyordu. Hâlâ birileri yüzüyordu denizde.

Gecekonduların arasından geçen dik yola saptı. Evlerin pencerelerinden ışıklar sızıyordu. Bahçelerde gölgeler oturuyorlardı.

Bayırı çıkarken döndü bir daha baktı denize. Işıklarını yakmış gelin gibi süzülen bir gemi ve alabildiğine büyük bir boşluk.

Eve doğru yaklaştı. Karpuzcu karpit lambasını yakmıştı. Çiğ ışığın altında kümelenmiş

karpuzların bir kısmı görünüyordu. İki gecedir hep yanıyordu aynı lamba. Ve karpuzcu karpuzların dibinde açık havada uyuyordu.

Zemin katın pencerelerinde aydınlık vardı. Karısı gelmiş olmalıydı. Apartmanın aralık duran cümle kapısını iterek sahanlığa girdi, üç basamak merdiveni çıktı ve bastı zile.

Zile basmasıyle de pişman olması bir oldu. Keşke anahtarla açsaydı kapıyı. Üşenmişti anahtarını çıkarmaya. Hiç bir ses duyulmuyordu içerden. Belki de yatmıştı karısı. Pantolonunun önündeki saat cebine soktu iki parmağını. Anahtar oradaydı.

Anahtarı el yordamıyle kilide sokmaya çalışırken bir terlik tıpırtısı duyuldu. Ve kapı açıldı. Karısı yüzüne bakmadan yine tıpır tıpır geri döndü. Kızdığı yahut kızgın görünmek istediği zamanlar hep böyle yapar, kapıyı açıp hiç konuşmadan bir karış suratla geri dönerdi. Kumral saçlı, kahverengi gözlü, kendince içinden pazarlıklı basit bir kadındı.

Adam uysal bir sesle işi şakaya vurmak istedi:

— Öfkelenmiş de öfkelenmiş benim güzelim..

— Saat kaç biliyor musun?

— Dokuz falan olmalı...

— Ne dokuzu.. Tam ona beş var..

— Canım bir kadeh bir şey içmek istedi. Geciktim biraz..

— Sabahleyin sordum, «hiç bir yere gitmeyeceğim», dedin. Gecikeceğini bilseydim, ben de komşularla sinemaya giderdim.

Sinemaya gideceğinden değil, kişiliğini belirtmek, koca özgürse kadın da özgürdür gibi bir iğne sokuşturmak için söylüyordu bunu...

— Gitseydin tatlım...

— Ha şimdi geldi, ha şimdi gelecek diye sarhoş beklemekle geçti ömrüm zaten. Nah eşek kafam. Çek git budala karı. Ne bulursa onu yesin gelince.

Bayrakları açtı mı tam açar, terbiyesizlendikçe terbiyesizlenirdi.

Anlaşılan saçlarını yaptırdıktan sonra akşam yemeği hazırlamış, sofrada süslü püslü şirin bir tazelik yaratmayı plânlamıştı. Adam da ıskalamıştı bunu.

Gerçekte bu kadar düzeyde değildi bu saç yaptırma, sofra kurma plânlarıyle, adam gecikince bir anda patlayan hırçınlıklar.

Kadın biliyordu onun başkalarıyle de ilişkisi olduğunu. Ne zaman gecikse «Yine o orospulardan birinin yanındadır» diye kurdukça kuruyordu.

— Yahu niye uzatıyorsun, canım bir kadeh rakı içmek istedi işte...

— İçe içe patlarsın inşallah.

Hiç de nazik bir cevap değil...

Git al naziğini, benimkisi bu kadar..

Adam boş yere üzmek niyetinde değildi kadını. Üstelik biraz dertleşmek de istiyordu bu gece... Bir şok yaratıp havayı değiştirmek için:

— Sana söylemedim, üç gündür yine sardılar evi –dedi.

Gitti koltuğuna oturdu.

Kadın eskiden hep numara diye bakardı böyle sözlere. Her gerilimli anda mutlaka ya bir mahkemeden, ya bir toplantıdan, ya bir can tehlikesinden söz açardı kocası. Ama iki yıllık cezaevi deneyinden sonra ayakları biraz suya erer gibi olmuştu. Ancak bu tür bahanelerle hemen gevşeyip, ipin ucunu da tümden kaçırmak istemiyordu. Kayıtsızlığa dönük, ama öfkesi de kırılmış bir sesle,

— Kim sarmış evi? –diye sordu..

Adam perdeleri aralayarak karşıda karpuzcunun karpit lambasını gösterdi:

— Önce karpuzcu geldi, sonra kâğıt helvacı, sonra dondurmacı, bugün sen gittikten az sonra da ayakkabı boyacısı...

Kadın:

— Karpuzcu geçen yıl sen içerdeyken yine gelmişti, demincek de karpuz getirdi eve kadar –dedi–. Sen, «dönüşte alırım» demişsin, ben de aldım. Helvacıyı gördüm ben de. Bizim mutfağın dibine dikilmiş yukarı bakıp duruyordu. Pis günahı boynuna, üçüncü kattakilerin evlâtlığı getirmiştir onu da. Yoğurtçuyu da o dadandırdamı mıydı?

Adam hissediyordu tutarsızlığını. Tutarsızlık gülünçlüğe, gülünçlük te tabansızlığa doğru kayıyordu.

Kadın sezmişti kocasının numara yapmadığını, yeniden kuruntulara düştüğünü. Ve her zaman güçlü görmekten usandığı kocasından şimdi güç kendisine geçiyordu.

— Boşuna sıkma kendini. Öyle bir şey olsa komşular gelip söylerlerdi.. Sinirlerin düzelmedi hâlâ, dün gece de yine rüyanda bağırdın. Karnın aç mı, hazırlayayım mı sofrayı?

— Ne var yemek?

— Bir parça patlıcan var, bir de köfte kızarttım ama soğudu. Soğuk yer misin?

— Yerim. Ama önce bir rakı ver sen bana.

— İçmişsin işte. Artık içme.

— Bir kadeh. Bir tek..

Kadın mutfağa gitti, bir kadeh rakıyla döndü:

— Zaten bir kadeh kalmış –dedi.

— Biraz da buz getir suyla.

Suyla buz da geldi.

Adam içinden daha bir başka türlü ilgi istiyordu. Kuruntularını, kaygılarını büsbütün de yersiz bulmayan, bunların hepsini sinire, gece gördüğü kâbuslara bağlamayan bir ilgi. Ama öyle algıları yoktu karısının. Onun tek derdi «O kahrolasıca orospulardı» O orospular olmasa, her şey güllük gülistanlık olacaktı. Hatta iki yıllık cezaevi bile bu saplantıyı gevşetememişti. Çıktığının haftasına :

— «Üstün kokuyor. Yine o orospulara gitmişsin» diye tutturmaya başlamıştı.

Adam koltuğunda gözleri yarım kapalı bir yudum çekti rakıdan. Karısı sofrayı hazırlıyordu. Saçlarını açtırmış, kuzu postu gibi kıvır kıvır yaptırmıştı. Bu başka büsbütün felâket görünüyordu. Bir türlü dilediği köprü kurulamıyordu karısıyle arasında. Susmak mı, konuşmak mı? Çokçası yeğ bulurdu susmayı. Bu akşam inadına konuşmak istiyordu:

— Ben aldanmıyorum aslında. Beni yine tıkacaklar içeri.

Kadın o pratik mantığıyle:

— Niye tıksınlar –dedi–, tıkacak olsalar çıkarmazlardı.

— Yok öğle değil kazın ayağı. Sadece tutukluluğu kaldırdılar. Her an tetikte bekleyeyim, diye. Bir ay, iki ay, üç ay, beş ay, sekiz ay. Orada geçen iki yılın dehşetinin gözümde alabildiğine büyümesi için gerekli süre doldu onlarca. Şimdi yeniden alacaklardır beni.

Karısı dinlemiyordu bile. Laf olsun diye:

— Allah büyük, hiç bir şey yapamazlar –dedi.

— Yapamazlar ha, hem de nasıl yaparlar görürsün.

— Yetmedi mi gördüğümüz. Bir ben biliyorum ne çektiğimi sen içerdeyken.

Acıdan, üzüntüden, eziyetten en büyük payı mutlaka kendisine çıkarırdı karısı.

Adam fiskeli bir sesle:

— İçerdeyken mi daha çok çekiyorsun, dışardayken mi? –dedi.

— Zaten çekmek benim kaderim. İçerde de olsan çekmek bana düşüyor, dışarda da olsan...

Kadın yine acemilik edip basitliğe düşüyordu. Suçlamaya yöneliyordu adamı. Oysa bu soruda kinayeyle birlikte, bir de şefkat aranışı vardı. onun «Oruspu» dedikleri böyle bir acemiliği katiyen yapmazlardı.

Adamın ağır sözler kaşınmaya başlamıştı dilinde. Son yudum rakıyı da içti:

— Ulan ne kafasız karısın sen be! –dedi.

— Kafasızsam kafalısını bul. Haydi gel de yemeğini ye.

Ömürleri hep bu tür bir sürtüşme içinde geçmişti. Kadına göre erkeğin bütün önemi, kendisine olan bağlılığıyle düz orantılıydı. Eğer bu bağlılık gönlünce bir zirvede dalgalanmıyorsa, o erkek ister ünlü bir ozan olmuş, ister bir ülkü savaşçısı, umurunda değildi. Ve bunu her mimiği, her jesti, her davranışıyle gözüne soka soka yapardı adamın. «Sen beni özgür bırak, benim önemimle yetin» pazarlığına ta baştan kapatmıştı kapıları. «Önemini anladık, ama erkek tüm benim olmalı»ydı onun kuralı. Bu kural tam gerçekleşemediğinden dünyaları hiç bütünleşememişti. Yahut dünyaları bütünleşemediğinden bu kural pek gerçekleşememişti.

Adam:

— Sen yemeyecek misin? –dedi.

— Bekledim bekledim, sen gelmeyince oturdum yedim ben.

Aslında o da yemek yememişti. İnadından, ilgisiz görünmek için söylüyordu böyle.

Adam sofraya oturdu. Hep içinden bir şeyler konuşmak, bir şeyler anlatmak geliyordu:

— Biliyor musun, bugün tek başıma uzun uzun kürek çektim ben.

— İyi yapmışsın. Zaten eğlence oldu mu, hep tek başına yaparsın.

Ona nasıl anlatabilirdi, kıyıda boyu beş metre büyüyen köylü kılıklı herifi. Sonra yanyana dizilen karpuzcuyu, helvacıyı, dondurmacıyı, boyacıyı, savcıları, yargıçları, polisleri, jandarmaları? O da başında kurutma kazanıyle, onların yanında durmuyor muydu?

En iyisi yatağa girip sevişmekti. Önce karısı biraz naz yapacak:

— Yorgunum olmaz –diyecek–, haydi uslu uslu yatalım –diyecek, sonra gitgide kabaran bir coşkuyla bütün hünerlerini göstermeye kalkacaktı. Gerçekten içinden gelen bir coşkuyla mı, yoksa başkalarına gitmesini kendince önlemek için mi böyle davranırdı, bunu hâlâ çözememişti?

— Küçük bir sandal kiraladım. On liraya çıkmış sandalların saati. Çocukluğumda yirmi beş kuruştu. Bilir misin, çocukken de sık sık

kürek çekmeye giderdim ben. Hep bir kız olsun isterdim karşımda..

— Çok sabretmişsin, nerdeyse ananın karnında başlayacakmışsın kız istemeye...

— O küçük sandal bir yerde bir doritnot olmuş gibi geldi bana.

Karısı gözlerini şöyle bir kaldırıp baktı. İyice sarhoş oldu bu, diye düşünüyordu mutlaka.

— Sonra yürüdüm yürüdüm asfalt boyunca. Asfaltın şoseyle birleştiği yerde bir balıkçı meyhanesi var. Daldım oraya.

— Bak burda da içtin. Artık yatalım istersen.

— Bir kahve yapar mısın?

— Uykunu kaçırmasın?

— Yahut peki, istemez.

— Çok istiyorsan yapayım.

— Yok yok istemez, yatalım.

Kadın masayı toplamaya başladı, adam da banyoya girdi, dişlerini fırçalamak için.

•

— Hişt umu umu uyuyalım, sen de yorgunsun, ben de...

— ...

— Kapıyı kilitledin mi?

— Evet.

— Dur, şöyle çek yastığı.

— Seviyor musun beni.

— Evet. Sen?

— Ben de.

— Daha sarıl bana...

Ve uzaktan çınlayan bir zil.

— Kapı çalınıyor.

— Bu saatte kim olabilir?

Ve çalmaya devam eden zil.

Adam birden yataktan fırlayıp elektriği yaktı. Kısa bir süre yatağın ucunda kilotuyla pijamasının pantolonunu aradı.

Zil susmuştu. Küt küt vuruyorlardı kapıya.

Alel acele giydi kilotuyla pijamasının pantolonunu, kapıya koştu:

— Kim o?

— Bekçi.

Açtı kapıyı. Başında şapkası, belinde tabancasıyle bir bekçi duruyordu karşısında.

— Ne istiyorsun gecenin bu saatinde?

— Muavin bey karakola kadar çağırdı sizi.

Adam:

— Bir dakika –dedi.

Yatak odasına döndü, karısına:

— Bekçi gelmiş –dedi–, karakola çağırıyorlar.

Ve giyinmeye başladı.

Kuşkularında karısına karşı galiba haklı çıkmıştı. Oysa istemiyordu o kadar da haklı çıkmayı.

I

Bekçi kapıda bekliyordu.

Saat geceyarısını çoktan geçmişti.

— Muavin bey karakola kadar çağırdı sizi.

Acaba bir daha eve dönmesine izin vermeden karakoldan hemen alıp götürecekler miydi?

Hemen götürecek olsalar bekçiyi tek başına göndermezler, ya siyah arabayla kapıya dayanır, ya en azından iki sivil memur yollarlardı.

Eğer bir daha geri dönmeyecekse ona göre hazırlıklı gitmeliydi. Hiç değilse iki üç paket sigara almalıydı yanına.

Adam fanile pantolonun belini çeke çeke tekrar kapıya geldi. Başında şapkası, belinde tabancasıyle bekçi bekliyordu.

— Bizim sitenin karakoluna gideceğiz değil mi?

— Evet...

— Kaçtı karakolun telefonu. Önce bir telefon edelim muavin beye, bakalım ne istiyor.

Bekçi bir numara söyledi.

— Buyur gel sen de içeri.

Bekçi:

— Yok ben beklerim burada –dedi.

— Gel canım yabancı yer değil burası.

Daima nazik davranırdı görevlilere. Bir bakıma bir çarkın dünyadan habersiz dişlileriydi onlar. Küçüklük kompleksi iliklerine kadar işlemiş olduğu için de, ezikliklerini çarkın ezmeye yöneldiği kişilerden çıkarırlar, sanki çarkı kendileri işletiyormuş izlenimini yaratmaktan hoşnutluk duyarlardı. Çarka kızıp onlara saldırırsan büsbütün canavarlaşırlar; özel emir almamışlarsa fazla dikilmediğin zaman, az çok insancıl görünmeye çalışırlardı. Sigara ikram ederler, mesleklerinden dert yanarlar, kendilerinin de emir kulu olduğunu söylerlerdi. Hem emir kuluydular, hem de kendilerine göre büyük çarka ters düşmemek şart, ufak bir cumhuriyetleri vardı. Bazen bir tutanağı ellerine düşenin zararına, yahut yararına tutabilirler, bir dosyayı çok çabuk, ya-

hut ağırdan gönderebilirler, üç beş tokat eksik, yahut fazla atabilirlerdi. Bu da önemli olaylar dışında, çarkı kendilerinin işlettiği kanısını uyandırmaya yeterdi. Ama içlerinden yine bilirlerdi ki aslında basit bir maşadırlar. Tepeden bir emirle yaprak gibi sağa sola savrulmaları işten bile değildir. Ancak ezikleri ve ezme görevi aldıklarını ezebilirler. Yukardakilere yetmez güçleri. Onların önünde terbiyeli maymun gibi durmak, yalvarmak, yakarmak, yaltaklanmak zorundadırlar. O küçük cumhuriyetleri böylesi bir kulluğun ödülüdür. Ve temelde kişiliklerini yitirmiş olmanın bunalımı ile her fırsatta kusmaya kalkarlardı komplekslerini. Yukarıya kusamayacakları için de doğal olarak aşağıya kusarlardı bunu. Bürokrasinin yarattığı bir özellikti bu ve kusmuklar daima aşağıdakilerin başına dökülürdü. Böylece bürokrasinin kendi içinde yoğunlaştırdığı komplekslerin durmadan yönetilen güçsüz bireylerin üstüne fışkırması, büroksinin egemenliğini pekiştirirdi. Çünkü o çarkın içinde içi çarpılmışların canavarlığı sayesinde tüm yönetilimler dehşetle bakarlardı o çarka.

Bu korkunç çarkın ruhsal çarpıklıkla hasta dişlilerine nazik davranmak bazen oldukça rahatlatırdı bu canavarları ve hatta bindebir bazıları insan olduklarını dahi ansıyarak:

— Biz de emir kuluyuz –diye bir çeşit özür dileme gereğini duyarlardı.

Bekçi kararsız duruyordu kapıda.

— Gel gel haydi, yanında telefon edeyim muavin beye.

Bekçi vestiyere girdi, ayakkabılarını çıkarmaya davrandı.

— Yok çıkarma ayakkabılarını.

Adam yanında bekçi, salona yürüdü, telefonun başına gitti karakolun numarasını çevirdi.

Teype alınmış gibi monoton bir ses künyesini okudu. Önce karakolun adını söyledi:

— Ben nöbetçi komiser muavini -dedi, kendi adını da söyledi.

Adam:

— Rahatsız ettim sizi -dedi-. Şimdi bekçi geldi, beni çağırıyormuşsunuz? Nedenini öğrenmek istedim.

Muavin:

— İnfaz savcılığından bir tebligat var. Akşam üstü gelmişler bulamamışlar sizi. Demincek telefon ettiler. Tebligatı mutlaka almanız gerekiyor. Bir zahmet geliverin karakola kadar -diyordu.

— Yarın sabah gelsem. Saat on ikiyi nasıl olsa geçti. Yani hiç bir fark yok şimdi gelmekle yarın sabah gelmek arasında.

Muavinin sesi bir perde daha ciddileşti:

— Beyim zorluk çıkarmayın lûtfen. Tebligatı derhal yapın diye telefon ettiler. Burda

da benden başka kimse yok. Onun için bir zahmet geliverin karakola kadar.

Karısı da sabahlığını giyip salona çıkmış, konuşmayı dinliyordu.

Adam:

— Peki geliyorum -dedi. Kapattı telefonu. Karısına döndü ,anlattı durumu:

— İnfaz savcılığından tebligat gelmiş. Demincek de telefon etmişler, hemen yapın tebligatı diye. Gidelim bakalım neyin nesiymiş.

Kadının yüzü hafif sararmış, gözleri büyümüştü.

Adam bekçiye:

— İstersen hanım bir kahve yapsın -dedi.

Bekçi başını salladı:

— Yok beyim, sağol, hemen gidelim.

Birlikte tekrar kapıya doğru yürüdüler. Adam çıkarken:

— Merak etme şimdi gelirim ben... -dedi karısına ve çekip örttü kapıyı.

*

Gece ılık mı ılıktı. Sitedeki binalar karanlığın içinde daha büyük görünüyorlardı. Dar asfalt yola sokak lambalarından kırılan ışıklar düşüyordu. Dairelerden bazıları hâlâ daha uyanıktılar. Balkonlarda oturanlar vardı. Kar-

puzcunun karpit lambası çiğ ışığıyle yanıp duruyordu tepeleme yığlımış karpuzların önünde. Karpuzcu yanına çömelmiş biriyle ahbaplık ediyordu.

Ve adam yürüyordu bekçiyle karakola doğru.

Karpuzcuyla karpuzların önünden geçtiler birlikte. Adamın, içkinin de etkisiyle boyutları alabildiğine genişlemiş olan duygusal dünyası birden kapanmış, savaşa gidenlerinkine benzeyen başka türlü bir zindelik ve çeviklik gelmişti üstüne.

Ta ilk gençliğinden beri kimbilir bu kaçıncı çağırılışıydı karakola. Karakollar, savcılıklar, mahkemeler arasında tükenip gitmişti yıllarının önemli bir bölümü.

Bir temmuz gecesinde, geceyarısını geçe işte gene yürüyordu bir bekçinin yanında karakola doğru. Bir şey söylemiş olmak için:

— Gece çok güzel değil mi? –dedi.

Bekçi de kendi boyunda, kendi yaşlarındaydı:

— İlle velâkin kışın çok zor oluyor bey. Allahın ayazında sabahadek titre titre dur.

— Emekliliğiniz falan da yok sizin?

— Nerdeee... Memur desen değiliz, işçi desen değiliz; neyiz biz de anlamadık gitti vesselâm...

Karakolun kapısında çıplak bir ampul yanıyordu. Bekçi önde, adam arkada girdiler

karakoldan içeri. Komiser muavini sağdaki ilk odadaydı. Bekçi şapkasını koltuğunun altına alarak, hazırol durmuş,

— Getirdim beyim –diyordu.

Odaya tütün, postal meşini ve terli kumaş karışımı keskin bir koku sinmişti. Bütün karakollar nedense hep böyle kokarlardı. Muavin üstü mürekkep lekeleriyle dolu eski bir masanın arkasında oturuyordu. Önünde partallaşmış, yağlı birkaç dosya ile karınca duası gibi satırları gayet sık, şeridi kötü makinelerde yazılmış, harfleri silik yazılar vardı. Muavinin solunda, sehpaya benzer ikinci bir küçük masanın üstünde iki telefon duruyordu. Bir tanesi manyetolu eski zaman telefonlarındandı.

Muavin renksiz bir sesle adama masasının önündeki beylik daire iskemlesini gösterdi:

— Buyurun... –dedi.

Adam oturdu iskemleye.

— İnfaz savcılığından gelen tebligat şu. Akşam üstü göndermişler eve ama kimseyi bulamamışlar.

Başını bekçiye çevirdi. Bekçi hazırol durumunda bekliyordu:

— Sen çık oğlum.

Bekçi çıktı.

Muavin, sol üst köşesinde İnfaz savcılığı damgasıyle numaralar yazılı, adres yeri nokta

nokta çizgilerle belirtilmiş, ince uzun bir zarf uzatmıştı. Zarfın arkasında koparılmak için yapıştırılmış bir kâğıt daha vardı.

Komiser muavini işaret parmağıyle zarfın arkasındaki kâğıdın alt köşesini göstererek:

— Şurasını imzalayın lütfen –diyordu.

Adam iki eliyle pantolonunun arka ceplerini yokladı:

— Kalemim yok maalesef –dedi.

Muavin ceketinin üst cebinden bir kalem çıkarıp verdi.

Ve adam imzaladı gösterilen yeri.

Muavin imzalanmış kâğıdı zarftan yırtarak aldı, zarfı geri uzattı.

Muamele bitmişti.

Adam zarfı hemen orada açıp açmamakta bir an kararsız kaldı. Sonra açtı zarfı. İçinden ikiye katlanmış orta büyüklükte bir kâğıt çıktı. Boş yerleri kötü bir el yazısıyle doldurulmuş, basma kalıp bir kâğıttı bu. Alt alta «Mahkûmun adı, soyadı» «Suçunun nevi» «Mahkûmiyet süresi» diye yazıyordu. Bir kâtip bunların karşısındaki boşlukları doldurupvermişti. «Mahkûmiyet süresi»nin karşısına «Yedi buçuk yıl» diye yazılmıştı.

Ayrıca kâğıdın altında tebligatı alan kişinin yedi gün içinde savcılığa teslim olması gerektiği belirtiliyordu.

Adam geceyarısı alel acele karakola çağırılmasının nedenini anlamıştı. Aslında tebligatı

saat gece on ikiden önce yapmak ve yedi günlük süreyi hemen başlatmak istemişlerdi.

Komiser muavinine:

— İmzaladığım kâğıdı verin de altına tarihini atayım –dedi.

Muavin bir an durakladı:

— Ancak tebligat bugün beşten önce yapıldı size... –dedi.

— Yapılmadı.

— Yapıldı ama siz evde yoktunuz.

— Tebligatın yapıldığı an benim tebligatı aldığıma dair imzayı attığım andır.

— Biz sizi bulamayınca muhtara da yapabilirdik tebligatı. Yabancı değilsiniz diye yapmadık.

Anlaşılan savcılıktan karakola tekrar telefon etmişler ve şayet kendisi gece karakola gelmeyi reddederse tebligatın o günkü tarihle muhtara yapılmasını emretmişlerdi. Muavin o nedenle böyle bilgiç bilgiç, güvenli güvenli konuşuyordu.

— İçeri bir gün önce yahut bir gün sonra girmem bu kadar önemli mi? Saat on ikiyi geçiyor, ben de tebligatı şimdi aldım.

Polis bir iç güdüyle saatine baktı; kendi kendine konuşur gibi:

— Aslında beni ilgilendirmez –dedi–, ben nöbeti saat beşten sonra aldım. Arkadaş evde kimsenin olmadığına dair not bırakmış. Muhtarı onun araması gerekirdi.

Bir terslik olursa kendini kolayca savunacak yolu bulmuştu. Adamın imzaladığı kağıt parçasını geri uzattı.

Ve adam hem tarihi, hem de saati yazdı imzasının altına.

— Gidebilir miyim? Müsaadenizle.

— Buyurun. Güle güle. Geçmiş olsun.

Muavin de oturduğu yerden şöyle yarım doğruldu. El sıkıştılar. Adam infaz savcılığının yedi gün içinde teslim olmasını istiyen tebligatıyle birlikte çıktı karakoldan.

Yedi buçuk yıl hapis. Üçte birini şartlı tahliye payı olarak düş, eder beş yıl. İki yıl da tutuklu kaldığına göre demek üç yıl daha yatacaktı. Yedi gün sonra üstüne yeniden kapanacaktı demir kapılar.

Adam karpuzcunun karpit lambası önünden eve doğru dönerken, komiser muavini telefonla nöbetçi savcıyı arıyordu:

— Tebligatı şimdi yaptım efendim.

— ...

— Karakola çağırttım efendim.

— ...

— İmzasının altına aldığı saati yazdı efendim 24.35 diye yazdı efendim. Ben nöbeti saat beşten sonra aldığım için haberim olmadı efendim. Sadece arkadaşın notunu gördüm efendim.

— ...

— Siz telefon eder etmez bekçiyi gönderdim efendim.

— ...

— Bilseydim bekçiyi göndermez hemen muhtarı buldururdum efendim.

— ...

— Siz tekrar telefon ettiğiniz zaman onlar evden çıkmıştı efendim.

— ...

— Emredersiniz efendim. İyi geceler efendim.

Nöbetçi savcı da baş savcıya telefon ediyordu.

— Saat 24.35'de tebligat bizzat kendisine yapıldı efendim.

— ...

— Daha önce bulamamışlar efendim.

— ...

— İyi geceler efendim.

Başsavcı da daha üst makamlara telefon ediyordu:

— Bugece tebligat kendisine yapıldı efendim.

— ...

— Endişe buyurmayın efendim.

— ...

— Sekiz aydır devamlı izleniyor efendim.

— ...

— Gerekli bütün tedbirler alındı efendim.

— ...

— İyi geceler efendim.

Adam bu kez pantolonun saat cebinden anahtarını çıkararak açtı kapıyı.

Demincek yüzüne bakmadan sırtını dönüp giden karısı, şimdi hemen koşmuş heyecanla soruyordu:

— Neymiş, ne oldu?

Adam, ince uzun zarfı gösterdi sallayarak:

— Yedi gün sonra tekrar giriyoruz kodese.

Karısının dudakları titremeye başlamıştı. Ne diyeceğini, ne yapacağını bilemiyordu:

— Üzülme. Dur bakalım, gün doğmadan neler doğar. Allah büyük.

— Ben ne üzüleceğim, sen üzülme. Saçların güzel olmuş. Çok bekledin mi kurutma kazanının altında?

Yemekten önce geldiği zaman söylemesi gereken sözü şimdi söylüyordu. Lafı değiştirmek için mi söylüyordu, sağlamlığını kanıtlamak için mi söylüyordu, öç almak için mi söylüyordu, belli değildi.

Karısı böyle bir günde berbere gittiğinden pişman olmuş gibi, gözleri dolmaya başlamış mırıldandı:

— Nerden bileyim ben...

Adam bütün dişlerini göstererek sırıtıyordu

— Çıktığımdan beri her gün bu kâğıdı bekledim. Ve sadece ben bekledim.

— Bir daha yapmazlar sanıyordum.

— Vaktiyle de tıkmazlar sanıyordum.

Kadın önüne bakıyordu. Gözlerinden iki damla yaş yuvarlanıyordu.

— Ben de çok çektim –dedi–. Demek çilem daha bitmemiş?

Adamın yüzünün bütün çizgileri gerilmiş hep sırıtıyordu:

— Az önce de sordum ya, ben içerdeyken mi daha çok çekiyorsun, dışardayken mi, diye? Ne cevap vermiştin: «Zaten çekmek benim kaderim. İçerde de olsan çekmek bana düşüyor, dışarda da olsan.» Yedi gün sonra yine kapanacak demir kapılar üstüme. Bir yıl geçecek, sonra bir yıl daha, sonra bir yıl daha. Boş ver. Hepsi geçer bunların. Sen bir kadeh rakı ver bana. Demincek son kadehi verdiğini söyledin ama herhalde daha vardır.

Kadın titrek bir sesle:

— Çok içmeyesin diye öyle söyledim –dedi.

Kolu kanadı kırılmış, gitti yarı yarıya dolu bir şişe rakı getirdi mutfaktan. Sonra bardak, su, buz getirdi. Adam kendi eliyle koydu rakıyı, koltuğuna oturdu. Savcılığın kâğıdı kadehin yanında duruyordu.

Günde kimbilir kaç kişi için dolduruluyordu bu kâğıtlardan? İdamlar da bu basit kâğıdın üstünde yazılıyordu, müebbetler de. İnfaz kalemindeki kâtip, önünde yığınla duran bu kâğıtlardan bir tane çekiyor, suçlunun dosya numarasını, adını, cezasını alt alta dolduru-

veriyordu, basmakalıp kâğıttaki boş bırakılmış yerlere.

Kötü bir elyazısıyle yazılan yedi buçuk yıllar, on yıllar, on beş yıllar... İnsanın ciddîye alamayacağı kadar basit, üç beş sözcüklük bir işti bu. Oysa ölüme de bu kâğıtla gidiliyordu, zindana da. Ve şu uzun zarftaki küçük kâğıt parçasının gerisinde, kocaman sinsi, umacı bir çark dönüyordu. Dişlileri, motoru, pistonları, kayışlarıyle durmadan dönen umacı bir çark. Bu çark bazen böyle bir kâğıt parçası, bazen siyah bir arabada iki görevli, bazen bir telefonda sert bir karakol çağrısı halinde kişilere doğru uzanıyor ve hepsinin yaşamlarını keyfine göre kesip biçmeye başlıyordu.

Adam etajerlerdeki kitaplara baktı, duvardaki resimlere baktı, karısına baktı.

Yedi günün sonunda bunların hepsi uzaklaşacak, eriyip kaybolacaktı.

Koğuşlar bu saatlerde çoktan uykuya dalmış olurlardı.

Karısına doğru kadehini kaldırdı:

— Şerefine –dedi.

Karısı, sırtında sabahlığı, kıvır kıvır saçlarıyle, ne yapacağını, ne diyeceğini, hatta nereye bakacağını bilemeden bir kıyıya çekilmiş oturuyordu.

— Afiyet olsun –dedi.

— Afiyet olsun ki afiyet olsun.

— Şimdi artık hiç çaresi yok mu bunun?

— Yok.

— Şu karşıda oturanların damadı adam çiğnemişti ya, o nasıl kurtardı peki?

— Rüşvet vererek. Bilirkişi yüzde seksen çiğnenende hata buldu.

Trafik kazalarında parayı oynatınca paçayı kurtarmak kolaydı.

— Bir de avukatlara sorsan. Belki bulurlar bir yolunu.

— Yolu molu yok bunun. Tevekkeli herifler üç gün öncesinden sarmadılar evi.

Karısı artık itiraz etmiyordu bu iddiaya.

— İyi ki gittim karakola. Gitmeseydim tebligatı muhtara bitirdiğimiz günün tarihiyle yapacaklardı. Ve önümdeki yedi gün şu dakikadan itibaren çalışmaya başlayacaktı. Kâğıdı gecenin on ikisinden sonra aldığım için bir gün kârım oluyor. Yedi gün yarın gece saat on ikiden sonra çalışmaya başlayacak.

— Körolasıcaların neymiş bu kadar acelesi, daha kaç ay oldu şurada dışarı çıkalı ki...

— Geçen temmuz içerdeydim, daha önceki temmuz gene içerde.. Bu temmuz da gene içerde olacağız, gelecek temmuz gene içerde, ondan sonraki temmuz gene içerde.. Sen artık dul kaldın sayılır be..

Kadın hıçkırmamak için burnunu çekip duruyordu.

Altı kişilik hücre azmanı oda. Sonra onun

yanında on dört kişilik miniskül koğuş. Her ikisinin de kapıları sırayla yemek yedikleri dört masalı bir sahanlığa açılırdı. Helâ sahanlıktaydı. Ve sahanlığın kapısı dışardan kitliydi.

Adam içerde ranzasında yatarken ne zaman sahanlığın kapısı vurulsa, hep dışardan birinin geldiğini sanırdı. Oysa cezaevlerinde kapılar, dışardan değil, içerden vurulurdu. Tutuklular yahut hükümlüler vururlardı kapıları gardiyanı çağırmak için.. Aylar boyu bir türlü alışamamıştı adam buna. Netekim cezaevinden çıktıktan sonra da bir süre kapıları açıp kapamakta acemilik çekmişti. Cezaevlerinde kapıları daima gardiyanlar açıp kapardı.

— Karıcığım biliyor musun kapıları yine başkaları açıp kapayacak.

Altı kişilik odada baba oğul iki tutuklu daha vardı. Evlerinde gizli bildiriler bulunmuştu. Baba efendiden gün görmüş biriydi. Başına gelenleri sineye çekmekle beraber, yanlarında oğlu yokken:

— Ne bileyim beyefendi onları kim koymuş eve; evde her bulunandan mutlaka ben mi sorumluyum... –derdi.

Arkasından da sorardı:

— Durumu zatıâliniz görüyorsunuz beyebeyefendi?

Öteki tutuklular da ona «Beyefendi» derlerdi. O da onlara «Beyefendi». Geçen günler

ne bu «Beyefendi»leri, ne «Zatıâliniz»leri aşındıramamıştı.

Bir gün yeni bir tutuklu kafilesi gelmişti aralarına. Yeni kafileyle daha önce gelmiş olanlar arasında tanışma töreni bitince; baba, yeni kafilenin en yaşlısına:

— Vah vah beyefendi zatıâlinize çok üzüldüm –demişti.

O yaşlıca kişinin eski bir hapisaneci olduğunu bilmiyordu, ne adını duymuştu, ne sanını.

Ve yaşlı kişi, kibar babanın burnuna sağ elinin iki parmağı arasına soktuğu başparmaklı yumruğunu koluna doğru şaklatarak:

— Sen üzüle dur, biz düzüle duralım, yine yedik kol kadar –demişti.

Baba, şaşkın,

— Estafurullah beyefendi –demişti–, estafurullah, estafurullah...

Babayı üç hafta sonra tahliye ettiler. Oğlu için gelen iddianamede ise idam isteniyordu. Baba tahliye sevinciyle oğlunu moğlunu unutup göbek ata ata fırlamıştı dışarı. Bir daha oğlunu görmek için bile gelmedi cezaevine. Kimbilir belki de bütün bu dertleri başına çocuğun açtığını düşünerek iyice kızmıştı ona. Kolay değil durup dururken az daha kendisi de gidiyordu okkanın altına. Hem de niçin, hiç anlamadığı bazı konular için...

— Karıcığım yahu, şu anda benim yerimde

olmayı isteyecek bir insan var mıdır şu yeryüzünde, ne dersin ha?

— Elâlem enayi mi, herkes kendi çıkarının peşinde...

— Olsun be, olsun be. Tut ki yeryüzünün en enayisi benim. Ama inan en haklı olanı da benim.

— Kim anlıyor sanki..

Adam bir kahkaha att:

— Sen... Anlamıyor musun sen de?

Kadın acıklı bir isteksizlikle:

— Anlıyorum -dedi.

— Şerefe öyleyse.

Adam bardağı bir kez daha karısına doğru uzattı ve ne kalmışsa içinde dikti ağzına..

Koltuğundan kalktı, kitap etajerlerinin yanında duran pikaba doğru gitti; adımları gizli bir dengesizliğin hantallığındaydı. Başparmağıyle itti pikabı çalıştıran otomatik siyah başlığı. Pikabın üstünde tozlanmış büyük boy bir plak duruyordu. Plak dönmeye başladı. Kol kalktı, plağın ucuna doğru gitti ve indi plağın kıyısına. Hoparlörlerden kastanyetler, kemanlar, gitar, saks ve zillerle bir pasadoblenin ritmik şıngırtıları doldurdu salonu.

Adam durmuş, yıkık bir heykel gibi öyle bakıyordu. Karısına mı bakıyordu, duvara mı, boşluğamı, belli değildi. Derken omuzları kıpırdadı adamın önce. Sonra kolları havaya doğru kalktı, sonra bir kıvrak kısa adım, bir

adım daha, bir adım daha. Ve sağa sola dönen şişkin göğüs ile kumaş ölçermiş gibi sağa sola uzanan kollar, sert dönüşler, ileri geri yürüyüşler... Adam bir İspanyol bıçkının cakasıyle topuklarını vura vura dans ediyordu. Ağzında donup kalmış bir gülücük sağa sola dalgalanarak savruluyor, birden durup yürüyor, dönüyor, bir matador kıvraklığıyle parmaklarını şıklatıyordu.

Dans ederek karısına yaklaştı, tuttu karısının elinden ayağa kaldırdı. Kadın:

— Dur terliklerim çıktı –diyordu.

Adamın ağzında aynı donmuş gülücük, duymuyordu. Kadın önce ayaklarıyle azıcık arandı terliklerini. Sonra boşverdi terliklere ve çaresiz başladı çıplak ayaklarıyle kocasıyle birlikte oynamaya. Birbirlerinin gözlerinde erimiş, dünyadan ayrılmış, bir büyük boşlukta kaybolmuş gibi oynuyorlardı. Kadın bir eli belinde, bir eli havada hızlı yarım adımlarla dönüyor, adam kollarını sağa sola gererek kadının üstüne yürüyor ve o da onun çevresinde dönüyordu. Çınlıyordu salon kastanyetlerle, gitarla, kemanlarla, zillerle...

İçlerinden gele gele, vücutlarının ağırlığından soyunmuşçasına, geçmişi, geleceği ve haliyle bütün zamanı yitirmişçesine oynuyorlardı.

Ve pencerelerden karpuzcu, helvacı, dondurmacı, boyacı ve bekçi ve polis birikmişler, onlara bakıyorlardı.

Başına koyduğu ayakkabılarıyle bir deli de onlarla beraber oynuyordu.

Üstlerindeki tavan kalkmıştı. Adam göklere doğru büyüyordu.

Parmaklarından kurutma kazanları içindeki kadınlar dökülüyordu. Yağlı partallaşmış dosyalar, sesli sesli telefonlar, ince uzun savcılık damgalı zarflar, harfleri silik, sık satırlı kâğıtlar dökülüyordu.

Kelepçeler dökülüyor, borazanlar dökülüyor, süngüler dökülüyordu.

Kasılmış suratlı budalalar, arkası bayraklı koltuklar, kara gözlüklü jurnalcılar dökülüyordu.

Yatlar dökülüyor, villalar dökülüyor, banka kasalarındaki paralar dökülüyordu.

Başında ayakkabılarıyle deli oynamaktan vazgeçmiş el çırpıyordu.

Altı kişilik odası, on dört kişilik minüskül koğuşu ile kapısı içerden vurulan sahanlığın beş metrekarelik beton bir avluya açılan bir kapısı daha vardı. Nefes almak için bu avluya çıkardı tutuklular. Avlunun üstüne demir bir kafes kapatılmıştı. Kimse duvarlara tırmanıp kaçmasın diye. Kendi bölümlerine benzeyen bir bölüm daha vardı karşıda. Onların sahanlığı da aynı avluya açılırdı. Ama avluya ayrı ayrı zamanlarda çıkabiliyorlardı. Gardiyanlar bölümlerin avluya açılan kapılarından birini kilitledikten sonra ötekini açıyorlardı. Buna rağ-

men her iki bölümdeki tutuklular da birbirleriyle iyice tanışmışlardı. Üst ranzalara çıkıp, avluya bakan demirli pencerelerden bağıra çağıra konuşuyorlardı.

Bir gün bir deli getirmişlerdi karşıdaki bölüme. Bir gece yersiz yurtsuz dolaşırken yasak bir bölgeye girmiş, nöbetçilerin birinden bir sigara istemişti. Nöbetçi tüfeği doğrultunca, o da tüfeğin namlusundan tutmuş, azıcık itişmişlerdi nöbetçiyle. Suçu buydu anlattığına göre. Sabotaj tasarlamak, silahlı güçlerle dövüşmek, devleti yoketmeye kalkmaktan idamı isteniyordu onun da. Ayakları çıplak, pantolonu lime lime, mintanı yamalar içindeydi delinin. Tutuklulardan biri bir çift eski ayakkabı vermişti kendisine. Deli:

— Bunları ayağa giymek günah... -deyip başında taşımaya başlamıştı ayakkabıları. Devleti devirmeye kalkmaktan idamı istenen deli, başında ayakkabıları el çırpıyordu şimdi.

*

Müzik durdu, adam durdu, kadın durdu. Pencerelerden bakan karpuzcu, helvacı, dondurmacı, boyacı, bekçi, komiser muavini kayboldular. Deli de kayboldu.

Adam:

— Biri uğraşıyor bizimle –dedi–. Özel olarak uğraşıyor biri. Kim uğraşıyor acaba?

Kadın:

— Allahından bulsun –dedi–. İki eli teneşirde gelsin yanına.

Adam:

— Yok... –dedi–. İçeri girmeden önce mutlaka bulacağım onu.

— Nasıl bulacaksın?

— Nasıl bulacağım bilmiyorum ama ne yapıp yapıp mutlaka bulacağım. Radarlarımla, füzelerimle, kompütörlerimle bir büyük dritnotum ben. Batmadan önce mutlaka batıracağım onu da.

Tekrar doldurdu kadehini. Plağın tersini koydu.

Kadın :

— Bir saate kadar gün ağaracak. Bakarsın yapacak bazı işlerin çıkar, çok yormasan kendini –diyordu.

Plakta Valansiya çalıyordu. Adam şarkı söylüyordu:

— Valansiya... Ver şapkanı gideceğim baloyaaaa...

Babaannesinin yetiştirdiği bir kızcağız vardı. Kendisi doğmadan önce kâtiplikten emekli yaşlı biriyle evlendirmişlerdi. Eski evlâtlığa hâlâ, kocasına da enişte derdi çocukluğunda. Enişte sayısız zamparalık serüvenleri yaşamış, yedi karı boşamış, nükteden, şakacı hoş bir

ihtiyardı. Bütün derdi borulu bir gramofon almaktı iki odalı evine. Gramofonu koyacak yeri bile hazırlamıştı. Akşamları gramofonda şarkılar dinleyerek rakı içecekti. Nerden bulmuşsa bulmuş üç tane de elden düşme plak bulmuştu. Onları da gramofon için hazırladığı yerin kıyısına koymuştu.

Gramofonu alamadan öldü gitti enişte. Hâlâ kocasının özel bir itina ile sakladığı üç plağı getirmişti babaannesine:

— Rahmetli bunları çok severdi, dinleyemeden çekilip gitti şu çirkef dünyadan –diye ağlıyordu.

Kendisi hiç değilse bir kez dinlemek istiyordu, hiç çalınmadan böylesine sevilip saklanmış plakları.

Babaanne köşedeki büyük gramofona bakarak:

— Ben de bilmem ki bu meret nasıl çalışır –diyordu.

Kendisine yasak etmişlerdi gramofona dokunmayı. Ne zaman usulca kurgusunu kurmaya kalksa annesi bağırıp dururdu:

— Çekil bakayım oradan, şimdi kırarım ellerini! –diye.

Oysa o biliyordu gramofonun nasıl çalıştığını. Annesi de evde yoktu. yoktu. Halasına:

— Ben çalayım istersen halacığım –demişti.

Babaanne:

— Bir tarafını bozarsan, annen seni öldürür! –demişti.

— Yok bozmam.

Babaanne:

Çal, demiyordu ama, çalma da demiyordu.

Halasının elinden plakları almış, iskemlenin üstüne çıkarak gramofonun kapağını açmış, plaklardan birini koymuş, kurgusunu kurmuş, iğneyi değiştirmiş,ve başlamıştı plağı çalmaya. Cızırtılı bir ses bağırıyordu:

— Valansiya –diye..

Babaanne:

— Bunun da neresini saklamış, eşşek gibi bağırıyor herif! –demişti.

Halası orada bırakmıştı plakları:

— Ben ne yapayım bunları, belki küçük hanım dinler, rahmetlinin de ruhu şadolur –diye.

Bu bir çeşit armağanıydı halanın eski efendilerine. Rahmetlinin kutsal bir emanet gibi saklayıp durduğu üç plağı onlara veriyordu. Olsa olsa küçükhanım anlar, ağabeyi anlardı böyle şeylerden. Onların gramofonları vardı.

Bir akşam annesi dans etmişti dayısıyle Valansiyayı çalarak. Rahmetlinin de ruhu kimbilir belki şad olmuştu.

Yine işte çok,değişik bir orkestra düzeninde Valansiya çalıyordu.

Adam:

- Eniştenin ruhu şad oluyor. Dur onun ruhuna içeyim –dedi–. Hiç dinlemeden kim-

bilir kaç zaman saklamış olduğu bir şarkıydı bu, onun.

— Yatalım artık istersen ha. Biraz dinlenirsin.

— Sen yat istersen.

— Benim de uykum yok ama. Haydi gel beraber yatalım. Azıcık dinlen. Daha bir hafta var. Bakarsın bir çaresi bulunuverir. Neden hemen alıp götürmediler de, bir hafta öncesinden haber verdiler. Belki de göz korkutmak istiyorlar sadece..

— Özel olarak biri uğraşıyor bizimle. Ahh bir bulsam o hergeleyi.. Girmeden önce içeri, bulacağım onu göreceksin.

— Yine kızacaksın ama aslında hiç karışmasaydın daha iyi değil miydi bu işlere... Ne yaparlarsa yapsınlar sana ne.. Biz mi kaldık dünyayı düzeltecek.. Boyuna girip girip yat içerde. Sana da yazık, bana da...

— Gözünü seveyim hiç değilse bu gece vaaza başlama. Git saçını yaptır, fanilelerimi kokla, omuzumda ısırık izi var mı, yok mu kontrol et, onlarla uğraş sen. Biz nasıl yattıysak yine yatarız.

Kadın birden hıçkırarak boşandı:

— Allahım ne günah işledim bilmem ki bütün bunları çekmek için..

— Daha ne günah işleyeceksin, bana vardın işte, yetmez mi? Bir canavara, dünyanın en büyük suçlusuna...

— Sen suçlu değilsin ki?

— Ya kim suçlu? Ben suçlu değilsem onlar suçlu, onlar suçlu değilse ben suçluyum, hangisi?

— Birinin suçlu olması şart mı yani?

— Şart tabiî, şart ya...

Ta öteden beri adamın bu tür konuşmalarının içinden bir türlü çıkamazdı kadın. Hıçkırıklar boğmaya devam ediyordu kendisini.

Adam kalktı pikabı kapattı, karısının yanına gidip elini tuttu:

— Peki haydi yatalım artık -dedi.

Elele yatak odasına doğru yürüdüler. Kadın ilk hızı geçen hıçkırıklarının son sarsıntılarıyle durup durup hafif göğüsler geçiriyordu ve mırıldanıyordu:

— Ne talihsiz kulmuşum Ya Rabbi, ne talihsiz kulmuşum?

*

Adam yatakta sırt üstü yatıyordu. Karısının eli hâlâ avucundaydı. Dışarda gün ağarmaya başlamıştı. Perdelerden belli oluyordu. Üç yıl birden küçüldü kafasında. Üç yıl da neydi. On beş yıl yatanlar vardı. Göz açıp kapayıncaya kadar geçerdi üç yıl..

Ama acaba bu iş üç yılla kalacak mıydı? Onaylanmayı bekleyen daha başka mahkûmi-

yetler, daha başka mahkemeler de vardı. Teker teker getirmeyecekler miydi onları? Üç yıl yatar, tam çıkmasına bir ay kala, hatta bazen çıkacağı gün bir mahkûmiyet daha gelirdi. Bu bir yıpratıp iyice çökertme metoduydu. Nitekim kendisini iki yıl yatırdıktan sonra sekiz ay bırakıp tekrar içeri tıkma da bu metedun bir parçasıydı.

Kim uğraşıyordu kendisiyle böylesine? Asıl emri veren kimdi? Kim yahut kimler planlıyordu bütün bunları?

Bir yatağın kıyısına oturmuş görüyordu kendisini. Ayağında pijamasının pantolonu sırtında kazak vardı. Yatağın kıyısına oturmuş dirsekleri dizlerine dayalı başı avuçlarının içindeydi.

Kapı açıktı. Açık kapının önünde tomsoplu nöbetçiler duruyordu. Önce bir çığlık koptu. Keskin, acı bir çığlık. Sonra küfürlü homurtular ve darbe sesleri. O sırada bir plak çalınmaya başlamıştı. Çığlıklar duyulmasın diye çalıyorlardı plağı. Ama plak fon müziği gibi kalıyordu bağırmaların, inlemelerin yanında.

Başı avuçlarının içinde her gece dinliyordu yan odada yapılan işkenceleri.

Sonunda sıra kendisine gelecekti.

Kapıda çopur suratlı, orta boylu tıknaz bir görevli göründü. Nöbetçilere soruyordu:

— Bu mu o?

Başını kaldırmış görevliye bakıyordu:

— Gel len buraya!

Yan odada işkence sürüp gidiyordu.

Önce onu getirip bu odaya bırakmışlar, her gece işkence sesleri dinletmişlerdi.

Bir ter boşandı bütün vücudundan. Elleri titriyor, ayakları titriyordu.

Kalkmış gidiyordu çopur adama doğru. Ensesine bir yumruk indi, öne doğru sendeledi. Artık sıra kendisindeydi.

Bağırmak istiyor bağıramıyordu. İki kişi daha çıkmıştı yan odadan, iki görevli daha. Çığlıklar yankılanıp duruyordu yan odada. Bir şamar şakladı yüzünde.. Bir tekme midesine, bir yumruk daha ensesine, bir yumruk daha omuzuna.. Dizlerinin üstüne düştü. Vurarak sürüklüyorlardı yan odaya doğru.

Yok canım kendi evinde, kendi yatağındaydı. Ama vurarak sürüklüyorlardı işte..

Yapmaaaa...

Hızla doğruldu yatağın içinde. Yanda tuvalet masasının aynası görünüyordu. Karısı da uyanmıştı.

— Ne oldun, nen var, kâbus mu gördün?

— Yok bir şeyim. Saat kaç?

Komodinin üstündeki saat dokuz buçuğu gösteriyordu.

— Kaçta yattık biz?

— Beşe geliyordu.

Eh yine de epey uyumuşlardı. Oysa hiç uyumadığını sanıyordu kendisinin.

Haftaya bugün akşama doğru her şey bitmiş olacaktı.

Başında hafif bir ağrı vardı. Bir sigara yaktı.

— Ne yapıp yapıp içeri girmeden önce bulacağım onu -dedi.

— Kimi?

— Kimse o işte. Benimle uğraşan dürzüyü!

III

Haftaya bugün akşama doğru her şey bitmiş olacaktı. Büyük demir kapılar yine kapanacaktı üstüne. Bugün neydi günlerden; cuma.. Demek haftaya cumaya.

Adam son bir nefes çekti sigarasından ve söndürdü sigarayı. Giyinmeye başladı.

Karısı:

— Sabahtan mı çıkacaksın? –dedi.

— Evet.

Aslında bu da bir tür gizli sorguydu. Kadın sezinliyordu kocas.n.n o gün ilk iş olarak bir başka kad.na gideceğini. Bu kez surat asıp, kapıları çarpma olanağı da yoktu elinde

bir hafta sonra cezaevine girecek birinin her yapacağını sineye çekmek gerekiyordu. Ama yine de alamıyordu kendini usul usul sormaktan:

— Akşam geç mi döneceksin?

Bu, «Nereye gittiğini biliyorum» demekti.

— Geç döneceğim, erken döneceğim; ne bileyim ben ne zaman döneceğim.

— Şey için sordum, şayet geç döneceksen merak etmeyeyim, diye.

Her isteklerinin hoşgörüyle karşılanacağını bilen sünnet çocuklarına benziyordu adam. Bu kez gürültüsüz patırdısız, iş randevusuna gitme, arkadaşlarla buluşma gerekçeleri uydurmadan, rahat rahat çıkabilecekti dışarı...

Ve haklıydı karısı, doğru sevdiği kadına gidecekti. Dün sandalda kürek çekerken bir an düşünde yaşadığı sevişme sahnesi boyuna canlanıp duruyordu gözlerinin önünde.

Yatağın yanlamasına, dizlerini altına almış, kalçalarını kaldırmış, öne doğru meyilli çırılçıplak yatacaktı kadın. O, ayakta, çıplak, kasıklarından tutacaktı kadını.

Dalga dalga bir sevişme arzusu kabarıyordu içinden. Hemen fırlamak, kurtulmak istiyordu evden.

— Nerde benim beyaz gömleğim?

— Yıkandı o, henüz ütülemedim. Sen gene dünkünü giy.

Hep böyle yapardı. Bir yere giderken çamaşır değiştirmesini, gömlek değiştirmesini

daima engellerdi. Çaktırmadan değiştirmeye kalkarsa da mutlaka yakalar:

— «Ne o, yine yatağın altına atmışsın o pis donunu!» diye bağırırdı.

— İyi peki dünkünü giyerim.

— Çay içmeden mi gideceksin?

— Canım istemiyor.

— Arayan soran olursa ne diyeyim?

— Akşama gelecek, dersin.

Adam bir an önce fırlamak istiyordu dışarı.

— Haydi eyvallah, hoşça kal.

— Güle güle. Biliyorsun rakı kalmadı evde, gelirken getiriver akşama.

Bütün bunlar hep üstü örtülü protesto sözleriydi. «Bir de sana rakı alacak değilim. Keyfedip zıkkımlandığın yerden dönerken kendin alırsın rakını» demek istiyordu karısı.

Eskiden açık açık, bağıra çağıra söylerdi bunu. Şimdi son haftanın hatırına diplomatça söylüyordu. Ama ne demek istediğini kocasının çok iyi anladığından emindi.

— Peki peki getiririm gelirken.

— Şey, ben de çıkacağım birazdan.

— Nereye gideceksin?

— Kızarsın şimdi söylersem.

— Kızmam, söyle.

— Fırıncıların gelini söyledi, bir evliya varmış, ne dilersen oluyormuş, o kaç kez sınamış, ona gideceğim ben de..

Adam:

— Senin evliyan batsın! –diyecekti ,diyemedi–. Peki –dedi sadece ve çekip çıktı kapıyı.

Karpuzcudan başka kimse yoktu görünürlerde; ne helvacı, ne dondurmacı, ne ayakkabı boyacısı. Zaten olsalar da artık önemleri kalmamıştı.

Adamın gözlerinin önünde hep aynı tablo duruyordu; yatağın yanlamasına, dizlerini altına almış, kalçalarını kaldırmış, öne doğru meyilli çırılçıplak yatan bir kadın...

Karısının gittiği büyücülerle evliyalar sakallarıyle bıyıklarını sıvazlıyorlardı yüzükoyun yatmış çıplak kadınla kendisinin sevişmesine bakarak.

Pantolon paçalarına sürülen kırk papazın okuduğu domuz yağları, ceketinde koltuğunun altına dikilen yarasa kemikleri, kahvesine dökülen kurutulmuş eşek dili tozları...

Karısı bugün de yine bir evliyaya gidecekti Biliyordu da ne dileyeceğini. Önce hapisten kurtulmasını dileyecekti, sonra da tüm orospulardan... Ve bir de adak adayacaktı. Genellikle horoz adardı. Ama bu kez belâ horozla dengelenemeyecek kadar büyüktü. Onun için koç adayacaktı.

Sevdiği kadınla sevişmeye giderken, karısını da berberde kıvırttığı saçları, bedduaları, küfürleri, büyücüleri, evliyaları, adaklarıyle, bayağı sevimli buluyordu, ne tuhaf..

Denize bakan büyük bir teras. Terasta ayağında lacivert bir pantolon, sırtında kısa kollu beyaz bir bluz, sigara içen bir sevgili.

Adam anlatıyor:

— Bugün cuma. Haftaya cuma akşamına, sana, denize, şu giden yelkenlilere, hepinize Adiyos... En çok seni özleyeceğim. Seni özleyeceğim yine en çok.

Sevgili, titreşimlerini dilediği gibi ayarlayamadığı sesler çıkarıyor:

— Ah neler söylüyorsun.. Şaka ediyorsun.. Şaka ettiğini söyle hadi..

Farkında o da sesindeki sunîliğin. Harcı âlem sözcüklerle zaman kazanarak istediği akordu sağlamaya çalışıyor.

— Peki ne yapmayı düşünüyorsun... Vallahi dayanamam ölürüm bu sefer.

Bir hafta sonra cezaevine girecek birine karşı en uygun sesleri çıkarmakta hiç bir deneyi yok. Geçen defa habersiz alıp götürmüşlerdi adamı. Neden, neden sonra öğrenmişti tutuklandığını. İki yılda üç kez gidebilmişti ziyaretine. Sıra sıra uzanan konuşma kabinlerinden birinin numarasını vermişlerdi, oraya girmişti. Daracık bir nöbetçi kulübesine benziyordu konuşma kabini. Adam da biraz sonra bir gardiyanın yanında, aynı kabinin hükümlülere ait bölümüne girmişti. Aralarında çifte camdan bir duvar vardı. Konuşmalar bu cam duvarların bitimine, gözle görülmeyecek bi-

çimde yerleştirilmiş özel aygıtlardan yansıyordu. Görüşme süresi on dakikaydı. Adam, uzamış sakalları, zayıflamış yüzüyle:

— Nasıl özledim seni bilemezsin –demişti.

Sevgili heyecanlanmıştı. Gözleri dolmuş ağlamaya başlamıştı. Ama işte o sırada duyduğu içtenliği, acıyı şimdi duyamıyordu. Duruma uygun sesler çıkarmaya uğraşıyordu:

— Üç yıl daha yatacaksın ha... İnsafsızlık derler buna...

Adam kulağında çınlayan sunî sese boş veriyor, devam ediyordu konuşmaya:

— İnsafsızlık, mi:nsafsızlık. Çaresi yok, yatacağız anacığım yatacağız.

— Ay profilin harika şu anda. Dur bir dakika filmini çekeceğim.

Sevgili yanındaki küçük film makinesini alıyor, geri geri gidip adamın filmini çekiyordu.

— Işık o kadar iyi ki... Müthiş güzel oldu... Enfes bir pozunu yakaladım...

Ve adam makineyi doyurmak ister gibi geriniyor, gülümsüyor, saçlarını karıştırıyordu.

Ve devam ediyordu konuşmaya:

— Senin geldiğin cezaevine gireceğim yine. Ondan önce yattığım yer, oraya sen hiç gelmedin, bir felâketti. İki metre kare düşüyordu adam başına. Yirmi kişi kırk metrekareyi paylaşıyorduk. İşkencelerle sorgulardan sonra oraya götürüp tıkadılardı beni, daha sonra da, o senin geldiğin yere gönderdilerdi.

— Ah, ah... Hiç anlatma dayanamıyorum...

— Her zaman da o kadar acıklı değildir cezaevleri. O ilk yattığım yerde eski hapisanecilerden yüz yirmi okkalık yaşlıca bir arkadaş vardı. Eski hapisanecilerden olduğu için, hastalanırsam ateşime bakarım diye derecesini de beraberinde getirmişti.

— Hastalanınca doktor falan çağırmıyorlar mı?

— Bak dinle, kolay kolay çağırmazlar. Kim hastalansa derecesini ısterdi ondan. Çocuk gibiydi, sevdiklerine verir, sevmediklerine vermezdi. Kaybettim, derdi. Bütün ömrü Avrupa'da geçmiş, ranzasında bile kravatıyle yatan bir tutuklu arkadaş daha vardı. Şişman ihtiyarla ağız dalaşı yaparlardı boyuna.

Sevgili dinler gibi yapıyor ama gerçekte dinlemiyordu.

Adam sustu. O dünyanın hiç bir yönü ilgilendirmiyordu saçları kestane, gözleri bal rengi sevgiliyi.

— En dayanılmaz olan nedir biliyor musun orada? Kadınsızlık...

Balrengi gözler, gözlerine orgazm oluyormuş gibi bakmaya başlamıştı.

Adam eğildi, bir düğmesi açık beyaz bluzün iki düğmesini daha açtı, elini sevgilinin göğsüne ¸soktu. Katı gergin bir sutyen, engel oluyordu memeyi avuçlayıp dışarı çıkarmasına.

Kısık bir ses:

— Dur –dedi–... Bir dakika...

Uzun tırnaklı iki küçük el, bluzün arkasını yukarı çekti, usta bir alışkanlıkla sutyenin agraflarını çözüverdi. Sutyen gevşeyince adamın avucu bütün genişliğiyle üstüne kapandı memenin.

Bluzün önünden, taşıyormuş gibi, kıyısında uzun bir tek siyah kılıyla dışarı çıkan meme... Bele sarılan kol.. Memeye yapışan dudaklar... Bacaklarda gezinen ikinci el... Ve karşılıklı artan soluklar...

Sonra ayağa kalkan adam. Uzun tırnaklı küçük elin birini kavrayan erkek eli. Ve sanki sevgiliyi elinden tutmuş sürükler gibi, hiç konuşmadan yatak odasına yürüyüş...

Lacivert pantolonun yandan aşağı çekilen fermuarı... Çıkartılan bluz.. Düşen sutyen...

Ve yatağın yanlamasına, dizlerini altına almış, kalçalarını kaldırmış, öne doğru meyilli. çırılçıplak yatan sevgili...

*

Bir büyük cami avlusu. Avluda iki basamak merdivenle inilen bir türbe. Ve kadınlar. Çarşaflı, entarili, mantolu, başörtülü, eşarplı,

rengarenk giyinmiş kadınlar. Ve çocuklar. Yarım terlikli, mestli, lastikli, yırtık mintanlı yamalı pantolonlu çocuklar. Ve erkekler. Ak sakallı, kara sakallı, siyah takkeli, yeşil takkeli çeşit çeşit bereli, tesbihli erkekler. Ve dua satıcıları, simit satıcıları, takke satıcıları...

Kadınlar, avludaki türbenin iki basamağından aşağı iniyor, türbenin tahta kapısının üst kısmına para yapıştırmaya uğraşıyorlar. Muratları olacaksa para yapışıyor, olmayacaksa yapışmıyor. Parası yapışanlar uçar gibi çıkıyorlar yukarı. Yapışmayanların ise bir fırtına geçiyor yüzlerinden ve bayağı parmaklarıyle direniyorlar yapıştırmak için parayı.

Avludaki mezarlardan birinin üstüne çömelmiş ak sakallı bir dede, dualar mırıldanıyor. Daha ilerdeki bir mezarın üstünde siyah başörtülü, siyah elbiseli, zayıf sivrice yüzlü geçkin bir kadın, siyah gözlükleriyle Kur'an okuyor. Başörtülü küçük kız çocukları, ellerinde Kur'an-ı Kerimler:

— Okuyalım mı amca, okuyalım mı teyze —diye dolaşıyorlar.

Adamın karısı başında koyu gri bir eşarp, türbenin kapısına bir yirmi beşlik yapıştırmaya uğraşıyor.

Türbecinin geceden sürdüğü mumlarla ıslatılmış şekerlere raslarsa yapışacak para.

Para yapıştı. Kadının içinde kuşlar gibi bir hafiflik, bir sevinç. Demek kocası girme-

yecek içeri. Orospulardan da vazgeçip evine dönecek. O da bir koç kesecek burada fakire fukaraya..

*

Adam sevgiliyi boydan boya yatağın üstüne uzattı. Hafif sola çevirdi. Sol koluyla diz kapaklarının altından, iki bacağını da bitişik olarak yana doğru havaya kaldırdı.

*

Savcı masasında oturuyordu.

Karşısındaki koltukta ince bıyıklı, gözlükleri kalın çerçeveli kişi soruyordu:

— Tebligat yapıldı mı?

— Dün gece saat on ikiyi geçe yapıldı efendim.

— On ikiden önceye yetiştiremediler mi?

— Önce evine götürmüşler, bulamamışlar, ancak gece bulabilmişler.

— Kaçmaya falan kalkmasın sakın.

— Katiyen, sekiz aydır sıkı bir kontrol altında.

— Nerde şimdi?

— Sabah onda çıktı evden. Sevdiği bir kadın var, onun yanına gitti.

Adamın sırtında kenetlendi sevgilinin ayakları. Kırmızı kırmızı tırnaklı, küçücük nasırsız ayaklar..

*

Karısı gri eşarbıyle tam türbenin iki basamak merdivenini çıkmıştı ki, elinde Kur'an, başörtülü bir kız çocuğu koştu peşinden:

— Teyze teyze..

— Ne var evlâdım.

— Düştü senin yapıştırdığın para.

Çocuk bir yirmi beş kuruş uzattı elinde.

*

Adam omuzlarına aldı, sevgilinin güneşte yanmış bacaklarını.

*

Savcının karşısındaki koltukta oturan ince bıyıklı, gözlükleri kalın çerçeveli kişi:

— İyi –dedi–. Bir iki küçük oyunumuz daha var ona. Yukardan burnunun iyice sürtmesini istiyorlar.

— Hemen bastıralım isterseniz, gazetelerle de ilân ederiz.

— Bir an önce cezaevine girmeye can atar o zaman. Karısının dırdırından yeğ bulur

gardiyanların azarlarını. Daha ince bir oyun gerekiyor. Bugün cuma, haftaya cumaya kadar yedi günü var önünde. Son güne kadar umutlandırıp, sonunda binmek ensesine. Kabilse haftaya cuma günü de yatsın evinde, sabaha karşı polislerle yakalayıp, «kaçarken yakalandı» diye yazdıralım gazetelere... Yahut dur, daha usta bir şey yapalım...

*

Gri eşarplı kadın, çocuğun elinden aldı yirmi beş kuruşu. Dudakları büküldü. Dokunsan ağlayacak.

Kocasının hem hapisten, hem de orospulardan kurtulmasını dilemişti. Acaba hangi dileği olmayacak? Keşke iki ayrı yirmi beşlik yapıştırsaydı.

*

Adam daha sevişmek, daha sevişmek, daha sevişmek istiyordu. Stok yapar gibi sevişmek, bir daha acıkmamak üzere sevişmek, öleceğini bildiğin birinin sesini banda alır gibi sevişmek...

Cezaevlerinde gaddar bir bunalımdı kadın özlemi. Bu en doğal haktan yıllarca yoksun kalacaktı. Yıllarca böyle çıplak bir kadın vücudunun yanında yatamayacaktı.

Bunu biliyor, daha sevişmek, daha sevişmek istiyor ama fiziği artık harekete geçmiyordu. Direği kırılmış bir yelken gibi, pörsümüş yatıyordu erkeklik organı.

Son bir çaba.. Adamı kırmamak için en uygun biçimde açılarak kalkan bacaklar, parmakların da yardımıyle bir hamle daha... Ama nafile...

Adam sevgilinin üstünden kenara cekti kendini ve boş bir çuval gibi başucundaki sigara kutusuna uzandı.

— İçer misin sende?

— İçerim.

Bir sigara yaktı. Yaktığı sigarayı uzattı sevgiliye. Bir tane de kendine yaktı.

Bir gün hükümlülerden biri konuşma kabininde karısına:

— Göğüslerini göstersene -demişti.

Ve on dakikalık süre içinde karısının göğüslerine bakarak mastürbasyon yapmaya kalkmıştı. Gardiyanlar yakalamışlardı kendisini. O durumda sille tokat dışarı çıkarmışlardı. Kadını da kovmuşlardı:

— Sürtük bir daha gelirsen bacaklarını kırarız! -diye.

Olay bütün koğuşlarda duyulmuştu. Olup bitenler ne kadar da çabuk duyuluyordu koğuşlarda.

Kafası tıraşlı mahkûmlar ballandıra ballandıra birbirlerine anlatıyorlardı duyduklarını.

— Karının nah şöyle portakal gibi dimdikmiş memeleri.

— İkisini de çıkarmış mı?

— Çıkarmış. Bak, iyi bak, doya doya bak, sokuyormuş gibi bak, demiş.

— Anam be.. Kocası ne yapmış?

— O da kendisininkini çıkarmış, asılmaya başlamış..

— Getirebilmiş mi?

— Yok tam gelirken gardiyanlar yakalamış. Hücreye indirip basmışlar sopayı..

— Demek karı iki memesini birden çıkarmış dışarı?

— Çıkarmış ya..

Adam sevgilinin çıplak vücudunu seyrede seyrede içiyordu sigarasını. Hep ansıyacaktı böyle çıplak bir kadın vücudunu. Ve bir sağına dönecekti ranzasında, bir soluna. Bir türlü uyku tutmayacaktı kendisini. Sonra ipnotize edilmiş gibi inecekti ranzadan aşağı. Ranzalarda uyuyan mahkûmların arasından, ölü gözlü ampullerin altında helâya gidecekti. Helâ kapıları yerden iki karış yüksek, sürgüsüz kilitsiz, kalın demir kapılardı. Kimse içeriye iki kişi girmeye cesaret etmesin, girerlerse ayaklarından belli olsun diye, altları açık bırakılmıştı. Helâya girince kapıyı kapatıp, sırtını kapıya dayayarak ve mastürbasyon yapacaktı. Kendisinden ve kendisini böylesine bir çaresizliğe mahkûm edenlerden iğrene iğrene..

Adamın yine yüzü buruşarak gerilmiş, dudakları aralanmış, çürük dişleri ortaya çıkmıştı.

Sigarayı tutan parmaklarına baktı. Bu parmaklar.. bu el.. Öteki eliyle sevgilinin çıplak koluna dokundu, hiç bir duygu kıpırdamadı içinde. Şimdi toktu ama cezaevinde acıkacaktı, bir kadınla sevişmek için tüm yaşamını vermeye razı durumlara gelecekti.

— Ne düşünüyorsun öyle?

— Hiç..

Bir katil vardı. İki kişiyi öldürmüştü. Cinayetten gelmiş bütün mahkûmlar gibi o da efendiden bir kişiydi. Tarihsel romanlarla çiğ köfte severdi. Bir de durumu uygun bulursa kadın anlatmasını. Bir akşam:

— Sizler kibar insanlarsınız, bizim dünyamızdan anlamazsınız –demişti–. Sizler pamuk gibi kadınlarla yatmışsınızdır hep. Ben genelev patronunun dostuydum. Yetmiş yaşında, bodur, paytak paytak yürüyen, bacakları romatizmalı bir cadıydı. Onunla yatardım ben Bir beş yüzlük alırdım her gecesine. Siz böylesine yatabilir misiniz?

Kendisi idamdan zor kurtulmuştu. Müebbete mahkûmdu. Gençliğinde bir kadınla ilk kez nasıl yattığını anlatırdı bazen gülerek.

Ben artık delikanlı oldum diyerek, giyinmiş kuşanmış bir geneleve gitmişti Kapılarda

kadınlar, oralarını göstererek laf atmışlardı kendisine:

— Bana gel tosunum.

— Bana gel arslanım.

— Bana gel civanım...

Bütün delikanlı olma iddiasına rağmen utanıp kızarmıştı bayağı. Sonra beğendiği bir kadınla odaya çıkmıştı. Ve kadın para almamıştı bundan.

O da hemen arkadaşlarına böbürlenmişti:

— Genelevde dostum var... -diye.

Büyük payeydi genelevde dostu olmak. Arkadaşları:

— Kaç para alıyorsun haftada? -demişlerdi.

Ayıp olmasın diye atmıştı:

— İki yüz elli kâğıt.

Sonra gidip bulmuştu kadını:

— Bana para ver -demişti.

Kadın burnuna gülmüştü:

— Sen benim dostum değilsin ki..

— Peki niye para almadın o gün.

— Sen beni yapmadın ki, ben seni yaptım, onun için.

Uzun süre hangi kadınla yatsa hep bu söz çınlamıştı kulaklarında:

— Sen beni yapmadın ki, ben seni yaptım.

Ve gereksiz yere dövmüştü yattığı kadınları.

— E peki ne oldu sonra o termometre?

— Hangi termometre?

— Hani şişman biri varmış da, termometreyle gelmiş cezaevine.

— Ha... Ha... Evet.. Ranzada bile kravatıyle Katolik ölüsü gibi yatan hükümlü hastalandı bir gün. Şişmandan derecesini istedik. Kızgın olduğu için vermedi. «Nereye koydum bilmiyorum, kaybettim» dedi. Uğraş savaş aldık dereceyi. Ertesi gün bir kızılca kıyamet koptu. Şişman bağırıp duruyordu: «Bu derece bok kokuyor» diye.. Meğer hayatı Avrupa'da geçmiş arkadaş makatından almış ateşini. Şişman ise koltuğunun altına koymazmış dereceyi, ağzına sokarmış. Yine ağzına sokmuş ve anlamış bok koktuğunu...

— Bir şey getireyim mi sana?

— Getir

— Ne getireyim?

— Tonik var mı?

— Var.

— Bir cin tonik getir.

Sevgili çırılçıplak kalktı yataktan, ayaklarının ucuna basa basa tatlı bir yürüyüşle çıktı odadan.

*

Giyinmek, yahut giyinmemek...

Bir daha sevişmeyecekse çıplak yatmanın

ne anlamı vardı, öyle ceset gibi. Az sonra yine sevişecekmiş gibi bir süre çıplak çıplak yatıp, arkasından «Geç oldu» diye kalkıp giyinen bir erkek, olsa olsa beceriksizliğinin altını daha çok çizmiş olurdu.

Acaba içkiden sonra bir kez daha sevişemez miydi? Şu anda hiç bir arzu yoktu içinde ama, belki içkinin etkisiyle...

Elinde kocaman buzlu bir bardakla sevgili girdi içeri. Ne güzeldi vücudu. Yuvarlak omuzları, memeleri, beli, kalçaları, bacakları...

Ve bir daha hiç hiç hiç göremek bu vücudu...

Ve şu anda bütün olanaklar varken bir defacık daha olsun sevişememek.

Sevgili de anlıyor gibiydi adamın bu durumunu:

— Daha bir hafta var önümüzde. Doya doya istediğin kadar sevişiriz.

Peki ya bir hafta sonra?

Bir hafta sonra terliklerini sürüye sürüye git cezaevi gecelerinde, bir hırsız ürkekliğiyle helâda otuz bir çekmeye..

Adam birden fırladı yataktan.

— Ne o, giyiniyor musun?

— Giyiniyorum.

— İçkini terasta mı içeceksin?

— Terasta içeceğim.

— Dur öyleyse giyineyim ben de. Öğle yemeğini unuttuk, bir şeyler hazırlayayım sana.

— Mersi. Hiç bir şey istemem.

— Küçük küçük kanapeler. Ançuezli, jambonlu...

*

Gün yine ikindiye dönüyordu. Denizden hafif bir rüzgâr esiyordu. Gökte yer yer küçük beyaz bulutlar vardı. Adam terastaki şezlongta, bir elinde sigara, bir elinde, içindeki limon dilimiyle, buzlu cin-tonik; denizle göğün birleştiği sonsuza bakıyordu.

Biraz önce seviştiği kadın, beyaz bir eteklikle nar çiçeği bir bluz giymiş, gülerek terasa çıkıyordu. Elinde bir tabak vardı. Tabakta da ançüezli, jambonlu küçük küçük kanapeler...

Sanki kırmızı tırnaklı, nasırsız, küçük ayakları demincek sırtında kitlenen kadın bu değildi. Öylesine taze, rahat ve hiç dokunulmamış gibi duruyordu...

İki kişiyi öldürdükten sonra idamdan zor kurtulan katil nasıl içtenlikle anlatmıştı ilk kez kiminle yattığını.

Şu taze, rahat, hiç dokunulmamış gibi duran sevgili kiminle yatmıştı ilk? Acaba kaç bininci sevişmesiydi demincek ki?

Geçen temmuzda kimler oturmuştu burada? Ya daha önceki temmuzda? Gelecek temmuzda kimler oturacaktı? Ya ondan son-

raki temmuzda? Ve ondan sonraki temmuzda?

Sevgili çırılçıplak uzanmış yatıyordu. Yanında dizi dizi çıplak erkekler yatıyorlardı.

Kendisi de çırılçıplak uzanmış yatıyordu Yanında dizi dizi çıplak kadınlar yatıyordu. Ta ufkun bir ucuna kadar uzayan çıplak erkek dizisi. Ta ufkun öteki ucuna kadar uzayan çıplak kadın dizisi...

Biri bir kadının üstünden öteki kadının üstüne, öteki bir erkeğin altından beriki erkeğin altına geçerek yaklaşıyorlardı birbirlerine...

Ve şimdi ikisi de yanyanaydı. İkisi de taze, rahat, hiç dokunulmamış gibiydi.

Şu deniz, şu gök, şu içki, şu kanapeler, şu nar çiçeği bluz, şu beyaz eteklik, şu bronz bacaklar... Yaşam güzeldi.

Uzandı bacaklarını, sonra etekliğinin altından bacaklarını okşadı sevgilinin.

Değişik bir kadını okşuyormuş gibiydi. Ama güçlü bir arzu yoktu içinde. Hatta hiç arzu yoktu. Ona rağmen okşuyordu sevgilinin baldırlarını..

Kalkıp içerde kanapenin üstünde bir deneme daha yapsa.. Ama pek bir sonuç çıkmayacaktı herhalde. Bol bol muhallebi yedikten sonra karnı doyunca elini muhallebi tabağına sokup, karıştırmaya, kaşıkla ağzına

uzatılan muhallebiyi de püskürtmeye başlayan bebeklere benzeyecekti.

— Artık hiç bir şey düşünme. Ne olacaksa o olacak. Madem şu anda beraberiz...

Bu avutucu sözlere gerek duyulduğuna göre demek yitik bir görünüşü vardı.

— Yatacağım gene yatacağım ama, içeri girmeden önce de ne yapıp yapıp benimle uğraşan o dürzüyü mutlaka bulacağım.

— İyi düşün ne olur. Başka bir kötülük yapmasınlar sana..

— Yapacaklarını yapıyorlar, daha ne yapacaklar?

— Ne bileyim ben. Her şeyi yaparlar onlar. Sen öyle demez miydin?

— Onlar kim?

Sevgili durdu. Sahi kimdi onlar?

— Seninle uğraşanlar işte..

— Yani karpuzcu, kâğıt helvacı, dondurmacı, ayakkabı boyacısı.. Kah kah kah kah.. Kah kah kah kah...

— Niye gülüyorsun öyle, hangi karpuzcu.. hangi kâğıt helvacı?

Adam beyaz etekliğin altından iyice sıkıyordu sevgilinin baldırını.

— Söylesene hangi karpuzcu canım?

— Kaç gündür kordon altına aldılar bizim evi.

— Buraya da bir şey yaparlar mı dersin?

— Yapmazlar, hiç merak etme. Geçen sefer

bir, şey yaptılar mı? Onların derdi sade benimle..

— Arada sırada birileri telefonla tehdit ediyorlar. Daha önce de söylemiştim sana..

— Şimdi yine ediyorlar mı?

— Yok. Sen çıktıktan sonra kesildi. Sen içerdeyken ediyorlardı. Anlattımdı ya sana, ben de dayıma söyledim. Biliyorsun tanıdıkları çoktur onun.

Dayısına, yahut dostluğu devam eden eski sevgililerinden birine, herhalde forslu bir yakınına..

— Namussuz hergeleler!

— Aslında hiç karışmamak gerek böyle işlere, öyle değil mi?

Adam patlayan bir volkan gibi avaz avaz bağırmak istiyordu.

— Değil, öyle değil..

Bağırmak yerine kadehi dikti ağzına. Eteklığin altındaki eli de kendiliğinden yanına düşmüştü.

Karısı çoktan dönmüş olmalıydı eve. Bu gece de gecikirse, hoşgörülü davranma istemine rağmen, yine de mutlaka bir tatsızlık çıkarırdı mubarek..

Hangi evliyaya gitmişti acaba?

— Bir cin tonik daha rica edebilir miyim? Bir de müzik koy istersen..

Alt tarafı bir haftacığı vardı şurada. Ne zaman isterse canı o zaman gidecekti eve..

Tüfekli bir jandarma.

Tüfekli jandarma iki kanatlı kocaman demir bir kapının önünde duruyor.

Kapının kanatları üstünde, orta boy kitap büyüklüğünde iki delik. Deliklerin de içerden demir kapakları var.

Adam elinde iki çanta, yanında sivil bir polis bu kapıya geldi.

Jandarma, kapıyı vuran sivil polise:

— Dur hemşerim, ne istiyorsun? –dedi.

Sivil polis, adamı gösterdi:

— Mahkûm getirdim.

Jandarma ses çıkarmadı. Polis devam etti kapıyı vurmaya.

Kapının üstündeki deliğin kapağı açıldı, bir baş göründü:

— Ne o?

— Mahkûm getirdim.

— Kâğıtları yanında mı?

Sivil polis ceketinin iç cebinden birbirine iğnelenmiş, imzalı mühürlü kâğıtları çıkarıp gösterdi.

Kapı aralandı. Adam çantalarını aldı polisle birlikte girdi kapının aralağından içeri. Kapı tekrar kapandı üstlerine.

Taştan bir sahanlık. Sahanlığın solu demir parmaklıklarla bölünmüş. Karşısı da öyle. Tavanda birkaç çıplak ampul yanıyor..

Sahanlığın sağında bir kapı daha var. Büyük demir kapının kanadını aralayan gar-

diyan oraya yöneldi. Sivil polisle adam da peşinden..

Kocaman taş bir salon. Hiç penceresi yok. Burada da çıplak ampuller yanıyor tavanda.. Duvar diplerine çepçevre banklar konmuş. Bankların ortasında upuzun bir masa.. Çepçevre banklarla upuzun masanın tam karşısında, sol köşede küçük bir yazı masası. Masanın arkasında, başı takkeli, kolları sıvalı, kısa boylu, tıknaz, yaşlı biri...

Gardiyan, polis ve elinde valizlerle adam, küçük masanın önünde sıralandılar. Gardiyan adamı göstererek:

— Kaydı yapılacak, Hoca baba –dedi.

Sivil polis kâğıtları verdi Hoca babaya.

Hoca baba tek tek kâğıtlara baktı:

— Tamam siz gidin –dedi.

Polis adamı orada bırakarak taş salondan çıktı. Kapıyı açmak için gardiyan da arkasından çıktı.

Hoca baba önündeki deftere kâğıtlara baka baka bir şeyler yazmaya başladı. Başını defterlerden kaldırmadan:

— Daha önce sen yattın mı burada?

— Yattım Hoca baba...

— Yattın da yine ne geldin ulan?

— Tutuklu olarak yattım o zaman.

— Şimdi de hükümlü olarak yatacaksın?

— Evet..

— Çıkar üstündeki paraları...

Çıkarılan paralar. Sayılan paralar. Masanın çekilen çekmecesi. Çekmeceden alınan markalar.

Sahanlıkta tok bir sesle kapanan büyük kapı. Geri dönen gardiyan.

— Al elli liralık marka sana..

— Sağol Hoca baba.

Hoca baba gardiyana:

— Yaptım kaydını -dedi.

Gardiyan adamı şöyle bir süzdü:

— Koy bakalım şu çantaları masaya -dedi.

Adam çantaları uzun büyük masaya götürüp, üstüne koydu masanın.

— Açsana ulan şunları.

Açılan çantalar. Masanın üstüne dağıtılan atlet fanileleri, donlar, havlular...

— Soyun şimdi.

Çıkarılan gömlek, mendil, cüzdan... Bir duraklama:

— Pantolonumu da çıkarayım mı?

— Çıkar, çıkar haydi. Sallanma!

*

Terasın altından vızır vızır arabalar geçiyor. Güle oynaya yürüyen şortlu kızlar, genç oğlanlar... Akşamın morluğu içinde süzülen bir şarpi... İçerden gelen müzik...

Ve denizin ta ortasında duruyor tüfekli jandarma. Arkasında iki kanatlı büyük demir kapı. Orta boy kitap büyüklüğünde iki delik var kanatların üstünde.

— Sen bilir misin nedir kapı altı?

Sevgili yapıştırma bir hayretle gözleri aça aça bakıyor:

— Yooo, hayır bilmiyorum...

— Hoca babayı da tanımıyorsun değil mi?

— Yooo, hayır. Kimdir o?

— Onun karşısında da çıkaracağım pantolonumu, hatta belki donumu.

— Neler söylüyorsun Allahaşkına?

— Hiç... Bir cin daha verir misin bana...

*

Saat gecenin kimbilir kaçı... Sokak lambalarının ışıkları... Sevgilinin yuvarlak omuzları, incecik beli, sıcacık bacakları çok yukarlarda kaldı...

Adam şimdi sokakta yürüyüp gidiyor.

Tek tük arabalar geçiyor yanından. Kendisi gibi geç kalmış birkaç kişi...

Şimdi yine karısı kimbilir neler söyleyecek?

— Orospu olmak varmış dünyada orospu... Ulu Tanrım ne günah işledim ki bu çileyi çektiriyorsun bana...

— Karıcığım vallahi arkadaşlarla beraberdik inan.

— Sus.. Yalan söyleme. Şu haline bak, iğreniyorum senden.

— E ne yapalım, iğrenirsen iğren. Bense sana tapıyorum.

— Sen dön de kıçınla alay et..

— E... Eee Ağzını bozma. Terbiyesiz karı!..

Uzayıp gidiyor yol, karanlıklar içinden. Adam öyle yürüyor. Hiç bir yere varmak istemeden yürüyor.

Dönse yeniden sevgilinin yanına gelse. Bir cin daha içse. Ama artık olmaz.

— Heyyyy taksi..

Duran bir taksi.

Adam bindi taksiye, bir şeyler söyledi şoföre. Şoför başını salladı gaza bastı ve araba, arkasındaki kırmızı ışıklarıyle kaybolup gitti sokak lambalarının aydınlattığı bomboş asfaltın ortasında.

Kıyıdan yürüyen bir gölge bir süre baktı taksinin ardından.

*

Nerdeyse sabah olacak. Karpuzcunun karpit lambası hâlâ yanıyor.

Kumral saçlı bir kadın, sırtında sabahlığı, bir o pencereye gidiyor, bir bu pencereye.

Tövbeler olsun, nerde kaldı bu adam?
Acaba tutukladılar mı?
Ama daha bir hafta var, diyordu.
Yine o orospuya gitmiştir.
Gitse de bu kadar geç kalmazdı.
Telefon etse...
Ama kime?

IV

Önce canı annesine gitmek istemişti. Sonra nedense arabayı olmadık bir yerde durdurup inmiş, kıyı mahallelerine doğru sapmıştı. Çarpık çurpuk evlerle yangın boşlukları arasındaki daracık sokaklardan bir hayalet gibi süzülerek bir hayli yürümüştü.

Biri karşısına çıksa da:

— Nereye gidiyorsun? –diye sorsa hemen cevap veremezdi.

Nereye gittiğini tam bilmeden garip bir iç çekimiyle öyle yürüyordu işte.

Kıyı mahalleler bitmiş, bostanlar başlamıştı. Dar sokaklar bir kır yoluna dönüşmüştü.

Gök bir köşesinden yavaş yavaş ağarıyordu. Karşıda yoğun bir ağaç kümesi görünüyordu. Ağaran ufuk fonunun önünde çini mürekkebiyle çizilmiş gibi simsiyah, yoğun bir ağaç kümesi.

Adam oraya doğru yöneldi.

İlk randevusuna giden bir âşık gibi, hafif adımlarla, adeta uçarcasına yürüyordu.

Ağaç kümesi yaklaşıyor, yaklaştıkça büyüyordu. Çevresinde yer yer yıkılmış, alçak bir duvar uzanıyordu.

Ağaçların içinde, ağaran şafakla birlikte eğri büğrü, yatık, dik sayısız taş, kirli beyazlıklarıyle belirlenmeye başlamıştı.

Adam alçak duvarın yıkık bir yerinden içeri atladı.

Hava bayağı serindi.

Derin gölgeler ortasında set set mezarlar... Paslı parmaklıklar içinde mezarlar... Çarpılmış taşlı mezarlar... Aralarından otlarla dolu daracık yolların geçtiği mezarlar... Üst üste mezarlar... Alt alta mezarlar... Kocaman kocaman mezarlar... Küçük küçük mezarlar... Ve loşluk. Ve eski yazılı eski mezarlar ve arada sırada yeni yazılı yeni mezarlar...

Mezarlar sonsuza doğru kol kol, yata kalka, eğrile doğrula yürüyorlar gibiydi...

Adam mezarların üstünden atlaya, arasından geçe gidiyor, arada bir durup sağına soluna bakarak, yön tayin ediyordu.

Ve sonunda mermerden bir mezarın yanına geldi, durdu, oturdu taşın üzerine.

Tanyeri ışık içindeydi.

Babası orada yatıyordu, biraz ötede de babaannesi..

Önceki gün deniz kıyısına inerken arabasıyle bebeğini gezdiren genç kadını ansıdı.

Bebek on, on iki aylık kadardı. Dokuz ay daha ekleyince üstüne... On dokuz ay önce bir gece kadın kocasıyle sevişirken...

Seksen beş yıl önce bir gece babaannesi kocasıyle sevişirken...

Kırk bir yıl önce bir gece babası annesiyle sevişirken...

Adam:

— Ha siktir ulan! –dedi–. İki bin yıl önce bir gece bir Romalı bir Romalıyla sevişirken... On bin yıl önce bir gece bir Hintli, bir Hintliyle sevişirken... Beş yüz bin yıl önce bir şafak vakti bir maymun bir maymunla sevişirken...

Mezarı okşadı eliyle:

— Arslan peder, kuytuyu bulmuş, yanlamış.

Amma da çok mezar vardı. Acaba kaç tanesi cezaevinde yatmıştı bunların sağken?

Dalga geçiyordu.

Kentin mezarlıklarında yatan savcıları, yargıçları, polisleri, cezaevi müdürlerini düşündü bir an..

Şuraya uzanıp bir güzel uyusaydı babasının yanında, ne iyi olacaktı?

Bir çıtırdı duydu uzakta.

Başını kaldırdı.

Biri dolaşıyordu mezarlıkta. Yok hayır, iki kişi.. Durdular, yürüdüler. Tekrar durdular.. Yüzlerini ,seçemiyordu ama taşların arasından kıpırtılarını görüyordu.

A o da nesi?

Biri ötekini becermeye çalışıyordu.

Adamın ağzında alaylı bir gülücük belirdi:

— Tam bulmuşlar yerini -dedi.

Ayağa kalktı:

— Haydi eyvallah peder, eyvallah babaanne, bir gün görüşürüz yine...

İki kişinin bulunduğu yönün tersine doğru, çarpık taşların arasından geçe, üstünden atlaya, çıktı mezarlıktan dışarı...

Artık iyice sabah olmuştu.

*

Geldiği yollardan geri döndü, anayola çıktı. Bir simitçi gidiyordu başında tablasıyle. Bir çöpçü yerleri süpürüyordu.

Kâğıt helvacı da aynı saatlerde mi kalkıyordu acaba?

Şöyle bir gerindi. Vücudunun oynak yerleri tatlı tatlı ağrıyordu.

Buraları hep çocukluğunun geçtiği yerlerdi. Kendisini bisikletin tepesinde, iki elini de didondan kaldırmış, cambazlık yaparken görüyordu.

İşkenceyle sorgudan sonra götürüp tıktıkları o ilk küçük cezaevinde yatarken mahkeme devam ediyordu. Mahkeme günlerinde eline kelepçeyi vuruyor bir pikaba bindiriyorlardı. Pikabın içinde karşılıklı iki sıra vardı. O ta dibe oturuyordu. Üç süngülü er de, ikisi süngüsünü çatmış, biri kendisine doğru kaykık tutmuşolarak, pikabın iniş yönündeki uçlara oturuyorlardı. Pikabın üstü örtülü, arkası açıktı. Süngülerin ortasından geçtikleri yollara, gelip geçen arabalara, yayalara bakıyordu. Bazen bir otobüs yanlarından geçerken, bir iki yolcuyla göz göze geldiği oluyordu. Onlar özgürlüklerinin rüzgârında kimbilir nerelere gidiyorlardı. O ise götürüldüğü yerde önce bir metrekarelik penceresiz bir hücreye konacak, saatlerce orada bekletilecek, sonra dizi dizi tomsonlular ortasında mahkemeye çıkartılacaktı.

Bir seferinde de dönerlerken, şimdi bu yürüdüğü yoldan geçmişlerdi. Karşısına çıktığı yargıç, hem mahalle, hem sınıf arkadaşıydı. Çocukken onunla birlikte dolaşırlardı buralarda. El altından haber göndermişti:

— Kusura bakmasın, yüksek yerden emir aldık –diye.

Emir veren o yüksek yer neresiydi? Neden bu kadar uğraşıyordu kendisiyle?

Karşısına çıktığı savcıların da çoğu ya sınıf arkadaşı, ya eski tanıdığı idi.

Onlar da bürokrasi çarkının irice dişlileriydi. Onların da bekçilerle polislerinkinin üstünde kendilerine özgü bir cumhuriyetleri vardı. Lüks yerlerde bedava yemek yemek, tabanca taşımak, ucuzundan kat sahibi olmak gibi bazı avantajları bulunan bir cumhuriyet... Bu arada bazı kişileri kurtarmak, bazı kişileri korkutmak, bazı kişilerin de hayatlarını yok etmeye çalışmak, cumhuriyetlerinin gerekleri içindeydi.

Yüz yüze daima dostça, şakalaşarak konuşurlar ve arkadan da daima aldıkları emirleri uygularlardı. Bunu mesleklerinin hüneri durumuna getirmişlerdi. Ve yaptıkları haksızlıkların kantara gelmediğini gördükleri zamanlarda boyunlarını bükerler ve onlar da:

— Ne gelir elimizden, bizler de emir kuluyuz –derlerdi.

Emir kulluğu sayesinde kurdukları küçük cumhuriyetlerden hoşnuttular ve onun hatırına her türlü emre elpençe divandılar.

Bu nedenle de, kelle pahasına dahi olsa inançlarını savunanlara hem hayran, hem düşmandılar. Bürokrasinin her düzeyinde olduğu gibi onların da cumhuriyetinde çeşitli rahatlıklar vardı ama bir şey kesin olarak yoktu: İnancını savunmak.

Bisikletin tepesinde, iki elini de didondan kaldırmış, basıyordu pedallara.

Karşısına çıktığı mahalle arkadaşı yargıç ta bisikletle yanında gidiyordu. Yargıcın ayağında kısa pantolon, sırtında siyah cübbe vardı.

Birbirlerine dil çıkarıyorlardı.

Annesinin evi çok uzakta değildi. Annesinin evi yahut kendisinin doğduğu ev..

Sabahın yalnızlığı içinde oraya doğru hızlı hızlı yürüyordu.

Önünde çocukluğu gidiyordu, bisikletin üstünde, kollarını açmış gösteriler yaparak. Yanında da bisikletiyle, kısa pantolonlu, kara cübbeli yargıç arkadaşı gidiyordu.

Gözleri kapanıyor gibiydi. Sadece bir yatak özlüyordu; serin, temiz bir yatak. Hepsi o kadar...

Bahçeler içindeki ev göründü. İki katlı, çift balkonlu, ahşap bir evdi. Bozulmuş boyası çarpılmış pancurları, balkonlarının çürümüş korkuluklarıyle yüz yılı aşkın yaşamının son direnişi içindeydi. Ve çare yok, yakında yıkılıp gidecekti.

Bahçenin ön kısmına on altışar daireli iki büyük apartman yapılmıştı. Annesi, eski köşklerin bahçelerini kapatan bir inşaatçıya yedi daire karşılığı vermişti burasını.

İnşaatçılar kapattıkları eski köşk bahçelerine büyük apartmanlar dikiyor, sonra bun-

ları daire daire satıyorlardı. Üç beş daire de bahçelerin vârislerine veriyorlardı. Vârisler ya yaşlı paşa kızları, ya orta yaşlı paşa torunlarıydı.

Eski köşk bahçelerinde yükseli yükseliveren modern apartmanların dairelerine kentin genellikle taşradan gelme yeni zenginleri taşınıyorlardı.

Adam doğduğu evin bahçesindeki süslü püslü muhteşem apartmanlara bakıyordu. Çocukluğunda dut ağaçları vardı oralarda. Tırmanıp durduğu dalların yüksekliğinde şimdi salkım saçak bir yığın insan oturuyordu.

İki apartmanın arasından geçti. Vücudunun yarısını son gazada verdikten sonra inşaatçı pençesinden büzülerek zor kurtulmuş gibi görünen güdük bahçeye girdi. Eve doğru yürüdü. Köhnemiş kapının elle çevrilen zilini çaldı.

Herhalde henüz kalkmamıştı annesi.

Bir daha çaldı.

Bekledi.

Bir daha çaldı.

Bir daha çaldı.

Merdivenlerden inen tanıdık ayak sesleri. Ve yine çok alışık olduğu bir sesten çok alışık olduğu bir soru:

— Kim o?

— Aç, aç anne, benim...

— Aaa sen misin?

Açılan kapı. Dağınık beyaz saçlar ve gözlerinden hayretle endişe karışımı arasında sabah uykusu akan yaşlıca bir kadın yüzü.

— Ne arıyorsun bu saatte, hasta mısın?

— Öyle içimden geldi, seni, özledim.

Adam sarıldı annesine.

Yaşlı kadın elleriyle itti adamı:

— Öf, leş gibi içki kokuyorsun!

Adam, bir an, elleri yanına sarkmış, boş çuval gibi kala kaldı. Sonra toparladı kendini. Şefkât ararken tokat yemeye alışık kişilerin donuk sesiyle:

— Bana bir kahve yap –dedi.

Bu donuk ses biraz uyandırdı kadını:

— Söyle merak ettim, hasta mısın?

— Hasta masta değilim, domuz gibiyim.

— Söyle çok mu içtin?

— Zurna gibi, sabaha kadar.

— Nerde içtin?

— Babamın mezarında içtim. İki kişi de birbirini beceriyordu mezarın dibinde...

— A tövbe tövbe, delirmiş bu.

— Sen kahve yap haydi. Sade olsun.

— Karınla bir şey mi geçti aranda?

— Ha sahi telefon et ona, burada olduğumu söyle.

— Telefon burda değil, apartmandaki dairede.

— Öyleyse apartmandaki daireye git, oradan telefon et.

— Gel haydi çık yukarı, önce kahveni pişireyim.

Kadın da arkasından çıkıyor, yarı kendisine, yarı adama söyler gibi mırıldanıyordu:

— O kadar da hapis yattın hâlâ akıllanmadın...

— Onun için de yeniden yatacağım işte...

— Allah korusun..

— Nefesin keskin değil, duan geçmiyor bir türlü; korumadı. Haftaya giriyorum içeri.

— Beni üzmek için söylüyorsun.. Allah-aşkına doğru söyle..

— Doğru söylüyorum.

Kadın içten bir özdeşlikle tam algılayamadı bu sözün dehşetini ama bir çığlık koparmak gerektiğine de inanıyordu. Onun için yapıştırma bir çığlık attı:

— Ah başıma gelenler. Ben zindanlarda çürüsün diye mi doğurdum seni. Bu sefer dayanamam mutlaka ölürüm. Çıkınca mezarıma gelirsin.

Başkasına üzülmenin zorluğu karşısında, hemen kendisini üzüntü hedefi yapıyordu başkalarına.

Ta eskiden beri kim annesine dert yansa, annesi o an:

— Sen bir de benim başıma gelenleri sor, virajıyle, karşısındakinin derdini dinlemeden kendi dertlerini boca ederdi ortaya.

Ve bir yarış başlardı:

— Senin ki gene bir şey değil, ya benim başıma gelenler...

— Ah, ah, o bir şey mi... ya benim başıma gelenler...

Sonunda mutlaka annesi kazanırdı.

Karşısındaki grip olmuşsa, o zatülcemp olur ölümlerden zor kurtulurdu. Karşısınki idrar yollarını üşütmüşse, o ishal olurdu. Karşısındaki bahçe değiş tokuşunda inşaatçılardan kazık yemişse, o mutlaka daha büyük kazık yemiş olurdu.

Yani daima kendisi başkalarına üzüleceğine, başkaları kendisine üzülmeliydi. Bu hatta oğlu olsa ve hapse girmenin arifesinde bulunsa bile...

— Dayanamaaaaam, imkânı yok bu sefer dayanamam. Geçen defa neler çektim ben neler, bir ben, bir de Allah bilir...

— Sıkma canını, pişir kahveyi hadi...

Kadın melodram geriliminden, modern dram sadeliğine kaydı ustaca; yavaş kadere rıza gösteren, titrek bir sesle:

— Peki, ne zaman giriyorsun şimdi? -dedi.

— Haftaya cumaya...

— Ne yapalım alnımızın kara yazısı buymuş. Sıhhatin falan yerinde ya bari...

— Yerinde..

— Benim yine göğsüme sık sık sancılar girmeye başladı. Dün akşam az daha bayılıyordum. Komşular zor yetiştiler. Nefes alırken

böyle kolumun damarları çekiliyor sanki..

Sağ eliyle sol kolunu sıvazlayarak, boynunu bükmüş, damarlarının nasıl çekildiğini gösteriyordu.

Kadın ayak üstü acıma yükünü oğlunun sırtına yükleyivermişti.

— Vah anneciğim vah. Doktor çağırayım mı sana?

— Aman istemem. Bir şeyden anladıkları yok, onların da..

— Dur istersen ovayım azıcık..

— Şimdi ağrımıyor. Akşam çok ağrıdı.

— Hemen aspirin alsaydın.

— Asprin çarpıntı yapıyor bende..

— Kâfuru sürseydin bari..

— Kokusuna dayanamıyorum, bulantı veriyor.

Hiç bir çareyi kabul etmeyecekti. O ilâç, doktor falan değil, sadece acınma istiyordu. Hem de hiç kimseye asla acımadan...

Adam oraya ne zaman gelse bu sahne oynanırdı. Buna katlanmak gerekiyordu. Yahut da hiç gelmemek...

— Artık anacığının bir ayağı çukurda evlâdım, çukurda... Bugün varsam, yarın yokum ben.

— Dur bakalım anne.. Daha kaç hapsimi göreceksin benim...

— Zaten sen beni öldüreceksin.

— Eski topraksın sen, bir şey olmazsın,

merak etme. Yanaklara bak, fıstık gibi. Yap bakalım kahveyi haydi.

Sofanın ortasında ayakları yaldızlı, kocaman bir mermer masa duruyordu. Tavandan aşağı doğru, zincirler ortasında, geniş beyaz abajuruyla, pembe fayanstan bir eski zaman lambası sarkıyordu. Lamba aşağı çekince aşağı iniyor, yukarı itince yukarı gidiyordu. Abajurun üstünde, bunu dengeleyen, zincirlere bağlı koca, süslü bir topuzu vardı. Lambaya ampul monte edilmişti.

Sofanın giriş kapısının her iki yanına, yerden tavana boy aynaları yerleştirilmişti.

Giriş kapısının tam karşısındaki balkon kapısının sağıyle solunda kanape uzunluğunda birer saçaklı minder vardı.

Duvarda annesiyle babasının evlendikleri gün çektirdikleri büyük bir fotoğraf asılı idi. Annesi duvaklı gelinliğiyle iskemlede oturuyor, babası frağıyla, bir elini annesinin omuzuna atmış, onun yanında duruyordu.

Adam nerdeyse uzanıp uyuyuverecekti minderin üstüne.

Annesi tepsi içinde getirdi kahveyi.

— Sade istemiştin değil mi?

— Evet anneciğim... Şu kahveyi içeyim' hemen yatıp uyuyacağım. Sen de kuzum telefon et bizim karıya, meraktan deliye dönmüştür şimdi.

— Olur.. Biliyor musun, inşaatçılar burayı

da istiyorlar. On daire veriyorlar karşılığında..

— Kabul ettin mi?

— Düşünüyorum. Kolay değil oğlum, eski bina.. Saçaklara kargalar yuva yaptı. Bakacak edecek takatim yok benim. Balkonlar ha çöktü, ha çökecek.. Vergisi ise ödenecek gibi değil..

— Nasıl istersen öyle yap..

— Bu havalede bundan başka eski köşk kalmadı. Hepsinin yerine apartmanlar yapıldı.

— Öyle.. Şey, nerde yatayım ben?

— Her zaman yattığın yerde. Çarşafları da yeni değiştirmiştim.

— Doğduğum oda değil mi?

— Hem doğduğun oda, hem doğduğun karyola..

Adam kahvesini bitirmişti. Kahve fincanını minderin üstüne koydu. Doğduğu odaya girdi. Sarı pirinç topuzlarıyle iki kişilik koca demir bir karyola duruyordu köşede. Soyundu ve yattı doğduğu karyolaya..

Herhalde burada artık son yatışıydı. Cezaevinden çıktığı zaman burası da kimbilir ne olacaktı?

*

Kapı altında gardiyan valizlerden çıkan eşyayı didik didik ettikten sonra naylon bir torba uzatacaktı:

— Koy len eşyanı buna, sonra da giyin.

O önce giyinecek, sonra dolduracaktı eşyayı torbaya.

— Bir torba daha var mı acaba? Hepsini almadı da bu?..

Gardiyan öfkeli bir hareketle bir torba daha verecekti.

Ve o torba da dolacaktı.

Sonra eli gardiyanın eşyası arasından ayırdığı, yuvarlak limon kolonyası şişesine uzanacaktı.

— O kalacak burada. Yasaktır kolonya.

Hoca baba, masasından söylenecekti:

— Daha önce de yatmışsın, bilmiyor musun kolonyanın yasak olduğunu?

Cevap vermeyecekti.

— Karım eşyamı hazırlarken koyuvermiş –demeyecekti.

Ellerinde birer torba, kendisi önde gardiyan arkada çıkacaktı taş salondan.

Ve gardiyan:

— Sağa sap sağa, –diyecekti.

Sağda berberhane vardı. Hükümlülerden berber olanlar orada çalışırlardı. Demirden uydurma bir koltuğa oturacak, sırları çıkmış kirli bir ayna önünde saçları kesilecekti.

Üç numara keşilmiş saçlarıyle, elinde naylon torbaları merdivenlerden çıkacak, koridorlardan geçecekti. Demir parmaklıklı bölmeler açılacak, demir parmaklıklı bölmeler

kapanacaktı. Her açılıp kapanan demir parmaklıklı bölmeyle biraz daha dış dünyadan ayrılmış, biraz daha cezaevi dünyasına yaklaşmış olacaktı.

Derken sonu görünmeyen taş bir koridora girecek, yürüyecek, yürüyecek, yürüyecekti.

Koridorda yana doğru sürülerek açılan, üstlerinde iki yumruk büyüklüğünde asma kilit asılı, kocaman demir kapılar uzanırdı sırayla. Bunlar koğuşların kapılarıydı.

Ve bu kapıların ardında yatılırdı üç yıl beş yıl, on yıl...

Kapılardan bir tanesi önünde naylon torbalarıyla duracaktı.

Yanındaki gardiyan, koridorda bir iskemleye oturmuş sigara içen nöbetçi gardiyana seslenecekti:

— Gel aç kapıyı mahkum geldi.

Nöbetçi gardiyan elindeki anahtar kümesinden bir tanesini ayırarak gelecek, kalın demir kapının asma kilidini açarak, kapıyı yana çekecekti.

Ve o ilk sersemlikle adımının içeri atarken, kendisini getirmiş olan gardiyan ensesinden hızla itecekti:

— Sallanma ulan sallanma...

Kapı tekrar çekilerek kapanacaktı üstüne.

Burası tutuklularla hükümlülerin gelir gelmez sokuldukları karantina koğuşuydu. Hır-

sızı, esrarkeşi, kaatili, kaçakçısı önce burada toplanır, bir kaç gün sonra suçlarına göre öteki koğuşlara dağıtılırdı.

Koğuşlar iki katlıydı. Altta yemekhane, üstte yatakhane. Yatakhanelerde altlı üstlü demir ranzalar vardı, yemekhane de ise kahve ocağı ile uzun masalar ve sıralar.

Ancak koğuşlara ranza sayısından çok daha fazla insan sokulduğu için, mahkumlar yemekhanelerin taşları üstünde, incecik bir yatakta iki üç kişi yatarlardı.

Adam şimdi doğduğu odada, doğduğu karyolada yatıyordu. Haftaya bu saatlerde karantina koğuşunun yemekhanesindeki taşlar üstünde kimbilir hangi mahkumla yanyana incecik bir yatak üstünde yatacaktı...

*

Bir görevli telefonda konuşuyordu:

— Buldunuz mu arabayı?.

Telefondaki ses:

— Bulduk efendim, –diyordu–. Ayrıntılı bilgi veriyordu. Önce bir adres vermiş. Sonra o adrese gelmeden inmiş.

— Neresiymiş o adres?

— Annesinin evi efendim.

— Peki sonra gitmiş mi o adrese?

— Şimdi orada efendim?

— Arabadan indikten sonra annesine gidinceye kadar ne yapmış?

— Araştırıyoruz efendim.

— Öğrenip bildirin bana..

— Emredirsiniz efendim.

Görevli telefonu kapattı. Önündeki dosyaya bakarak parmaklarıyla saydı:

— Yarın pazar; pazartesi, salı, çarşamba, perşembe, cuma.. Daha altı gün var. Hayırsızlığıyla bir girse içeri de, biz de kurtulsak, -dedi.

*

Anne, adamın yattığı odaya girdi. Adam, kırlaşmış saçlarıyla altı aylık bir bebek gibi uyuyordu doğduğu karyolada. Bir eli yanağının altındaydı. Dudaklarında bir çocuk gülücüğü uçuşuyordu. Bu yüzde kırk bir yıllık yaşamın bıraktığı tek iz, ağzının iki yanındaki iki küçük çizgiyle, gözlerinin altındaki hafif gölgelerdi.

Anne elini koydu adamın omuzuna. Bir yaya dokunuvermiş gibi hemen uyandı adam:

— Ne o, ne var?

— Saat üçe geliyor, daha uyuyacak mısın?

— Üçe mi?

— Üçe ya. Karnın acıkmadı mı, köfteyle papates kızarttım sana.

Köfteyle patates kızartması çocukluğunda en çok sevdiği yemekti. Üstelik annesi gibi de kimse yapamazdı köfte kızartmasını. Ekmek içini mi çok koyardı, yumurtasını mı; onun kızarttığı köfteler öyle kara kuru sert değil, hem hafif sarımtrak renkli, hem de yumuşak olurdu.

— Bizim karıya telefon ettin mi?

— Ettim. Sabaha kadar uyumamış marektan. Kaçta geldi diye sordu, demincek dedim. Dün birçok kişi aramış seni. Telâşlanmasın, savcılığa başvurup izin alsın demişler.

— Kim demiş, ne izni?

— Ne bileyim evlâdım öyle demişler işte.. Haydi kalk. Köfteler zaten buz gibi oldu. Daha önce kıyamadım uyandırmaya.

Adam indi karyoladan. Atlet fanilesi, kilotu, çıplak ayaklarıyle eğilip çoraplarını aldı.

— Büyük teyzemin oğlu da burda. Kalkmanı bekliyor senin. Bu sabah duymuş tekrar içeri gireceğini. Eve telefon etmiş, burda olduğunu öğrenince de koşup gelmiş.

Adam giyinip çıktı sofaya. Büyük teyzenin oğlu minderin ucuna ilişmiş, dizleri bitişik, avuçlarını dizlerinin üstünde kavuşturmuş, oturuyordu.

Sarmaş dolaş oldular.

Adam:

— Yıllar oldu seni görmeyeli, nerelerdesin yahu? –dedi.

Teyzenin oğlu:

— Geçmiş olsuna gelmek için birkaç kere aradım ama bulamadım sizi –dedi.

Adam «sen» diye konuşuyor, teyzenin oğlu eski zaman terbiyesi gereği «Siz» diye cevap veriyordu.

— İyi ki bulamamışsın, senin geçmiş olsun boşa gidecekti. Yeniden giriyoruz içeri.

— Dün akşam duydum ben de. İnfaz savcılığının kâtibi bizim orda oturuyor. O söyledi. Bu sabah telefon ettim sizin eve, burda olduğunuzu öğrenince geldim. Hanımınız da merak etmiş. Dün gece gidememişsiniz galiba?

— Bir arkadaşa uğramıştım, laf lafı açtı geciktim biraz.

Anne:

— Bir de güzel içmişler, fitil gibiydi geldiğinde –dedi–. Bari açıldın mı şimdi biraz?

Annenin yaşamdan şikâyet repertuarında oğlunun içkiciliği, olmadık şeylerle uğraşıp başını belâya sokması, karısıyle geçinememesi, ön sırada dururdu. Bunlara gerçekten üzüldüğünden değil, ne çileli insan olduğunu kanıtlama tutkusuyla her rastladığına, her fırsatta oğlu hakkında abuk sabuk şeyler anlatır, sayısız patavatsızlıklar yapardı.

Adam:

— Anne niye tutmuyorsun çeneni de, her aklına geleni uluorta söyleyip duruyorsun? –dediği zaman da, eliyle göğsünü yumruklar:

— Anayım ben ana, içim yanıyor! –derdi.

Yahut söylediklerini inkâra yönelir:

— Ben mi söylemişim, ne zaman söylemişim, kime söylemişim, Allah kuru iftiradan saklasın. Zaten hep böylesin sen. Hep anneni suçlarsın. Çok üstüme varma, verdiğim sütü helâl etmem sana sonra! –derdi.

Şimdi de yine fırsatı yakalamış, dert dökme girişi yapıyordu:

— Bir de güzel içmişler, fitil gibiydi geldiğinde! –diye.

Adama sözde göstermeden de kaşıyla gözüyle «Ah neler çekiyorum neler» gibilerinden işaretler çakıyordu misafir akrabaya.

Adam:

— Sen şimdi bırak onu, yemek hazır mı yemek, iyice acıktım –dedi.

Anne:

— Hazır, hazır –dedi, ve devam etti misafir akrabaya tamamlayıcı açıklamalar yapmaya–: Ta küçüklüğünden beri köfteyle patates kızartması sever. Patates evde vardı. Kıyma aldırttım apartmanın kapıcısına. Haydi bir köfte yapayım dedim. Eski kuvvetim yok. Üstüne afiyet kollarım çok ağrıyor. Kızarttım

köfteyi ama uyandırmaya kıyamadım, köfte buz oldu. Açsan gel sen de otur.

Büyük teyzenin oğlu:

— Teşekkür ederim –dedi–. Ben çoktan yedim. Siz buyurun.

— Ben de yedim. Kızartma bana dokunuyor zaten. Köfte falan yiyemiyorum... –Adama döndü–: Buraya mı hazırlayayım, içerde mi yersin?

— Nerde olsa yerim.

Anne, içeri girdi. Büyük teyzenin oğlu:

— Ben savcının kâtibine hiç çaresi yok mu, diye sordum? «İsterlerse bulurlar» dedi. İzin yahut rapor almak mümkünmüş. Düşünüyor musunuz böyle bir şey?

— Bilmiyorum.

— Erken gelmişsiniz sabahleyin. Bari biraz dinlenebildiniz mi?

— Dinlendim dinlendim.

— Yürüyerek geldiniz herhalde pek taksi bulunmuyor geceleri?

— Yooo buldum taksi..

— Şoförler de bir acayip. Her yere gitmiyorlar şimdi. Geçenlerde misafirlikten dönüyorduk. Zar zor bir araba bulduk. Yarı yolda indirdi, «ben buradan eve gidiyorum», –diye.. Numarasını aldım, şikâyet ettim, bilmem ne yaptılar? İyi ki siz gelebilmişsiniz buraya kadar.

Adam, büyük teyzenin oğlunun şoför konusu üstünde neden bu kadar uzun dur-

duğunu kestiremedi ama tuhaf bir kuşku uyandı içinde.

İçeri gireceğini duyunca evine telefon etmiş, annesinde olduğunu öğrenince de hemen koşup gelmişti oraya. Şimdi de yandan yandan taksiyle kapıya kadar gelip gelmediğini soruyordu.

Adam birden:

— Sen ne iş yapıyorsun şimdi? –dedi.

— Hep gümrük komisyonculuğu..

— Yalnız mı bıraktın yazıhaneyi?

— Ortağım orada.

Anne:

— Gel haydi, içerde hazırladım yemeğini –diyordu.

Büyük teyzenin oğlu ayağa kalktı:

— Kaçayım ben de... –dedi–. Çok üzüldük ama inşallah bir çaresi bulunur. Çok çok geçmiş olsun.

Bu kez sarmaş dolaş olmadan el sıkıştılar sadece.

— Anne, bak gidiyor büyük teyzenin oğlu.

Anne sofaya çıktı:

— A gidiyor musun sahi? Niye acele ettin?

— Gideyim teyzeciğim. Geç oldu. Yazıhanede ortağım yalnız. Çok çok geçmiş olsun size de, inşallah bulunur bir çaresi.

— Büyüt büyüt bu boya getir, sonra zindanlarda çürütsünler. Neyse ki babası öldü de bu günleri görmedi. Yüreğine inerdi vallahi.

— Üzülmeyin teyzeciğim üzülmeyin. İzin verirler, yahut bir rapor alınır; bulunur bir çaresi..

— Karısı da öyle söyledi telefonda. Ne bileyim vallahi bilmem ki...

Anne adama:

— Köfteler çok soğumamış daha ılık, büsbütün soğutma –dedi.

Adam yemek odasına girdi.

Büyük teyzenin oğlu anneyle sofanın dibine doğru yürüdü. Yavaş sesle:

— Sabahleyin geldiğinde çok üzgün müydü? –dedi.

— Bilmem ki, gözleri çakmak çakmaktı.

— Bir şey söylemedi mi?

— Nerden geliyorsun, nerde içtin? –dedim. Kızdı. «Babamın mezarında içtim» dedi.

— Sinirli tabii, hak vermek gerek. Üzelmeyin, düzelir hepsi. Hoşça kalın.

*

Adam eve döndüğü zaman ikinci gün de bitiyordu. Yavaş yavaş yine akşam oluyordu. Karısı ne «Hoş geldin» demiş, ne «Nerdeydin» diye sormuştu. İlgisiz, katı bir yüzle:

— Dünden beri seni bir sürü insan aradı. İzin yahut rapor alabilirmişsin, öyle söylediler –demişti.

— Kim söyledi, kimler söyledi?

— Telefon edenler. Herkes duymuş.

Ne kadar da çabuk duyuyordu herkes her şeyi.

Evde komşulardan üç kişi vardı. Başörtülü, gözlüklü yaşlı bir hanım, dalyan gibi iri yarı genç bir kadın; orta boylu şişmanca geçkince bir hatun...

Yaşlı hanım:

— Ah nasıl üzüldük, ah nasıl üzüldüüük! -deyip duruyordu.

Tombalak hatun da:

— Vallahi çok üzüldük -diyordu.

Genç kadın:

— Biz de çok üzüldük -dedi.

Yaşlı hanım:

— Sayılı günler, göz açıp kapayıncaya kadar gelip geçer -diye ekledi.

Tombalak hatun:

— Belli olmaz, bir de bakarsınız, üç gün sonra her şey değişir, hiç girmezsiniz.

Genç kadın:

— Daha da yeni çıkmıştınız, bir oh bile diyemediniz -dedi.

Adam koltuğunda komşuların bilmediği, bilmeyi de istemediği ve hiç merak etmediği bir yabancı dünyaya doğru gitmeye hazırlanan bir yolcuya benziyordu. Daha doğrusu o gözle bakıyorlardı adama. Ve hiç bir özdeşlik duymadan, nezaket gardrobundan çıkardık-

ları iğreti üzüntü maskeleri takıyorlardı yüzlerine.

Birazdan dışarı çıkınca çeşitli yorumlar yapacaklardı.

Kimi:

— Ben karısına acıyorum, zavallı kadın; eskiden eve ne zaman gelecek diye beklerdi kocasını, şimdi de ne zaman çıkacak diye bekleyecek yine –diyecekti.

Kimi:

— O da biraz dinlenir, biraz nefes alır; sabahlara kadar pencereden pencereye dolaşmaz –diyecekti.

Kimi:

— Ayol sen onların içyüzünü bana sor. Sanki kadının kocasına aldırdığı mı var; biri gece geziyorsa, öteki de gündüz geziyor –diyecekti.

Birden bir bezginlik kapladı adamın içini. Evet o artık bir yolcuydu. Bir türlü kalkmayan bir trende geçiricilerine karşı sözü bitmiş bir yolcu. Artık bir an önce kalkmalıydı bu tren..

Nasıl ki biri ölünce, ölünün en yakınları bile, bütün o ağlama sızlama arasında, cenazenin çabucak gömülüp, o işin tezelden sonuçlanmasını dilerler çok içlerinden; adam da aynen o duygu içindeydi kendisine karşı. Bayağı yorulmuştu. Tezelden olup bitmesini istiyordu her şeyin. Ve önündeki beş gün bayağı büyüyordu gözünde.

Genç kadına bakıyordu. Omuzları, göğüsleri, bacaklarıyle enfes bir kadındı.

Bir ay geçmeden belki de önce bu genç komşu kadını özleyecekti içerde. Duyacağı her kadın sesi, göreceği her kadın yüzü, büyüyen bir açlığın çığlaşan hıçkırığıyle çeki taşı gibi çökecekti yüreğine.

Ama yine de bir an önce artık olup bitsin istiyordu her şey.

Ne tuhaf, tokken açlığı düşünmek gibi bir duruma düşmüştü. Açlık başlamadan, ne kadar açlığı düşünsen, yine de acıkmayacakmışsın gibi geliyordu insana..

Oysa biliyordu da acıkacağını...

Öffffff be..

Yaşlı hanım:

— Sağlığınıza bir şey olmasın da -diyordu.

Tombalak hatun:

— Benim bacanağım da bir yıl yattı vaktiyle, karısı çoluğu çocuğu perişan oldu -diyordu.

Genç kadın:

— Gerçekten zor -diyordu.

Laf bulamadan, buldukları laflarla konuşuyorlardı.

Adamın yine yüzü kırışmış, çürük dişleri çıkmıştı ortaya. Özellikle genç kadına bakarak:

— Ulan öyle karşımda kırık sürahi gibi duracağınıza, ben içeri girmeden şu fakirin gönlünü bir kez yapıverin -dedi.

Genç kadın:

— Siz uslanmazsınız vallahi -dedi.

Karısı:

— Uslanmaaaaz, uslanmaz -dedi.

Tombalak hatun:

— Vardır sizin gönlünüzü yapanlar, bize kadar kalmaz - dedi

Yaşlı hanım:

— Şakayı bir türlü elden bırakmıyorsunuz, ne iyi -dedi.

Azıcık daha oturup kalktılar komşular.

Karısı:

— İzin verirler mi gerçekten, ne diyorsun? -diye sordu.

— Sanmam. İzin verecek olsalar tebligatı gece saat on ikiden önce yapıp yedi günlük-süreyi mümkün olduğu kadar çabuk kesmek için iki ayaklarını bir pabuca sokarlar mıydı?

— Rapor da alamıyor musun?

— Kolay değil.

— Hiç denemeyecek misin?

— Aslında ne olacaksa bir an önce olsun diyorum.

Karpuzcu öyle duruyordu karpuzlarının yanında.

— Helvacı gelmedi mi bugün?

— Gelmedi.

— Dondurmacı?

— Öğleden sonra bir hayli dolaştı bura-larda.

— Ayakkabı boyacısını da göremiyorum.

— Sen gelmeden biraz önce gitti.

— Bu akşam bir yerlere çıkıp eğlenelim beraber. Hani şurada yakında bir taverna var, istersen oraya gidelim.

Mademki karısı «Nerdeydin» diye sormamıştı, o da ona bunun karşılığını verecekti.

*

Bir taverna.

Hemen hemen hiç boş masa yok gibi. Seramik çanaklarda şaraplar gelip gidiyor. Tabaklarda henüz cızırtısı bitmeden taşınan sıcak muska böreklerinin kokusuna, anason kokusu ve masalara serpilmiş ılık bakışlı kadınlardan uçuşan, gıcıklayıcı hafif bir parfüm karışıyor.

Parça parça yumuşacık kuzu ciğeri ızgaraları, yeni çekilmiş krema tazeliğindeki taramalar, zentinyağlı taze fasulyalar, şiş kebapları, masalarda kadehlerin arasını donatıyor.

İki elektronik gitar ünlü şarkılar çalıyor. Doktor Jivago bitiyor, Oçiçorniya başlıyor, o bitiyor, Agapo başlıyor.

Ve masalar, bir sağa bir sola dalga dalga yalpalarla katılıyorlar hep bir ağızdan şarkılara.

Kadınlar kahkahalı ve kıvrak. Erkekler her şeyi unutmuşçasına coşkun.

Oturdukları yerlerden müziğe tempo tutarak el çırpanlar, yavaş yavaş omuzlarını da oynatmaya başladılar. Omuzları oynatma ayağa kalkıp parmak şıklatmaya, ayağa kalkıp parmak şıklatma da sonunda, ortaya fırlayıp, hep birlikte ayak vura, koşa, kaykıla hora tepmeye dönüştü.

Ne adam konuşuyor, ne karısı.

Önlerinde mezelerle içkiler, öyle susmuş oturuyor, çevrelerine bakıyorlar...

İnce bıyıklı, gözlükleri kalın çerçeveli biri var karşıda. Bir an adamla gözgöze geldiler.

İnce bıyıklı, gözlükleri kalın çerçeveli kişi ayağa kalktı, gülerek adamın yanına yaklaştı:

— Beni tanımadın mı? Eski sınıf arkadaşın...

— Aaaa yahu amma değişmişsin..

— Sen hep aynısın. İyi keyfediyorsun. Ama hakkın. Epey çektirdiler sana da..

— Bırak Allahaşkına. Yine giriyoruz içeri..

Yapma.. Sahi mi, ne zaman?

Evvelki gece tebliğ ettiler... Önümüzdeki cumaya.

Yarın bir programın var mı?

— Pek yok. Niye sordun?

— İstersen buluşalım. İki önemli kişiyle özel bir plajda olacağım. Sen de gel belki bulunur bir çaresi..

— Boş ver yahu çaresi, maresi olmaz bunun.

— İnat etme, gel bir kere. Üstelik senin de tanıdığın kimseler onlar.

— Nerde o plaj?

— Yarın öğlenleyin gelip alayım seni.. Nerde oturuyorsun sen?

— Yahu zahmet olacak..

— Ne zahmeti canım. Bu ciddî iş. Şaka yanı yok. Yarın beraber gidelim plaja.

— Sitede oturuyorum ben.

— Yakınmış. Yarın öğlenleyin gelir alırım.

— Dur sana karımı tanıtayım.. Otursana bizimle..

— Rahatsız etmeyeyim. Yarın görüşürüz.

İnce bıyıklı, gözlükleri kalın çerçeveli kişi yerine döndü.

Adam dün sevgilisiyle sevişirken, savcının karşısındaki koltuğa oturmuş:

— Tebligat yapıldı mı? –diye soran kişiydi o... Eski sınıf arkadaşı.

V

Kadınlar kahkahalı ve kıvrak. Erkekler her şeyi unutmuşçasına coşkun.

Oturdukları yerlerden müziğe tempo tutarak el çırpanlar; yavaş yavaş omuzlarını oynatanlar; ayağa kalkmış parmak şıklatanlar; ortaya fırlamış ayak vura, koşa, kaykıla hora tepenler...

Küçük bir umut yanar gibi oldu adamın içinde. Karısına:

— Senin evliya adağı duyunca hemen harekete geçti galiba, koç mu adadındı? -dedi.

Kadın gözleri dalgın:

— Allah büyük -dedi.

Gerçi kız çocuğu yapıştıktan sonra düşen yirmi beşliği geri getirmişti ama...

Ama onun da dileği ikiliydi. Kocası hapse girmesin ve orospulardan ayrılsın.

Ola ki yirmi beşlik birinci dilek için yapışmış, ikinci dilek için de yere düşmüştü..

İnce bıyıklı, gözlükleri kalın çerçeveli kişi, karşı masadan şereflerine kadeh kaldırıyordu.

Adam da kaldırdı kadehini. Sonra karısına döndü:

— Kalk haydi biz de oynayalım... -dedi.

Ayak vura, koşa, kaykıla hora tepenlerin arasına karıştılar.

*

Nöbetçi gardiyan elindeki anahtar kümesinden bir tanesini ayırarak geldi, kalın demir kapının asma kilidini açtı, kapıyı yana çekti.

Ve o ilk sersemlikle adımını içeri atarken, kendisini getirmiş olan gardiyan, ensesinden hızla itti:

— Sallanma ulan sallanma!..

Kapı tekrar çekilerek kapandı üstüne.

İnsan azmanı bir mahkûm, önce şöyle bir baktı kendisine. Sonra birden:

— Hoş geldin ağabey geçmiş olsun –diye koştu yanına.

Bir ayağı hafif aksıyordu. Bir cezaevi isyanında jandarmalar ayağından vurmuşlardı insan azmanını. On beş yıla mahkûmdu. Öteki koğuşlarda kimseyle geçinemediği için cezaevi yönetimi, onu hep karantina koğuşunda tutuyordu.

— Bu gavatlar yine mi tıktılar seni içeri. Gavatoğlu gavatlar ya benim gibi garibanla uğraşırlar, ya senin gibi gariban dostuyla. Gel bir çay iç ağabey.

Sonra emir verdi koğuşun çaycısına:

— Hey ulan onluktan bir beşlik yap bize..

Bu, on fincanlık çay koy ama beş fincan çıksın, demekti.

Yani bir anlama, koyu, demli çayın fiatı iki misliydi. Paralı tiryakiler böyle içerlerdi çayı. Dostlara da böylesi ikram edilirdi çayın.

Onluktan beşlik çıkan koyu, simsiyah hapisane çayları.

Karantina koğuşunda cezaevine ilk kez düşmüş olanlar, tıraşlı başlarıyle konuşmadan öyle düşünüyorlardı. Buranın gediklileri ise yeniden birbirleriyle karşılaşmanın dalgasında tatilden sonra okula gelmiş çocukların heyecanıyla başlarından geçenleri anlatıyorlardı.

Ve koğuşun demirparmaklıklı pencerelerinden, parmaklıklarla parsellenmiş bir avuç

gök yüzü görünüyordu. Sadece gök yüzü, dümdüz, bomboş bir avuç gök yüzü...

Üstü başı dökülen esrarkeşler, kıranta giyimli kaçakçılar, ürkek ürkek sağa sola bakınan hırsızlar; bir yanlışlık olmuş da az sonra çıkacakmış gibi koğuştakileri benimsemeden sigara içen zengin trafik kazası suçluları... Ve ortada sinirli sinirli volta atan kafası tıraşlılar...

İnsan azmanı on beş yıla mahkûmdu. Sekiz yıldır yatıyordu. Dolaşmadığı cezaevi kalmamıştı.

— Ağabey kaç yıl verdiler sana?

— Yedi buçuk.. İki yılı geçen sefer yattık. Üç yıl daha yatacağız..

— Versinler bakalım ibnetorlar!.. Hey ulan daha olmadı mı çay?

Yaşlıca, tıraşları uzamış, efendi giyimli bir mahkûm daha yaklaşmıştı yanlarına.

— Geçmiş olsun.

Adam:

— Teşekkür ederim... –dedi–. Size de geçmiş olsun.

— Koğuşu yarın dağıtacaklarmış. İsterseniz beraber yatarız bu gece?

İnsan azmanı:

— Ağabey benim yukarda yatak var. Sen orada yatarsın, ben bu gece idare ederim aşağıda –dedi.

— Sen rahatsız olma, arkadaşla biz yatarız aşağıda..

— Ölümü öp ağabey, anam avradım olsun yatırmam seni yerde..

Tavernada gitarlar ramonayı çalıyorlardı.

Adam karantina koğuşunda koyu, demli çayını içiyordu. Arada sırada eli başına gidiyordu. Saçları kesilmiş başı yabancı geliyordu avucuna.

İnsan azmanı:

— Daha akşam postası gelmedi –dedi–. Birazdan gelir.

Her akşam yeni tutuklularla yeni mahkûmları getirirdi jandarmalar.

Hoca baba kapı altındaki deftere onları da teker teker kaydeder, onların da teker teker üstleri başları iyice aranır, saçları kesilir ve özellikle sabıkalı hırsızlarla esrarkeşler dayaktan geçirilirdi.

Eli sopalı gardiyanlar, bunları kapı altındaki taş salonda yanyana dizer ve kıyasıya girişirlerdi.

Yaralamadan, cinayetten, kaçakçılıktan gelenlere pek dokunan olmazdı.

Sonra bunların hepsi karantina koğuşuna çıkarılırdı. Bir gürültüyle, bir patırtıyle girerlerdi içeri.

Orada da insan azmanı, hem ağır mahkûmluğun, hem cüssesinin raconuyla bağırırdı:

— Kesin lan gürültüyü kerizler..

Yeni gelenlerin arasında ünlü kabadayılar, cinayetten hüküm giymiş olanlar, yıllanmış

eski hapisaneciler varsa onlar hemen ayrıcalıklarını ortaya koyan bir hal hatır sormayla yaklaşırlardı insan azmanına. Ve doğrudan doğruya bağırırlardı ocakçıya:

— Onluktan bir beşlik yap bize, okkalı olsun.

Ve demir parmakların parsellediği bir avuç gök yüzü solmaya başlar, yavaş yavaş akşam inerdi koğuşa.

Tavanda demir kafeslerin içindeki çıplak ampuller yanardı birden. Nöbetçi gardiyanlar dışardan yakarlardı koğuşların elektriklerini. Kafeslerinin içinde sönük sönük yanan soğuk ampuller.

Cezaevindeki ilk gece. Tıraşlı kafalar, tıraşlı kafalar, tıraşlı kafalar... Pabuçları yırtık pantolonu iple bağlı, gömleği yamalı olanlar.. Ard arda içilen sigaralar. Ve durmadan volta atanlar..

Kavurucu bir gariplik çökmüştü yüreğine. Tıpkı dokuz yaşındayken bir gece yatısı okuluna bırakıldığı akşamki gibi..

İnsan azmanı ısrar edip duruyordu:

— Bu gece benim yatakta yatacaksın ağabey. Ben ocağın yanında oyalanırım.

Adam, hem mesafeli, hem de itiraz kabul etmez bir sesle:

— Ben aşağıda yatacağım –dedi.

Yanında terbiyeli terbiyeli duran yaşlı mahkûmu işaret etti.

— Biz arkadaşla birlikte yatarız.

İhtiyar pek mutlu olmuştu bundan.

Derken koğuşun içindeki hoparlörden bir ses çınladı:

— Sayım başlamıştır. Sayım vaziyetine geçiniz.

Karantina koğuşunun mahkûmları yan-yana dizildiler.

İnsan azmanı sıraya girmekte geç kalanlara bağırıyordu:

— Ulan girsenize sıraya!..

Arkasından tek tek mevcudu saydı.

— Yetmiş iki –dedi–. Demek on sekiz kişi daha geldi.

Koğuşun kapısı açıldı. Kâtiplik yapan eski bir mahkûmla emektar bir gardiyan girdi içeri. Gardiyan:

— Merhaba arkadaşlar –diye bağırdı.

Mahkûmlar bir ağızdan cevap verdiler:

— Sağol.

İnsan azmanı:

— Mevcut yetmiş iki –dedi.

Gardiyan da tek tek saydı mahkûmları. Evet mevcut yetmiş ikiydi. Kâtibin kâğıtlarında da aynı yekun görünüyordu.

Sayım bitmişti. Gardiyan çıkmadan önce durdu:

— Allah kurtarsın –diye bağırdı.

Mahkûmlar hep bir ağızdan cevap verdiler yine:

— Sağol.

Yıllar boyu her akşam böyle dizilip sayılacaklardı. Ve gardiyanlar koğuşa girer girmez bağıracaklardı:

— Merhaba arkadaşlar.

— Sağol.

Ve gardiyanlar çıkarken bağıracaklardı:

— Allah kurtarsın.

— Sağol.

Tavernada gitarlar durmadan çalıyordu.

Adam karısıyle devam ediyordu, ayak vura, koşa, kaykıla, hora tepmeye.

Bir ara karısı:

— Yoruldum çok... -dedi-. Oturalım istersen azıcık.

Ortalıkta tepinip duran kalabalıktan sıyrılıp masalarına döndüler.

Vakit gece yarısını geçiyordu. Cumartesi de bitmişti işte.

Adam, seramik kupanın dibindeki şarabı da dikti ağzına. Gözleriyle ince bıyıklı sınıf arkadaşını aradı. Sınıf arkadaşı ortalıkta yoktu. Herhalde çıkmıştı tavernadan. Masalardaki müşteriler de seyrekleşiyordu gitgide...

Karısı:

— Biz de yavaş yavaş gidelim istersen -dedi.

Böyle yerlerde hep kadife gibi uysal bir sesle konuşurdu:

— Oturalım istersen, kalkalım istersen, gidelim istersen...

Bu, kadının çok içinde kalmış bir özlemdi. «Sen yalnız benim kocam ol, beni gezdir de bak ben senin yanında nasıl kuzu gibi olurum»u, kanıtlama özlemi..

Üstelik çok ta korkardı böyle yerlerde bir acemilik yaparak, kocasını sıkıp, kızdırmaktan. Sonra kocası başka gezmelere onu götürmemekte haklı olurdu. Onun için kadife gibi uysal bir sesle:

— Sen bilirsin, nasıl istersen –der dururdu.

Adam:

— Bir de bakarsın bir mucize olmuş, ertelemişler bizim hapsi, ha ne dersin?.. –dedi.

— Allah büyük.. Geçen sefer haber verip de mi götürdüler. Gene götürecek olsalar götürürler. Haber verdiklerine göre sadece göz korkutmak istiyorlar..

— Hani kazara bir ertelenirse şu iş, ben de inanacağım senin evliyanın gücüne.. O zaman bir koç ta benden.

— Allah büyük..

— Allah büyük, Allah büyük ya, sandal küçük. Biliyorsun değil mi Yahudinin hikâyesini. Hani Yahudi sandala binmiş te yolda fırtına çıkmış. Sandalcı dağ gibi patlayan dalgalara karşı kürek çekerken, bir yandan da suratı sararan Yahudi'yi yatıştırmak için «Merak etme Allah büyük» diyormuş. Yahudi «An-

ladik be kuzum –demiş–. Allah buyük... ama sandal kuçük..»

Adam garsonu çağırıp hesabı istedi.

*

Uzun bir yürüyüşten sonra ışıklı bir banyoda serin bir duşun altına girmek... Dört yüz yılın gerisinde kalmış gerçek bir ozandan diziler okumak dışarda kar yağarken... Ve bir temmuz gecesinde böcek sesleriyle kurbağa seslerinin gevrekliğinde yıldızlara bakmak..

Böyle anlarda yaşamın katıksız, arı tadı cıvıldar insanın yüreğinde:

— Yaşıyorum, ne güzel –der–. Yaşıyorum ya, yetmez mi. Yaşıyorum, ohhh...

Adam da yaşamının salt kıvancıyle yürüyordu karısının yanında; arada bir durup yıldızlara bakarak.

Temmuz gecesinin kokusuyle böceklerin, kurbağaların sesleri geliyordu uzaklardan.

Derin derin nefes alarak yine kaldırdı başını göğe.

A bu da nesi? Tepesinde alçak, kocaman bir kafes.

Yıldızlar mı kafesin içindeydi, kendisi mi?

O ilk girdiği küçük cezaevinin miniskül avlusunda yürüyordu. Kimse duvarlara tırmanıp

kaçmasın diye, kafesle örtmüşlerdi miniskül avlunun üstünü.

Altı kişilik hücreye benzer odanın ampulü kafes içindeydi.

On beş, on altı yaşında bıyıkları terlememiş bir genç:

— Ne iş yapıyor senin baban? –sorusuna, kinli bir gerçekçiliğin baltasıyle:

— Benim babam pezevenklik yapar, karı alır, karı satar –diyordu.

Bir ziyaret günü annesini görmüştü çocuğun. Beyaz başörtülü, gencecik, namazında, niyazında, boyasız bir kadındı.

Tel örgülerin arkasından konuşuyordu oğluyla.

Çocuk gaddar bir sesle bağırıyordu:

— O pezevenk babam ne bok yiyor, o pezevenk babam?

Dışardan bakılınca çocuk kafes içindeydi, içerden bakılınca başörtülü kadın...

Karantina koğuşunun ampulleri de kafesler içindeydi.

Ve demir kafesler vardı karantina koğuşunun pencerelerinde de...

Adam, içiçe uzayan binbir kafesin ortasında yürüyordu temmuz gecesinde...

Parmaklarıyle tel örgüleri tutmuş hâlâ bağırıyordu bıyıkları terlememiş çocuk:

— O pezevenk babam ne bok yiyor, o pezevenk babam?

Karantina koğuşundaki yaşlıca, tıraşı uzamış, efendi giyimli, ufak tefek mahkûm:

— Koğuşu yarın dağıtacaklarmış. İsterseniz beraber yatarız bu gece? –diyordu.

Sevgili:

— Ay, profilin harika şu anda. Dur bir dakika filmini çekeceğim –diyordu.

Annesi:

— Öf, leş gibi içki kokuyorsun –diyordu.

İki kişi birbirini beceriyordu mezarlıkta.

Yargıç:

— Kusura bakmasın, yüksek yerden emir aldık –diyordu.

Ve takım taklavat hep birlikte yürüyorlardı kafeslerin içinde, temmuz gecesinde.

Yaşamın arı, katkısız kıvancı böcek sesleriyle kurbağa seslerinde kaldı, bir de uzaktaki yıldızlarda.

Karpuzcunun karpit lambası görünmüştü. Karpuzların bir bölümünü çiğ ışıklarıyla aytınlatarak hep öyle yanıyordu.

*

Adam bir sigara yaktı yatakta. Karısı daha önce soyunup girmişti yatağa. Kendisine doğru sokulmuş, uyuyormuş gibi yapıyordu. Değiştirdiği geceliğinden, sürdüğü kokudan, sokuluş türünden bir şeyler beklediği belliydi.

Adam yarısına kadar içti sigarayı, söndürdü.

Sonra o da yatağın daha içine kaydı, karısına sokuldu.

— Hiişt, uyuyalım haydi, ikimiz de yorgunuz.

Küçücük bir nazlanmaydı bu.

Adam ne tüm istekli, ne de tüm isteksizdi.

Akşam birlikte gezmeye gitmişler, içki içmişler, dans etmişlerdi. Bunun uzantısında bir sevişme olmalıydı. Hiç değilse karısı böyle düşünüyordu.

Eh o da sevişti karısıyle.

Beş yahut on dakikalık bir karı-koca sevişmesi.

Birbirlerinden ayrıldıkları zaman, kadın yıkanmak için ayağa kalktı. Bir de yatağın kıyısından bir bez çıkararak adama uzattı:

— Al silin –dedi.

Kimbilir kaç yıl önce hangi komşu karısından öğrenmişti yatağın kıyısına küçük sevişme bezleri koymayı.

Karı kocalıkta usul böyledir diye bellemişti anlaşılan.

*

Adam yarım yamalak bir uykuyla uyuyordu.

Karısı daha derin uyuyordu yanında.

Adam hem kendi yatağında yatıyordu,

hem de karantina koğuşundaki ihtiyar, ufak tefek mahkûmun yere serilmiş yatağında.

Bir aralık uyanır gibi oldu.

İhtiyar, tıraşı uzamış zayıf yüzüyle doğrulmuş, çarşafsız battaniyeyi adamın sırtına doğru çekmeye çalışıyordu.

Yere serilmiş şiltelerde, düzinelerle insan yatıyordu. Yataklardan dışarı çıkmış kocaman eller, yataklardan dışarı çıkmış nasırlı kocaman ayaklar ve dizi dizi saçları üç numara makineyle kesilmiş kafalar. Sonra yatakların dibine yığılmış pantollar, ceketler, naylon torbalar. Koğuşun soluk sarı ampulleri, bu perişanlığı büsbütün koyulaştırıyordu.

Üç beş kişi hâlâ usul usul konuşuyordu.

Üç beş kişi gözlerini tavana dikmiş sigara içiyordu.

Bazıları sayıklıyorlardı:

— Ah anam ah...

— Allah yandım... Allah...

— Vurma... Vurma bana...

Adam içinde bir üşümeyle kendi yatağında yeniden karısına doğru sokuldu.

*

Öğleye doğru muydu ne?

İnce bıyıklı, gözlükleri kalın çerçeveli sınıf arkadaşı geldi mi, gelmedi mi?

Geldi galiba.

Galiba adam ince bir ceket giydi, bir de kravat taktı boynuna.

- Sınıf arkadaşının arabasıyle kentin dışında özel bir plaja gittiler galiba.

Yolda konuştular mı, konuşmadılar mı?

Okul anılarından, güçlü dostlardan, cezanın ertelenmesinden, rapor almaktan falan konuştular konuştularsa...

Bu sınıf arkadaşı da nereden çıkmıştı? Kim oluyordu o güçlü dostlar da?

Ama adam galiba yine de gitmişti o plaja, hem de ceket giyip, kravat takarak..

O plaja mı, başka plaja mı?

Bir plaja gitmişti işte.

Yığın yığın tanıdıklar vardı.

Boynuna sarılanlar vardı.

Elini sıkanlar vardı.

Karşılaşmamak için kıyıdan kıyıdan sıvışanlar vardı.

Bikinili kızlar, kadınlar; mayolu erkekler dolaşıyorlardı ortalarda.

Ünlü bir siyasetçi:

— Canım kardeşim, vallahi kahrolduk .başına gelenlerden -diye yanaklarından öptü. Sonra da ekledi -: Bir şeyler duydum yine, doğru mu?

Adamın içine sıkıntılar basmıştı. Umursamaz bir sesle:

— Doğru, doğru olmasına da, boş verin siz şimdi –dedi.

— Yok mutlaka düzeltiriz onu. Ben yarın bizzat gider görüşürüm savcıyla..

Ünlü siyasetçinin yanında karısı da vardı. O da:

— Tabiî git mutlaka görüş –diyordu.

Adam:

— Belki de can düşmanım bu hergeledir? –diye düşünüyordu.

Ama yine can düşmanı olsun.

Peki kim uğraşıyordu kendisiyle bu kadar?

Ünlü siyasetçiye:

— Biri uğraşıyor benimle ama kim? –diye sordu.

Siyasetçi sesini alçalttı:

— Vallahi kardeşim, namussuz çok –dedi.

Sonra kızgın kumlara basa basa denize girdi adam. Denizin serin yalnızlığı ortasında yüzdü, yüzdü. Ve ta açıklarda sırt üstü yattı sulara. Kolları çarmıha gerilmişçesine açık, ayakları ayrık, yatıyordu. Sular bir yerlere götürüyor gibiydi adamı. Sade gök ve güneş görünüyordu. Hiç bulut yoktu.

Bir şeyler düşünmek istedi. Cumayı, ilk gençliğinde sevdiği bir kızı, ölümü. Beyni kafatasından süzülüp boşalmıştı. Hiç bir şey düşünemiyordu. Sanki artık yoktu. Ama duyuyordu suları, görüyordu göğü, güneşi. Ve bir yerlere gidiyordu sularla.

Her şey bitmiş, bir boşluğa göçmüştü.

Tam o anda bir refleksle, yüz üstü döndü.

Göğü, güneşi, denizi, toprağıyle yeryüzünü yiyip parçalamak ister gibi frensiz bir hırsla, bir büyük yarışta finişe geçmişçesine kıyıya doğru yüzdü..

Üç gün önce de aynen bu hırsla çekmişti kıyıya doğru kürekleri.

Kumsalda erkekler, kadınlar, kızlar kıpırdaşıyordu.

Vücudunun ağırlığını duya duya, sallanan adımlarla kopup çıktı sulardan.

Tanıdıklar el sallıyorlardı.

O kıyıda mıydı, başka bir kıyıda mı; gencecik bir kadın oturuyordu bir kuytuda. Bikini mayosu, uzun güzel bacakları, diri göğüsleri, küçük kalkık burnu, iri ayrık kahverengi gözleri ve çıplak omuzlarına dökülen saçlarıyle sevişemediği sevgililerden biriydi.

Evliydi, boşanmıştı. Boşanmasının nedeni pek belli değildi. Kendine yeni bir dünya kurmak istiyor, kuramıyor, bunalıyor, boğuluyordu. Sonra uçarı bir genci sevmişti. Onunla da geçinemiyor, sille tokat dövüşüyorlardı. Ve küçücük çocukları seyredip duruyorlardı annesiyle âşığının kavgalarını. Şiir yazmak istiyor, olmuyor; resim yapmak istiyor, o da olmuyor; dünya gezilerine çıkıyor, o da olmuyordu.

Ve gecelerin içinden bazen telefon ediyordu adama:

— Yarın benimle buluşur musunuz?

Adam, karısına duyurmamaya çalıştığı bir sesle:

— Olur –diyordu.

Buluşuyorlardı.

O sevdiği genci anlatıyor, şiirlerini okuyor, işe yarar bir insan olmak istediğini söylüyordu.

Güzeline güzel, gencecik bir kadındı. Ve gitgide ruhsal bir kanserin cehennemlerine doğru hızla yuvarlanıyordu.

Yer yer zekâ ve sezgi kıvılcımlarıyle, abuk sabuk salaklıklar arasında çalkalanıyordu sözleri.

Adam, genç kadının güzelliği hatırına, içini sıkan bir olgunluk, hatta bir sabırla dinliyordu anlattıklarını. Kendisine hak veren, rahatlatıcı, övücü sözler söylüyordu genç kadına. Kadın seviniyor, serinliyordu biraz. Ama bütün o laf salatalarının uzayan sıkıntısı ortasında bir türlü bir dişi-erkek kontağı çakmıyordu aralarında.

Adam kadından ayrıldığı zamanlarda bayağı öfkeleniyordu kendi tutumuna:

— Ulan yaşlandıkça papazlık görevi yüklenmeye başladım galiba –diyordu–. Bir daha arar da buluşursak, «Haydi bırak bunları da, gel yatalım» diye açık açık söyleyeceğim.

Aradan haftalar, aylar geçiyor, kadının sesi sedası çıkmıyordu. Sonra yine bir gece

telefonda, nezaket, ürkeklik, kırıklık karışımı bir sesle:

— Yarın buluşur musunuz benimle? –diyordu.

Tam saatinde şık giysiler içinde geliyordu randevusuna. Ve yine başlıyordu sevdiği gençle nasıl dövüştüğünü anlatmaya. Ve yine pederane bir şefkatin anlayışlı temposuyla başlıyordu adamın başı, aşağı yukarı sallanmaya.

Aylar önce son buluşmalarında o konuşurken, gözlerine isteyen gözlerle bakmaya zorlamıştı kendisini. Arkasından da damdan düşer gibi:

— Doğrusu bütün bunları dinlemektense bir güzel sevişmeyi tercih ederdim seninle –demişti.

Hiç bir tepki göstermemişti kadın. Sadece uyur gezer gibi gülümseyerek bakmıştı adamın yüzüne... O kontak.. Dişi-erkek kontağı onda da çakmıyordu.

Bir arabaya binmişlerdi. Sormamıştı nereye gidiyoruz diye. Götüreceği yere gitmeye razıydı; daha doğrusu kayıtsızdı. Madem adam onu o kadar dinlemişti. O da adama ödeyecekti. Sadece bir ara:

— Nihayet bizi de bir yatağa sokacaklar işte –dedi.

Arabada gidiyorlardı. Adam, yatağa girseler de kendisinin hiç bir halt beceremeyeceğini düşünüyordu. Boğa taklidi yapan öküz

gibi sonuç vermeyen çeşitli uğraşılardan sonra süklüm püklüm yataktan çıkmanın kepazeliğini düşünüyordu. Emindi. Mutlaka böyle bir tutukluk olacaktı.

Son dakikada kadın, yavaşça:

— İstersen bugün olmasın –dedi–. Yarın geleyim.

«Ama yine de çok istiyorsan, peki» anlamında, içten bir isteksizlik açıklamasıydı bu.

Adam:

— Peki –demişti–, nasıl istersen.

Ve şoföre geri dönmesini söylemişti. Bir deniz kıyısına gitmişlerdi. Kibar kibar öpüşmüşlerdi. Hiç bir kontak çakmadan..

Şimdi adam dört gün sonra cezaevine giriyordu. Genç kadın ise kendi cezaevine kapanmış, uzak bir kıyıdan el sallıyordu adama. Umutsuz, yitik ve bütün dünya ile ilgisini kesmiş.

Adam, ayaklarını yakan kumsalda yürüyordu. Başka bir kadın belirdi yanında. Bir arkadaş karısı. Ama her bakışta kontağın çaktığı bir kadın. Sahteciliği, dostluğu, dişiliği, masumiyetle açık gönüllülük ambalajına sarmış, sevimli, piç kurusu, hergele, tatlı bir kadın...

— Demek cumaya giriyorsun. Şimdi ne yapacaksın oralarda? –deyip duruyordu.

Plajın kıyısındaki sette bir salıncağa oturdular yanyana.

O plaj mıydı, başka plaj mıydı... Ama bir salıncak vardı. Adamın mayosundan akan sular salıncağın tahtasını ıslatıyordu. Kadın, adamın yanında çıplak ayağıyle yeri hafifçe iterek salıncağı bir öne, bir geriye sallıyor, öteki bacağı arada sırada adamın bacağına dokunuyordu. Adam göğüslerine, bacaklarına bakıyordu kadının ve başka şeyler konuşuyorlardı. Anlamına önem vermedikleri şeyler. Ama kontak hep çakıyordu. Bir ara hınzır bir gülücükle:

— Bak bak iyi bak, bir daha zor göreceksin bunları –dedi.

Adam kadının mayosunun tam ortasına, o küçük tümsekli yere bakıyordu. Kadın gülüyor ve salıncağı ayağıyle hafif hafif oynatıyordu. Öteki bacağı bacağına dokunuyordu adamın.

Bir ara sesi değişir gibi oldu. Bir süre kocasının küçüklük duygularını, kaprislerini anlattı.

Adam:

— Zampara karı, söyle bakalım hiç aldattın mı kocanı? –dedi.

— İnan, hiç aldatmadım –dedi kadın.

Hep devam ediyorlardı hafif hafif sallanmaya. Ortak tanıdıklarını çekiştiriyorlardı. Özellikle de kadınları. Bir ara laf biter gibi oldu.

Kadın:

— Biliyor musun? –dedi–. Hayatta hiç mutlu olamadım ben.

Mutlu olup olmadığını düşünecek türden

bir kadın değildi ama, o sırada içinden öyle söylemek gelmişti.

Ve yine akşam oluyordu.

Baş gardiyan yardımcısı orta yaşta, zayıf, uzunca boylu sırım gibi biriydi. Adına Kemikkıran, diyorlardı. İki kişiyi sopayla döve döve kemiğini kırarak öldürmüştü.

Cezaevinin içinde kendisini bazen polis hafiyesi, bazen komutan, bazen din bilgini olarak görürdü.

Koğuşları denetlerken komutan; esrar, şiş, bıçak kovuşturması yaparken, polis hafiyesi, dayak attıklarına öğüt verirken din bilginiydi. Hızlı rüşvet alır, cezaevi atölyelerinde bedavadan iş yaptırıp dışarda satar, iyi giyinirdi.

Karantina koğuşunun kapısı yana çekilerek açıldı, elinde sopasıyle Kemikkıran girdi içeri, arkasından da Müdür.

Kemikkıran, mahkûmlara karşı canavar mı canavar, müdürlere karşı da saygılı mıydı saygılı.

Koğuşta herkes derlenip toparlandı, oturanlar ayağa kalktı.

Kemikkıran, sopasını sallayarak:

— Herkes avluda dizilsin –dedi–. Haydi avluya, avluya haydi.

Adamın ilk girdiği küçük cezaevindeki üstü kafesli miniskül avlunun en az elli misliydi bu cezaevindeki koğuş avluları. Üstleri de kafesli değildi.

Burdaki avlulara da karşılıklı iki koğuşun kapıları açılırdı. Ve karşılıklı koğuşlardaki mahkûmlar aynı zamanda çıkarlardı avlulara.

Avluların zemini tüm betondu. Kimse bir şey saklamasın diye beton dökmüşlerdi baştan başa. Ve avlulardan sadece gök görünürdü o kadar.

Karantina koğuşundakiler, ellerinde naylon torbalarıyle avluda yanyana sıralandılar.

Müdür yeni gelen mahkûmları tek tek süzerek gözden geçirdi. Adama bakarak:

— Yine mi geldiniz? –dedi–. Gönül istemezdi ama maalesef oluyor.

Kemikkıran bağırıyordu:

— Esrarcılar çıksın öne...

Esrarcılar dizinin önüne çıkıyordu.

Ve esrar koğuşuna ayrılıyordu onlar.

— Hırsızlar çıksın öne.

Hırsızlar öne çıkıyor ve hırsızlar koğuşuna ayrılıyordu.

— Kaçakçılar çıksın öne..

Kaçakçılar öne çıkıyordu.

— Cinayetten gelenler çıksın öne..

Dizinin içinden tutuklularla mahkûmlar öne çıktıkça, arkada kalanlar, eğilip torbalarını alıyor, birkaç adım sağa kayarak saflarını yine sıklaştırıyorlardı.

Adam da her çağrıdan sonra iki torbasını alıp yan yan azıcık yürüyordu.

Sonunda kala kala adam tek başına kaldı avluda.

Müdür, baş gardiyan yardımcısına:

— Bunu da kaçakçılar koğuşuna götürün! -dedi.

Adam:

— Ama ben siyasî suçluyum -dedi.

— Olsun, en iyi koğuş orasıdır. Rahat edersiniz orada.

Adam, baş gardiyan yardımcısıyle karantina koğuşunun içinden tekrar o uzun taş koridora çıktı. Tam çıkarken insan azmanı topallaya topallaya kulağına sokulmuş:

— Ağabey be, n'olur söyle de kal burada. Ben sana istediğin gibi bakarım -diyordu.

Kendisi hep karantina koğuşunda kaldığı için kimseyle sürekli bir arkadaşlık kuramıyordu. Onun için de bir arkadaş aranıyordu.

Adam usulca:

— Hele bir gideyim, sonra hallederiz -dedi-. Haydi hoşça kal.

Kemikkıranın yanında elinde torbalarıyle yürüdü, yürüdü.

Yine kocaman demir bir kapı. Yine kontrol gardiyanının, anahtar kümesinden ayırıp, kocaman asma kilide soktuğu anahtar. Ve yine zorla yana sürülerek açılan kapı.

Kemikkıran:

Gir içeri! -dedi.

Sonra da müdürün gösterdiği ilgiyi ansıyarak, bir:

— Allah kurtarsın -çekti.

Kalın demir kapı tekrar çekilip kapandı üstüne.

Tatlı bir Temmuz akşamı iniyordu plaja. Salıncakta kadının ayağı arada bir adamın ayağına dokunup duruyordu.

— Demek hiç mutlu olmadın hayatta?

— Olmadım ya..

Birkaç kişi daha birikti salıncağın önüne.

Kimi:

— Her şeyi unut iyi bir rakı iç bu akşam -diyordu.

Kimi ünlü siyasetçiyle birkaç siyasetçinin daha adını sıralıyor:

— Canım söyleyelim onlara, bir çaresini bulsunlar ne yapıp yapıp -diyordu.

Kimi:

— Vallahi sen bir kahramansın, hepimiz çok şey borçluyuz sana -diyordu.

O sırada jandarmalar bir düzine köylüyle köylü çocuğuna kelepçe vurmuşlar, önlerinden geçiriyorlardı.

Köylülerle köylü çocukları nefretle bakıyorlardı kendileriyle, güneşliklerin altında şezlonglara uzanmış oturanlara.

Adam:

— Bu da nesi? -dedi.

Anlattılar. Bir demir taciri hurda gemileri çekmiş plajın az ilersine. Orda parça parça

söküyorlarmış gemileri. Yağlar, pislikler, fareler doluyormuş plaja.

Sabahleyin ünlü siyasetçiye açmışlar bu konuyu. O da gerekli emirleri vermiş. Şimdi jandarma gemiyi sökme işinde çalışan köylülerle çocuklarını götürüyormuş karakola.

Adam:

— Ama suç onların değil ki, gemi tacirinin –dedi–. Şimdi boş yere karakolda döverler bu zavallıları.

Biri:

— Yok yok merak etme, –dedi–, biraz gözlerini korkutup bırakacaklar, bir daha gelip çalışmasınlar diye.

Adam:

— Yahu hiç senin gözünü korkuttular mı azıcık karakolda? –diye sordu.

Sorusu havada kaldı. Kimse cevap vermedi.

— Peki niye plajın ortasından geçirerek götürüyorlar?

Bir başkası:

— Ünlü siyasetçi gücünü anlatmak istiyor herhalde plajdaki şikâyetçilere –dedi–. Daha sabah söylendi kendisine. Jandarmalar hemen olaya el koydu.

Köylü kafilesi jandarmaların ortasında, çiçek tarhlariyle çakıl döşeli yollardan, kızlara, kadınlara, erkeklere bakarak, ayaklarını sürüye sürüye gidiyordu gözlerinin nasıl korkutulacağını görmeye.

Salıncaktaki kadın da biçimli bir şekilde ayrılıp kaybolmuştu. Adam çevresinde birikenlerle birlikte masalardan birine doğru yürüdü. Sonra giyinmek için izin aldı. Giyindi ve döndü.

Kimlerle konuştu, ne konuştu, ne kadar konuştu, bilmiyordu. Geçmişte miydi, halde miydi, gelecekte miydi? Onu da bilmiyordu.

Canı sıkılan biçimini getirip sıvışıyor, yerine başkaları geliyordu.

Bazı dost sesler duyuyordu:

— Çok geç oldu, kal gitme, sabah gidersin, kalacak yer var burada..

Bir ara ince bıyıklı, gözlükleri kalın çerçeveli sınıf arkadaşını da görür gibi oldu:

— Ben gidiyorum, geliyor musun, sen de?

— Hayır ben kalacağım.

— Unutma o iş düzelecek, yarın mutlaka uğra savcılığa..

Adam:

— Savcının da Allah belâsını versin hepsinin de! –dedi ve devam etti çevresindekilerle konuşmaya.

Konuştu konuştu konuştu.

Yanında artık sadece iki kişi kalmıştı. Saat kimbilir kaçtı?

Birden deli gibi bir istek uyandı adamın içinde. Gitmek istiyordu artık.

— Burası çok uzak hiç bir araç bulamazsın –diyorlardı.

— Bulurum –dedi.

Alelacele el sıktı. Sanki peşinden şeytan kovalıyormuş gibi plaj bahçeleriyle, plaj binalarının ortasından karanlıkların içine doğru daldı gitti.

Yürüyordu karanlıkların ortasında. Gökte yıldızlar, kıyılarda ağaçlar vardı.

Ve hâlâ, denizde sırt üstü cesetleşmiş yüzüyor; ve hâlâ bacağı bacağına değen kadının yanında sallanıyor; ve hâlâ kendi kendisini hapsettiği çıkılması yok cezaevindeki genç kadının, arzusuz salladığı ele, el sallıyor ve yürüyordu karanlıklar içinde.

Bir zebani, vücudunu kaybetmiş bir ruh, ruhunu kaybetmiş bir hayalet gibi gidiyordu.

Bir istasyona geldi.

Bir bekçi duruyordu istasyon binasının kapısı önünde. Ana yola nerden çıkılacağını sordu.

İyiden iyiye uzağa düşmüştü ana yoldan.

En iyisi istasyona girip, sıralardan birinin üstüne uzanarak uyumaktı.

Bir arabanın farları taradı istasyon yolunu. Adam yolun ortasına fırladı. Kollarını açıp kapamaya başladı.

Araba geldi geldi durdu adımın önünde.

İnce bıyıklı, gözlükleri kalın çerçeveli eski sınıf arkadaşı kullanıyordu arabayı.

VI

Eski sınıf arkadaşı adamı görünce:

— Hah –dedi–, ben de seni arıyordum. Haydi atla arabaya.

Adam, şaşırmış, arabaya bindi:

— Anlamadım –dedi–, niye arıyordun beni; nasıl buldun?

— Sen gelmeyince, plajın az ötesinde özel bir kulüp var, oraya uğradım. Ama aklım sendeydi. Dönüşte tekrar plajdan geçtim. Nöbetçi garson «bir saat önce çıktı –dedi–. Kalması için ısrar ettiler ama, dinlemedi.» «Yaya mı gitti,» diye sordum. «Evet» dedi. Allahın dağında gece yarısı nereye gidilir.

Telâş ettim doğrusu. Ana yola kadar gittim, döndüm yoksun. Plajdan ana yol, yaya, en az iki saat çeker. Araba bulurum diye belki istasyona sapmışsındır diye düşündüm. İstasyon da epey sapadır ana yola, kalktım buraya geldim. Yanılmamışım. Bu saatte hiç bir araç bulunmaz buralarda.

Adam:

— Yahu çok zahmet oldu sana –dedi–. Sen gelmeseydin istasyonda yatacaktım.

— Niye plajda kalmadın?

— Bilmem, birden canım sıkılıverdi.

— Neyse, ben senden sonra da konuştum o ünlü siyasetçiyle. O iş tamam. Sabah bizzat gidecek savcılığa. Eminim en az üç dört ay izin vereceklerdir sana. Üç dört ay sonra da kim öle kim kala...

Ana yola çıkmışlar kente dönüyorlardı. Uzun bir süre sustular.

Bir ara eski sınıf ,arkadaşı:

— Sen de mutlaka uğra savcılığa –dedi–. Bir dilekçe yaz izin iste.

— Vereceklerini sanmıyorum ya neyse..

— Canım niye ,vermesinler, sorda olmazsa bir rapor alırız. Hem buraya bak, şimdi burada biz bizeyiz. Üç yıl daha kızılaya yatılmaz orada. Baktık bütün kapılar kapalı, benim tanıdığım güvenilir bir armatör var. Seni onun şileplerinden birine bindirir sevkederiz dışarı.

Adam bu eski sınıf arkadaşının gösterdiği

olağanüstü yakınlığı anlayamıyordu pek.. İzin, rapor falan derken şimdi de kaçmayı öneriyordu kendisine.

— Uzun iş o, ben yine gider kuzu kuzu yatarım.

— Bırak enayiliği. Niçin yatacaksın, neden yatacaksın?

— Başka çaresi var mı?

— Var. Söylüyoruz ya işte. Atlarsın şilebe tüyersin.

— Senin de başın belâya girer, armatörün de.

— Kimsenin ruhu bile duymaz.

— Duyarlar. Her an izliyorlar beni. Evi bile kordon altına aldılar.

— Nerden izliyorlar. Şu anda izleyen var mı seni. Bak arkana yol bomboş.

Adam içinden:

— Ya sen izliyorsan beni kerata! -diye düşündü.

Ama mantık tutmuyordu. Böyle bir görevi olsa niye izin almak için bu kadar uğraşı gösterecekti? Niye plajda kendisini yalnız bırakıp kulübe gidecekti? Sadece eski dostluğun vefasıyle davranıyordu sınıf arkadaşı. Hem sonra bir raslantı olarak karşılaşmışlardı tavernada. Kendileri tavernaya geldikleri vakit, sınıf arkadaşı orada mıydı, yoksa arkadan mı gelmişti? Düşündü, çıkartamadı.

— Ne düşünüyorsun?

— Hiç.. Yolu seyrediyorum.

— Boşuna kaygılanma, göreceksin savcılığa gidince her şey çözümlenecek.

Adam:

— Kaygılandığım maygılandığım yok –dedi–. Hatta bazen bir an önce gelsin şu cuma, diyorum.

— Sen delisin.

— Ben deli değilim, benimle uğraşanlar deli. Beni yatıracaklar da ne geçecek ellerine. Daha önce iki yıl yatırdılar da ne geçti ellerine?

— Yıpratıyorlar işte..

— Yıpratsınlar bakalım.

— Çocukluk etme. Daha olmazsa dediğim gibi atlar şilebe çeker gidersin..

Adam yine cevap vermedi. Bu şilep hikâyesi hiç hoşuna gitmemişti. Bir iç güdüyle bir an önce inmek istiyordu arabadan.

— İlk taksi durağında bırakıver beni.

— Olur mu yahu, evine kadar götüreceğim seni..

— Yok olmaz, hiç zahmet etme oralara kadar. İlk taksi durağında inerim ben..

— Boşuna uğraşma, evine kadar götüreceğim. Ben de zaten oraya yakın oturuyorum.

— Oturuyorsan oturuyorsun. Allah Allah belki ben eve gitmek istemiyorum.

— Nereye gitmek istiyorsun peki?

— Nereye gitmek istiyorsam istiyorum. Sevgilime gideceğim.

— Vay çapkın vay. O zaman oraya götüreyim..

— Yok hayır. Sen beni ilk taksi durağında indir.

— Bu saatte ancak vapur iskelesinde vardır taksi. İskelede bırakırım..

— Tamam. Mersi.

— Peki karın bir şey demeyecek mi gitmeyince?

— Demez..

— Merak etmez mi?

— Etmez..

— Vallahi bravvo.. Benim ki olsa gözümü çıkarır.

— E sen de pek erken dönüyorsun sayılmaz..

— Burda değil de ondan. Annesinin yanında.

— Yaz bekârısın yani?

— Öyle..

Yine bir süre sustular. Sınıf arkadaşı:

— İskele göründü –dedi–. Şimdi sen savcılığa gider, izin dilekçesini yazarsın. Benim dediklerimi de aklından çıkarma. Kaz gibi üç yıl daha yatılmaz orada. Yarın akşam ben sana telefon eder, durumu öğrenirim.

Adam:

— Olur –dedi–, gösterdiğin dostluğa teşekkür ederim.

— E biz kaç yıllık dostuz.. En aşağı otuz, öyle değil mi?

— Öyle..

Araba iskelede durdu. Adam inerken eski sınıf arkadaşına:

— Haydi eyvallah –dedi.

— Güle güle, güle güle. İyi şanslar..

Ve araba hızla uzaklaştı iskeleden.

İskelede kapısı açık bir telefon kabini. Telefonun başında çok boyalı, allı güllü ucuz entarili iki kadınla bir erkek.

Kadınlardan biri telefonla konuşuyor. Besbelli ki bir erkekle konuşuyor:

— Niye gelmedin?

— ...

— Yoo şimdi olmaz.

— ...

— Ne yapıyorsun orada?

Ve kadın kıkırdıyordu. «Buluşunca söylerim» –diyordu–. «Burası kalabalık» diyordu.

Telefonun altını eliyle kapatıp, yanındaki kadınla erkeğe:

— İlle de gel diyor, ne yapayım? –diye sordu.

Öteki kadın:

— Git istersen, biz seni bırakırız –dedi.

O da telefona:

— Peki geliyorum –dedi.

Telefonu kapattı.

İskelenin önünde, karpit lambalı bir arabada sosis pişiren bir sandviççi. Önüne bağladığı önlük kirliden de beter.

Karpuzcunun da lambası şimdi böyle yanıyordur zemin katın karşısında.

Kirliden de beter önlüğüyle sandviç satıcısının karpit lambalı arabasına iki şoför yaklaştı. Sosisli sandviçle ayran aldılar.

Herhalde onların da karıları evlerinde yanları boş yataklarda yatıyorlar şu anda; tıpkı kendi karısı gibi.

Adam telefonun başında kararsız duruyor.

Eve gitsin mi gitmesin mi?

Karısı biliyor önemli bir konuşma yapmaya gittiğini; çok gecikeceğini, belki de orada kalacağını.

Demincek telefon eden çok boyalı kadın, kendisini çağıran erkeğin yanına ne yapmaya gidiyor?

Öteki kadınla erkek de biliyorlar onun ne yapmaya gittiğini.

Adam telefonu çevirdi.

Telefon uzun uzun çalıyor.

Nihayet açıldı. Uykulu bir kadın sesi:

— Alo –dedi.

— Hemen gelmek istiyorum sana.

— Ha.. sen misin? Çok geç değil mi?

— Olsun, hemen gelmek istiyorum..

— Peki gel..

Şimdi adam da gidiyor, cuma gecesi bıraktığı sevgiliye. Hem de küçük bir pişmanlıkla, karısının yanında boş bıraktığı yatağın pişmanlığıyle.

Sabah ne kadar, güzel terasta.

Bugün pazartesidir. Yeni bir hafta başlıyor.

Sevgilinin sırtında incecik bir sabahlık, sabahlığın içinde kasıklarında biten incecik bir gecelik.

— Bir çay daha?

— İçerim ya...

Kristal bardakta gelen çay... Denizde sabah güneşi.. Beyaz bir gemi gidiyor uzakta...

Sevgili soruyor:

— Gece pek konuşamadık. Yeni bir haber var mı?

— Yok.

— Görmedin mi kimseyi?

— Eski bir sınıf arkadaşıma rasladım. O, «dilekçe yaz, izin iste savcılıktan», –dedi.

— Tabii ya, iste hemen.

— Verirler mi, dersin?

— Niye vermesinler.

— Bilmem ki..

— Sen bir kere iste de...

— Buradan savcılığa gideyim, diyorum.

— Ne gerekiyorsa yap işte..

— Gel bir kere daha öpeyim seni... Oh, ne tatlısın..

Denizde sabah güneşi. Ne kadar güzel terasta sabah..

Savcı masasında oturuyor.

Karşısındaki koltukta ince bıyıklı, gözlükleri kalın çerçeveli kişi anlatıyor:

— Bugün izin istemeye gelecek. Çok yumuşak davranın. İyice umutlandırın.

— Emredersiniz.

— Bir dilekçe yazdırın. Gerekeni yapacağız, deyin. Yarın tekrar uğramasını söyleyin. Yarın gelince dilekçenin işleminin henüz bitmediğini söylersiniz. O kuşkulanmaya başlayacaktır. Her ihtimale karşı hemen bir rapor almasını önerirsiniz. Tam hastaneden rapor almaya çalışırken de yanlış hastaneye gönderildiğini, o hastaneye değil, şu hastaneye gitmesi gerektiğini bildirirsiniz. Usanacak, kızacaktır.

— Evet efendim.

— O zaman da o şileple kaçma planını uygulıya bilirsek, tümden çöker. İstersek kaçarken yakalandı diye ilan ederiz. İstersek yeniden sorguya çeker kimlerle iş birliği yaptığını sorarız. O beni ele vermemek için inatlaşacaktır. İnatlaştıkça da sorguyu ağırlaştırırız.

— Şilep oyununa gelirmi? Dersiniz...

— İzindi, hastaneydi, o hastane değil, öteki hastaneydi; öteki hastahane de değil, beriki hastahaneydi, diye biraz dolaşırsa usanıp öfkelenir ve o hırsla da benimsiye bilir gemiye binmeyi.

— Evet, olabilir..

— Bütün iş, önce çok yumuşak davranıp güvenliğini kazanmakta.

— Sizden hiç kuşkulanmadı mı?

— Bilmiyorum. Bir ara uzun bir süre sustu. sonra birden inmek istedi arabadan. Plajda da başkalarının yanında çok yüz vermedi. Ancak kuşkulansa bile neden izin işiyle o kadar uğraştığımı, neden ona o kadar yardım etmek için çırpındığımı çözemeyecektir. Bir de şeyi çözemeyecektir, benimle tavernada nasıl karşılaştığını. Bunu bir raslantı olarak değerlendireceği için, kuşkusunu mantıkî bir çizgiye oturtamayacaktır. Evinde dinleyici olduğunu bilmiyor.

— Annesine gitmeden önce nereye uğramış, çıkartabildiniz mi?

— Çıkartamadık ama, önemli değil çok. Annesine, «babamın mezarında içtim, oradan geliyorum», demiş.

— Kafadan kontak biraz değil mi?

— Yok, değil. Aslında çok hassas ama, çok ta tehlikeli.. Özellikle konuşmaya başladığı zaman çok etkili oluyor. Mutlaka imha edilmesi gerek.

— Evet..

— Dediğim gibi, bugün geldiği zaman, gayet yumuşak davranacak iyice umut vereceksiniz.

— Emredersiniz.

*

Adam sevgiliye:

— Çay enfes olmuş –dedi–. Bir bardak daha içeyim. Sonra kalkar giderim.

— İstersen bir duş al, öyle git.

— Olur.

*

Anne telefon ediyordu adamın karısına:

— Ne, bu gece yine gelmedi mi?

— Eski bir sınıf arkadaşıyle beraber bir yerlere gitti. İzin meselesini halledeceklermiş. «Gecikirsem merak etme, belki de orada kalırım», dedi.

— Neresiymiş ki orası?

— Özel bir plaj mıymış, otel miymiş, motel miymiş, öyle bir yermiş işte. Hep önemli kişiler geliyormuş.

— Sen ne yap et, bul onu hemen haber ver kızım. Büyük teyzesinin oğlu telefon etti. Savcının kâtibi söylemiş, izin isterse vereceklermiş galiba, öyle bir hava esiyormuş. Hemen gitsin istesin... İçim yanıyor içim.. Bu boya getir, büyüt, sonra zindanlarda çürütsünler evlâdımı.. Dün gece yine sabahlara kadar kirpiğim kirpiğime değmedi...

*

Adam duş yaptıktan sonra tekrar terasa döndü. Kravatını bağlamış, ceketini giymiş, saçlarını taramıştı.

— Aslını istersen canım hiç de çekmiyor şu savcılığa gitmeyi.

— Ama bak sınıf arkadaşın da aynı şeyi söylemiş..

— Gitmesine gideceğiz de, yani canım çekmiyor hiç, dedim. Saat kaç oldu?

— On bire geliyor.

— On bir olsun da çıkayım.

Bu kez siyah bir şilep gidiyordu denizde.

Adam sessiz şilebi seyrediyordu.

Niye dün gece arabada, olmazsa kaçarsın, demişti?

Neden alıyordu böyle bir riski üstüne?

Ya kaçarken yakalanırsa?

Ya yakalanınca sorguda onun da adını söylerse?

Durup dururken bu kadarını göze almaması gerekirdi. Bir terslik vardı bu işte... Bir terslik vardı ama bu terslik neredeydi?

Onunla tavernada karşılaşmıştı.

Peşinden mi gelmişti tavernaya, yoksa onlar geldiği zaman tavernada mıydı?

Peşinden gelmişse, kendisini izlediği için gelmiş olabilirdi. Ama ya daha önce gelmişse...

Peki şayet gizli bir görevli ise neden uğraşıyordu ona yardım etmeye? Acaba güvenini kazanmak için mi?

Neden olmasın.

Sevgili:

— Yine öyle ne daldın, –diyordu.

— Hiç. Saat on bir oldu mu?

— Beş var.

— Beş dakika daha oturayım. Ne kadar güzel, rahat burası. Bazen o kadar çok seviyorum ki seni..

— Aşkolsun, bazen mi?

— Ne bileyim ben, ağzımdan öyle çıkıverdi.

— Ben daima. Her an...

Haftaya bu gün cezaevinde üçüncü gününe başlıyacaktı. Hem de çok olası ki bir arama taramayla.

Sabahın çok erken saatlerinde henüz koğuş uykudayken, bir düzüne gardiyanla, bir müdür basacaklardı koğuşu.

Koğuş temsilcisi bağıracaktı:

— Arkadaşlar kalkın, arama var..

Uykulu gözlerle ranzalardan aşağı inecekti mahkûmlar ve yatakhane kapısına pijamalarıyla üstlerini arattıktan sonra alt kattaki yemekhanede toplanacaklardı.

Gardıyanlar dolapları alt üst edecekler, yatakların içini dışına çıkaracaklardı.

Yerlere fırlatılan çoluk çocuk, sevgili resimleri; gömlekler, fanileler, iç donları...

Ve bazen bulunan bir uzun çivi, bir zar, bir ustura..

Çivi, zar yahut ustura kimin yatağından

çıkmışsa, oranın sahibi sille tokat, cezaevinin ön alt bölümündeki hücrelere falakaya yıkılmaya götürülecekti.

Kendisi gelir gelmez yapılan bu arama, tarama, cezaevinin gerçek yüzünü göstermek ve dolaylı olarak gözdağı vermek içindi..

Çünkü yöneticiler yahut müdür dilerlerse istedikleri yatak yahut dolaptan her zaman için bir çivi, .bir zar, bir ustura hatta bir kalıp esrar çıkarabilirlerdi.

Ve sen:

— Vallahi benim değil, –diye yumruklarla tokatların altında giderdin falakaya yatmıya.

Böylece yine isterlerse cezaevinde rahat durmadığın için cezanın üçte ikisini değil, tamamını da yatırabilirlerdi. Üç yıldan sonra, iki buçuk yıl daha cabadan kalırdın oralarda.

— Tatlım saat tam on bir.

— Ne yapalım, gidelim öyleyse.

— Sonucu hemen bildir bana olmaz mı?

— Olur..

Doya doya, kana kana bir öpüşme, bir daha, bir daha...

Adam indi asfalta..

Asfalt canlı, neşeli, cıvıl cıvıldı. Minübüsler, otomobiller, otobüsler, bisikletler, ellerinde mayoları, güle oynaya denize giden kızlı erkekli gruplar...

O da boynunda kravatı, sırtında ceketi infaz savcılığına gidiyordu işte.

Kaçakçılar koşğuşu gerçekten en iyi olan koğuştu.

Buraya genellikle kaçakçı şebekelirinin asıl elebaşıları değil, onların ikinci, hatta üçüncü elden adamları girerdi.

Baz morfin, esrar, silâh, mermi, araba, teyp, saat, sigara, içki kaçakçılarıydı bunlar. Yüz binler hatta milyonlarla oynayanlar vardı aralarında. Bol yalan söyler, haksızlığa uğradıklarını iddia eder, birbirlerini çok iyi tanıdıkarı halde, cezaevinde yeni tanışmış gibi yaparlardı.

Ve pahalı avukatlar ve daha başkaları aracılığıyle dışardan cezaevi yönetimiyle, savcılarla, yargıçlarla dostluklar kurarlardı.

Bileklerinde son model saatler, ceplerinde son model çakmaklar olurdu.

Cezaevinde tek geçerli ölçü para olduğu için züğürtleri zengin görünerek hava basmaya çalışır, zenginleri de fazla yolunmamak için fakir numarasına yatardı.

Bütün bunları koğuş temsilcisi, baş gardiyanlar ve yönetim bilirdi.

Bazen iyi para atmış bir tanesi revire, oradan da hastaneye kalkar. Bir rapor koparıp paçayı kurtarırdı.

Bunların tarifeleri vardı. Hastane elli bin, rapor yüz bin gibilerden.

Tutuklu olanlar arasında ilk oturumda tahliye edileceklerini söyleyenler olurdu.

Ve bir süre sonra gerçekten tahliye olurdu bunlar.

O akşam mahkemeden pür neşe gelirler, bütün koğuşa tahliye çayı ısmarlarlar ve eşyalarını alıp güle oynaya çıkarlardı dışarı.

Çoğu dangul dungul taşralı kişilerdi. Doğru dürüst gazete bile okuyamazlardı ama bilirlerdi işlerini. Ceplerinde iktidar partisi kodamanlarının kartvizitlerini taşırlar, onlarla mektuplaşırlardı. Bol bol da o partilerin propagandasını yaparlar; siyasî mahkûmların, yüzlerine karşı değilse bile, arkalarından aleyhlerinde konuşurlar; onların, düşman ülkelerin casusları olduklarını söylerlerdi.

Her ay sonunda koğuşta hava gerginleşirdi. Her ay başında kahve ocağını kimin işleteceği saptanırdı çünkü. Ve kârlı işti kahve ocağını işletmek..

O ay ocağın kime verileceğini koğuş temsilcisi tayin ederdi. Ocağı işleten de temsilciye çaktırmadan belirli bir pay verirdi.

Bunu herkes bilir ama kimse açıktan açığa söylemeye cesaret edemezdi. Sonra temsilci bir bahane bulur koğuştan attırır, hatta hücreye gönderebilirdi onu. Temsilci gardiyanlarla da dosttu, yöneticilerle de..

Temsilci ocağı daima en garibana verdiği iddiasındaydı. Bunda bir doğru payı vardı.

Zenginler zaten yediremezlerdi kendilerine ocakta çalışmayı. Ayrıca temsilci ancak ocağı verdiği fakirlerden pay alabilirdi.

Temsilcinin başka bir avantası da, koğuş yatakhanesinde yatak boşaldıkça, aşağıda yemekhanede yatan yeni gelmiş tutuklu yahut hükümlülerden para verenleri, öncelikle yukarı çıkartmaktı.

Bir başka avanta da aydan aya toplanan meydancı parasıyle temizlik paralarıydı.

Koğuşun temizliğini fakir bir mahkûm, yahut tutuklu yapardı. Yerleri siler, bulaşıkları yıkar, helâları temizler, kovalara su doldururdu. Öteki mahkûmlar da belirli bir para öderlerdi ona.

Temsilci bu paradan da pay alırdı kendisine...

Koğuşa alınacak sabun, bakalit kaşık, kova gibi şeyler için de her ay para toplanırdı.

Temsilci bu paradan da bir şeyler yürütürdü.

Ama temsilciler koğuşlardan yürüttükleri bu paralardan gardiyanlara da bir şeyler ayırmak zorundaydılar. Bazı konularda yönetime kadar uzanırdı vantuzların ucu...

Buna kimse karşı çıkamaz, karşı çıksa kanıtlayamaz ve kendisi kahredilirdi. Hem de dolabında bir parça esrar, yahut uzun bir çivi bulunarak.

Ama bütün bunlar devede kulak sayılan, üstünde durmaya değmez avantalardı.

Asıl büyük avanta cezaevi atelyelerinde yaptırılan mobilyalardan, dokunan halılardan, diktirilen elbiselerden gelirdi.

Buralarda çalışır gösterilen ve dışarı bırakılan zengin mahkûmlardan ve mahkûmlara satılan kantin malzemesinden gelirdi. Bir de ziyaretçilerden..

Cezaevinde altı bin liraya yaptırılan bir mobilya dışarda otuz bin liraydı.

Halılar da öyle..

Bin liralık elbise yüz elli kâğıda dikilirdi cezaevinde.

Bir de kereste, iplik, kumaş alımlarından sağlanan vurgunlar vardı. Bir de mutfakla kantinlere alınan yağlardan, pirinçlerden, ıvır zıvırdan.

Bir de cezaevi adına girilen ihalelerde, başka firmalardan pay alıp ihale dışı kalmaktan..

Valilikteki forslu kişilerle savcılar ve yargıçlar en çok cezaevinde ucuz elbise diktirmeye meraklıydılar.

Prova için sık sık cezaevine gelir, dikiş atelyesinin cinayetten yirmi yıla mahkûm şefini «Aman kuzum çabuk olsun» diye sıkıştırıp dururlardı.

Cezaevinin otomobil tamir atelyesi de yine onlara çalışırdı.

Cezaevleri ve buralarını yönetip denetlemekle görevli olanlar da yine ayrı bir cumhuriyettiler buralarda..

Kimse gidemezdi onların üstüne. Bir gün ellerine düşmekten çekinirdi.

Ve onlarla dost geçinmek, karşı çıkmaktan daima daha akıllıcaydı.

Her dönemde cezaevleri olacak veya onlar, ya onlara benzer kişiler yönetecekti bu cezaevlerini.

En tepedekilerse kızdıklarını onların ellerine attıklarından, onların üstüne asla gitmek istemezlerdi. Hem ne için gideceklerdi onların üstlerine... İçeri tık dediklerini içeri tıkmıyor, vur dediklerini vurmuyor, as dediklerini asmıyorlar mıydı? Gerisi ilgilendirmezdi kendilerini.

Adalet bakanları çokçası siyasetle de uğraşan eski avukatlardan çıkardı.

Ağır mahkûmlar arasında adalet bakanları henüz avukatken onları tutmuş olanlar vardı.

— Sen bana ver bir kırk bin, ver bir altmış bin, ver bir yüz bin, seni mutlaka beraat ettireceğim... –demişlerdi.

Sonra da parayı almışlar, beraati sağlayamamışlar ve mazeret olarak da:

— Hepsine istedikleri rüşvetleri verdik ama, namussuzlar sözlerini tutmadılar, –gerekçesine sığınmışlardı.

Ve aradan yıllar geçmiş bakan olmuşlardı. Bunlar cezaevini denetlemeye geldikleri zaman bazen bu eski müvekkilleriyle karşılaşırlardı. Yüzleri hiç kızarmadan, gerim gerim gerinerek:

— Nasılsın, iyi misin, rahatın yerinde mi? –diye sorarlardı.

Eski müvekkiller de vaktiyle kırk bini, altmış bini, yüz bini düştükleri avukatın, şimdi bir de bakan olarak başlarına belâ olmaması için boyun büker:

— Sağolun efendim –derlerdi.

Kimseye de fazla açılamazlardı. Bakan söylediklerini duyar da iflahlarını keser diye...

Adam bütün bunları biliyordu, ama neye yarar. İçinde kör kandil kadar küçük bir umutla yine onlardan izin istemeye gidiyordu işte. Adeta zorlanıyor, itiliyordu buna..

Bir eczaneye girdi, eve telefon etti:

— Alo, sen misin? Sabaha kadar orada kaldım, bir sürü insanla görüştüm. Hepsi söz verdiler. Şimdi de savcılığa gidiyorum. Birazdan gelirim, merak etme sakın..

Karısı:

— Sabah annen aradı –diyordu–. Büyük teyzenin oğlu telefon etmiş. Savcının kâtibi söylemiş kendisine. İzin istersen vereceklermiş. Öyle bir hava esiyormuş..

Adam:

— Zaten gidiyoruz işte –dedi–. Haydi eyvallah.

Telefonu kapattı.

Adalet sarayına giden bir otobüse bindi.

Adalet sarayının en alt katı. İnfaz Savcılığı oradadır. Rutubet, küf ve helâ karışımı bir kokunun alacakaranlığında uzayıp giden bir boşluk. Ellerinde kâğıtlarla hızlı hızlı yürüyen birkaç kişi.. Kapıları açık kalem odaları..

Adam, boşluğun sonuna doğru yürüdü. Üstünde «İnfaz Savcılığı» yazan kapının önünde durdu. Kapıyı vurdu, girdi içeri..

Oda alabildiğine geniş. Tam karşıda bir masa. Karşıdaki masanın her iki yanında daha bir yığın başka masa. Masaların bazıları boş, bazıları dolu.

Bunların hepsi infaz savcıları...

Adam karşıdaki masaya doğru yürüdü. Masalarda oturanlar şöyle bir sezdirmeden baktılar kendisine. Sonra hiç ilgilenmiyorlarmış gibi devam ettiler önlerindeki işlerle uğraşmaya

Adam, kapının tam karşısındaki masada oturan savcıya kendisini tanıttı:

— Tebligatınızı aldım -dedi.

Yüzüne doğru kalkan donuk gözler:

— Evet, ne istiyorsunuz?

— Mümkünse izin rica edecektim.

Savcı masanın önündeki iskemleyi işaret etti:

— Buyurun, oturun.

Adam ilişti iskemleye, küçük bir sesle:

— Mersi -dedi.

— İzin dilekçeniz hazır mı?

— Hayır.

— Lütfen kaleme kadar geçin. Bir dilekçe yazın orada, kaydını yaptırıp getirin.

— Peki, teşekkür ederim.

— Biliyorsunuz değil mi, dilekçeyi nasıl yazacağınızı? –Savcı, cevap beklemeden devam etti–: Hiç bir yerden kazancım yoktur. Ailemin geçimini sağlayacak tedbirleri alabilmem için cezamın infazının dört ay sonraya ertelenmesini rica ederim.

— Sağolun, şimdi yazar getiririm.

Adamın içinde bu kez gerçekten bir umut yanmıştı. Demek kabul edeceklerdi izin vermeyi. Demek eski sınıf arkadaşının dediği doğru çıkıyordu. Demek plajda görüştükleri güçlü siyasetçi palavra atmamıştı. Demek büyük teyzenin oğluna savcılık kâtibinin söyledikleri yalan değildi. Belki de karısının dediği gibi sadece bir göz dağı vermek için göndermişlerdi o tebligatı. Ya peki evi niye kordon altına almışlardı? Kimbilir belki de ona öyle gelmiş, boşuna kuşkulanmıştı.

Rüzgâr gibi çıkış savcıların odasından. Yandaki kaleme giriş rüzgâr gibi.

— İnfazın ertelenmesi için izin isteyeceğim de, bir dilekçe yazabilir miyim; konuştum savcı beyle de..

Yavaşça sokulan yaşlı bir kâtip:

— Sanırsam izin verecekler size. Biz teyzenizin oğluyla yanyana oturuyoruz. Söyledim ona da. İyi ki geldiniz... Buyurun yazın..

Yazılan dilekçe, yapılan kayıt. Ve adamın tekrar savcılar odasına dalışı:

— Yazıp getirdim dilekçeyi efendim, buyurun.

Dilekçeyi alan savcı. Kâğıda bir göz atış.

— Tarihini yazmamışsınız. Tarihini de yazın.

Uzatılan kalem. Tarihin yazılışı. Ve bir soru:

— Kaç gün var teslim olmanıza?

— Üç gün.

— Bir cevap çıkar o zamana kadar.

— Ne zaman öğrenebilirim acaba cevabı?

— Yarın sabah bir uğrayın.

— Bu saatlerde mi?

— Bu saatlerde..

— Peki, tekrar teşekkürler. Rahatsız ettim sizi.

— Estağfurullah.

— Hoşça kalın.

Adam öteki masalarda oturan savcılara da selâm vererek tekrar çıktı odadan.

*

Rutubet, küf ve helâ karışımı bir kokunun alacakaranlığında yeniden arşınlanan uzun taş boşluk. Çıkılan merdivenler. Arı kovanı gibi işleyen Adalet sarayının cümle kapısı. Ve dışarı çıkış.

Her yer güneş içinde, her yer ışıl ışıl; mas mavi bir gök, yeşil yeşil akasyalar... İnsanlar, arabalar, satıcılar..

Oh be, dünya varmış be..

Adam:

— Şu izin işini bir koparırsak –diye düşündü–, hiç değilse yazı dışarda geçiririz. Üstelik dört ay sonra kim öle, kim kala.. Bakarsın dört ay sonra hava değişir, bir rapor verirler; tashihi karara gidilir, iadei muhakeme yapılır, ne bileyim ben, bir şeyler olur işte..

Ve o şevkle caddedeki lokantalardan birine girdi, caddeye bakan açık pencerelerden birinin önüne oturdu.

O sırada Adalet sarayında infaz savcısı da, baş savcı yardımcısının yanına giriyordu...

VII

Lokantadaki özgürlük te bir başka özgürlüktür. Listeye bakarsın, canın o an neyi çekiyorsa onu yersin. Evdeki gibi bir gün önceden kalma kabak dolmasıyle, zeytinyağlı yerelmasını ille de yemek zorunda değilsindir. Evde canının istediği bir yemeği yaptırsan bile, en azından ta sabahtan söylemen gerekir bunu. Sofraya oturduktan sonra seçme, yahut daha önce söylediğini değiştirme olanağın yoktur lokantadaki gibi..

Adam listeyi aldı, her yemeğin tadını damağında canlandırarak, incelemeye başladı..

Döner, yoğurtlu kebap, Halep işi, kuzulu pilav, incik kebabı, beğendili kebap, patlıcan musakka, zeytinyağlı biber dolması, makarna fırında, lüfer ızgara, ekmek kadayıfı, kadın göbeği, revani...

Garsona, beğendi üstü döner söyledi...

Masalar tıklım tıklım doluydu. Açık pencerelerden caddenin sıcağı vuruyordu içeri.

Garson:

— Döner biraz bekliyor –dedi.

— Olsun, bekleriz.

Komi daha önceki müşterinin üstüne salçayla salata parçaları dökmüş olduğu beyaz örtüyü değiştirdi. Yeni takımlar koydu adamın önüne.

Garson:

— Salata? –diye sordu.

— Karışık salata.

— Ne içeceksiniz?

— Ayran..

Şarap ta içebilirdi ama hava fazla sıcaktı.

Pencereden, dışardan gelip geçenlere bakıyordu. Trafik yoğundu. Arabalar azıcık yürüyor, sonra duruyor, sonra yine azıcık yürüyorlardı.

Caddenin ucunda kırmızı koca bir araba göründü. Et kamyonu gibi her yanı kapalı, kocaman kırmızı bir araba.

Adamın birden yüreği sıkışır gibi oldu.

Cezaevinin arabasıydı bu. Öğleden sonra mahkemesi olanları getiriyordu cezaevinden adliyeye..

Ve adam arabanın içindeydi.

Kırk kişilik arabaya yetmiş kişi tıkmışlardı, Arabanın içindeki karşılıklı banklara sımsıkışık oturanlar ve ortadaki boşlukta birbirlerine yapışmış ayakta durmaya çalışanlar. Tavandaki hava delikleri içeri bol temiz hava girmesine yeterli değildi. Kirli bir ter kokusuyla, arabanın kızgın saçlarından yansıyan cehennemi bir sıcak ortasında, arka kapının telörgüleri ardından dışardaki dünyayı seyretmeye çalışarak ırgalana ırgalana giderdim..

Arabanın en arkasında küçük bir bölme vardı. Tüfekli jandarmalar otururdu bu bölmede. Bölme parmaklıklı bir kapıyla ayrılmıştı mahkûmlardan. Kapı üstünde asma kilit olan bir kelepçe zinciriyle bağlanırdı. Sonra jandarmalar küçük bölmeye biner ve arabanın en arkasındaki dış kapı kapanırdı.

Bir bakıma içindeki demir parmaklıklı kapısı, karanlığı ve havasızlığıyle yürüyen bir cezaevi hücresiydi bu araba.

Akşamları sayımdan sonra, koğuştaki hoparlörlerden ertesi günkü mahkemeciler okunurdu.

Mahkemeleri devam eden tutuklular, haklarında yeni davalar açılan hükümlüler...

Bir hükümlü, hiç beklemediği bir sırada

mahkemeci olarak okunduğu zaman koğuştakiler:

— Bomban patladı –derlerdi.

Ve bombası patlayan, o gece bir türlü uyuyamazdı. Kıvranır dururdu acaba neden açıldı yeni dava diye..

Kolay değil yattığını yattıktan sonra, bir kez daha mahkûm olursa, onu da yatacaktı.

Tam çıkmasına yakın yeni mahkûmiyetleri gelen çok kişi vardı. Yüz on günüm kaldı, yüz günüm kaldı, doksan günüm kaldı diye çıkacakları günü sayarlarken, beş yıla daha, üç yıla daha mahkûm olduğunu öğrenmek... Zıpkın yemişe dönerler, kolları kanatları kırılırdı.

Gece okunan adlar, bir de sabah okunurdu. Ve mahkemeciler koğuşlardan çıkarak kapı altındaki o kocaman taş odada toplanırlardı.

Hoca baba, gelenleri işaret ederdi önündeki deftere. Geç kalanlar:

— Nerdesin len! –diye ya birkaç sopa, ya birkaç şamar yerlerdi.

Sonra jandarmalar girerdi odaya. Götürülecekleri teslim alırlar ve sayarak tek tek bindirirlerdi cezaevi arabasına.

Bazen bir iki de kadın mahkûm olurdu. Onlar, arabanın arkasında, jandarmaların bindiği küçük bölmeye konurdu.

Araba, kıçını cezaevinin o kalın demir kapısına yapıştıracakmış gibi dururdu. Jan-

darmalar arabanın yanına dizilerek, kimse kaçmasın diye tedbir alırlardı..

Ve mahkûmlar tek tek binerlerdi arabaya.

Bu arabalarla tekme tıkış gidip gelmek bir görünmez yan eziyetti mahkûmlara..

Tutuklular umutla giderlerdi, belki tutuklulukları o oturumda kaldırılır diye..

Ama mahkûmlar, hele haklarında konusunu bilmedikleri yeni davalar açılmış olan mahkûmlar.. Onlar kararmış yüzleriyle, ağızlarını bıçak açmadan öyle düşünürlerdi.

Bazen başka cezaevlerine gönderilmiş olanların da adları okunurdu. O zaman hoca babayla gardiyanlar, özellikle baş gardiyan yardımcısı Kemikkıran arasında telâş başlar:

— Emin misin sen onun sevkedildiğine, o zaman niye göndermişler bu kâğıdı buraya? –gibilerden tartışmalar çıkardı.

Adlî tıbba gidecek akıl hastalarına ise özel kelepçeler vurulurdu. Akıl hastaları gardiyanı mardiyanı pek takmazlar ya ezan okumaya, ya yanlarındakini ısırmaya, ya hoca babanın masasını devirmeye kalkarlardı.

O zaman daha başka gardiyanlar da sopalarla koşarlar, pata küte pata küte vurmaya başlarlardı deliye..

Kemikkıran yorumlar yapardı:

— Bu herif deli falan değil, numara yapıyor. Ulan buraya bak, şimdi yıkarım seni falakaya. Edebinle otur anladın mı?

Deli durur, korkulu gözlerle öyle bakardı çevresini saran eli sopalı gardiyanlara..

Irgalana ırgalana kan ter içinde giderdin adliyeye. Ve arabanın en arkasındaki kapının camından dışardaki insanlar, gelip geçen otomobiller ve bazen bir avuç gök yüzü görünürdü.

Adalet sarayının arka yönünde bir jandarmalıkla, bir de dipte bir koca zindan vardı.

Araba yine kıçın kıçın buraya yanaşır, jandarmalar yine arabanın çevresine dizilerek tedbir alırlar ve tutuklularla mahkûmlar jandarmalığa sokulur, oradan da ta aşağıdaki zindana indirilirdi. Zindanın adı nezarethane idi.

Jandarmalar çay, gazoz, pide satarlardı zindandaki mahkemecilere..

Ve mahkeme sırası gelen, zindanın içindeki küçük bir kapıdan ellerine kelepçe vurularak alınır, dehlizlerden, duvarların içindeki, daracık gizli merdivenlerden, doğrudan doğruya mahkeme salonuna çıkartılırdı.

Zindan jandarmaları, genellikle yeni gelen acemi köylülerden seçilir, onlar da bir garip işgüzarlıkla can yakacak ölçüde, iyice sıkarak vururlardı kelepçeyi..

Ellerin öyle önden kelepçeli, soluya soluya çıkardın duvarların içindeki daracık, ıslak, karanlık merdivenlerden yargıçların karşısına kendini savunmak için..

Ve savcılarla yargıçlar, sırtlarında mah-

kûmların diktiği ucuz elbiseler, başlarlardı seni yargılamaya.

Oturum bitince yine ellerine kelepçe vurulur, yine gizli merdivenlerden zindana indirilirdin.

Zindanda kendi sıralarını, yahut sırasını savmış ta, gitme saatini bekleyen tutuklularla hükümlüler, küçük kapıdan geri döndüğünü görünce:

— Geçmiş olsun, nasıl geçti? -diye sorarlardı.

Ve herkes mahkemesini anlatırdı birbirine. Ve herkes akıl sorar, akıl öğretirdi birbirine. Ve herkes sigara, bazen de çay ikram ederdi birbirine..

Jandarma başcavuşunu tavlamış olan cingöz avukatlar, jandarmalığa iner, müvekkilleriyle konuşur, onlara moral verir ve bu arada yeni müşteriler bulmaya çalışırlardı.

Bazen kadınlar, kardeşler, anneler, kızlar, oğlanlar da gelirlerdi jandarmalığa ve çavuşlara yalvarır dururlardı:

— Ne olur izin verin bir dakika göreyim kocamı.

— Ağabeyim aşağıda, beş dakikacık göremez miyim?

— Oğlumu bir yol gösteriver bana evlâdım, bak dua ederim sana.

— Jandarma amca, babamızı görmeye geldik..

Çavuşlar bunlardan kimine:

— Olmaz, yasak! –derler.

Kimine de:

— İn aşağı. kapıdan görüş, beş dakikayı geçmesin –derlerdi.

Kadın mahkûmlar çavuşların yanındaki odaya alınırdı. Jandarmaların bu kadınlarla mercimeği fırına verdiklerine dair söylentiler dolaşırdı cezaevinde..

Bazen gazetelere kadar yansırdı böyle olaylar. Nezarethanede bir jandarma çavuşu kaçakçılıktan sanık turist bir kızın ırzına geçmiş, diye..

Forslu mahkûmlar, yahut avukatlarının arası jandarmalarla iyi olan mahkûmlar, cezaevinden gelirken de, cezaevine giderken de şoförün yanına bindirilirdi.

Bu yerin her sefer için, elli ile yüz kâğıt arasında oynadığı söylenirdi.

Sabah postası sabah mahkemecilerini götürürdü. Mahkemesi öğleden sonra olanlarsa öğle postasıyle giderlerdi.

Lokantanın önünden geçen araba öğle postasını götürüyordu. Mahkemesi bitmiş olanları alıp geri dönecekti.

Adliyeden cezaevine dönenler yeniden bir güzel aranırlardı kapı altında.

Nezarethanede esrar, hap alışverişi hızlıydı. Bunların cezaevine girmesi önlenmeye çalışılırdı kapı altında.

Yaşlı bir mahkûm, güçlü bir uyku hapını makatına saklayarak gelmişti kapı altına. Aranma sırasını beklerken de hap makatında erimiş ve mahkûm horul horul uyumaya başlamıştı.

Kemikkıran:

— Sürüye sürüye hücreye götürdüm herifi, falakaya yıktım, yine de uyandıramadım -diyordu.

Cezaevinin et kamyonuna benzeyen kırmızı arabası geçmiş gidiyordu. Arabanın tel örgülü arka kapısından adam kendisini görür gibi oldu. Galiba mahkûmların ortasında sarsıla sarsıla giderken hafifçe el sallıyordu ona. O da kimseye göstermeden elini salladı ona..

*

İnfaz savcısı, başsavcı yardımcısına:

— Demincek geldi -dedi.

— Ne yaptınız?

— Gayet iyi davrandık, bir izin dilekçesi yazdırdık.

— Ne zaman cevap alacağını sormadı mı?

— Sordu. Yarın öğleye doğru yine gelecek. Ne diyelim yarın?

— Öğleden önce hiç görünmeyin siz. Bir süre beklesin oralarda. Öğleden sonra da «Henüz inceleniyor, dilekçeniz. Yarın yine

uğrayın» dersiniz. Birden umudu kırılmaya başlar, çöker iyice..

— Emredersiniz.

— Yarın yine görüşelim. Değişik bir durum olursa arayın beni.

— Peki efendim.

*

Garson:

— Buyurun –dedi–, beğendi üstü döner..

Krema gibi sarımtrak koyu bir beğendinin üstüne. sırma sırma mis kokulu dönerler yerleştirilmişti.

Küçük bir karafada buzlu ayran duruyordu.

Adam, çatalıyle sırma sırma dönerden bir lokma böldü, beğendiye buladı ve attı ağzına. Enfesti enfes, beğendili döner. Bitirince hemen bir tabak daha isteyecekti. Ama olaki o zamana kadar kalmazdı döner. İşaret etti garsona:

— Sen bana bir beğendi üstü döner daha söyle.

Bir an «Çift porsiyon olsun» demeyi düşündü. Pek kıtlıktan çıkmış gibi görünecekti. Onu da bitirdikten sonra kuzu dolması yahut zeytinyağlı biber dolması yiyecekti. Onu da bitirdikten sonra revani yahut bol çilek...

Aslında bütün listeyi yemek istiyordu.Öyle

çok aç olduğundan değil. Ola ki bunları yıllar yıllar boyu bir daha yiyemeyeceği için..

Yarın bir evet deseler şu izin dilekçesine..

Herhalde diyecekler. Baksana savcı iskemleye bile oturttu kendisini.

Karafadaki ayranı bardağa döktü. Ayran koyu koyu doldurdu bardağı. Karafadaki kocaman buz parçası da lup diye düştü bardağa.

Dudağına değen buz parçası ve buz parçasının kıyılarından ağzına süzülen koyu ayran..

Bir döner lokması, arkasından birkaç çatal beğendi.. Caddede bir durup, bir yürüyerek ağır ağır akan taksiler, dolmuşlar, minübüsler..

Yuvarlak iki genç kadın dizi kımıldadı dönerlerin üstünde.

Kapı altında gördüğü bir kadın mahkûmun dizleri..

Gecelerce yatağa yattığı zaman o dizleri düşünmüştü koğuşta. Ne de güzel bir kadındı. Adam da biliyordu kadının aylardır hiç bir erkekle yatmadığını, kadın da biliyordu adamın aylardır hiç bir kadınla yatmadığını.

Bu kesin açlığın bilinciyle bir an gözgöze gelmişlerdi. Bir an, o kadar. Ama o bir an kimbilir ikisinin de kaç gecesini dolduracaktı?..

Yuvarlacık dizler kıpırdaşıp duruyorlardı tabağın ortasında.

Adam cezaevi arabasının içinde boğula boğula, düşmemek için yanındakilere tutunmaya çalışarak Adliyeye gidiyordu.

Zindanda kimbilir kaç saat bekledikten sonra gizli merdivenlerden yargıçların karşısına çıkarılacaktı. Ve yargıçlar soracaklardı:

— Babanın adı?

— ...

— Ananın adı?

— ...

— Doğum tarihin?

— ...

— Ne iş yaparsın?

Lokantada yemek yiyenler de acaba yaşıyorlar mıydı bütün bu dünyaları?

Yemek yiyenlere baktı. Hepsinin omuzunda bir tik vardı. Omuzları bir kalkıp iniyordu.

Dışardan geçenlere baktı. Onların da omuzları aynı tikle bir kalkıp iniyordu..

Lokantadakiler de, dışardan geçenler de, omuzlarını silkerek:

— Bize ne.

— Bize ne.

— Bize ne.

Diyorlardı.

*

Beğendi üstü döner çoktan bitmişti. Garson ikinciyi getiriyordu.

Adam garsona:

— Bir karafa daha ayran –dedi.

— Salatayı da tazeleyeyim mi?

Adam garsona baktı. Sinsi sinsi alay mı ediyordu oburluğuyla? Keşke bütün listeyi, bütün lokantayı yiyebilseydi.

Ne çare ki fiziği, sevişirken olduğu gibi, burada da karşı çıkıyordu böyle bir biriktirme istemine..

Cezaevlerinin yokluğunda eski stokları kullanma gibi bir olanağı yoktu insan vücudunun.

Garsona:

— İstemez, bu yeter -dedi.

Oysa içinden anlatmak ta istiyordu garsona ki yarın dilekçesini reddelerlerse üç gün sonra içeri girecektir. Bu artık yediği son beğendili dönerdir. Onun için çok görülmemelidir kendisine..

Ama garsonun da omuzunda aynı tik vardı. Onun da omzu:

— Bana ne -diye oynuyordu.

Beğendi üstü dönerin ikincisine de aynı hızla girişti. Üç dört lokma sonra çatalın hamleleri ağırlaştı. Doymuştu. Ama zar zor bitirecekti tabağındakini..

— Ooo merhaba dostum merhaba..

Allah Allah, bu da kim?

Ha evet, bir avukat dost.

— Merhaba, buyurun.

— Kuzum doğru mu o söylenenler?

— Ne söyleniyormuş ki?

— Yine içeri atmaya çalışıyorlarmış seni öyle mi?

— Öyle..

— Namussuz herifler. Yetmemiş mi o kadar boşuna yatırdıkları?

— Yetmemiş herhalde..

— Tebligat yapıldı mı?

— Yapıldı.

— Ne zaman?

— Geçen cuma gecesi.

— Cuma akşamı, yahut cumartesi sabahı gireceksin öyleyse..

— Evet. İzin istedik bakalım..

— Ne izini?

— İşsizim, ailemi geçindirecek durumu sağlamam icin cezamın infazının ertelenmesi, diye..

— Evet ama senin mahkûmiyetin ağır cezalı değil mi?

— Ağır cezalı..

— Ağır cezalı mahkûmiyetlerde izin olanağı yoktur. Asliye cezalar içindir o..

— İnfaz savcısı bir şey demedi. Hatta o söyledi hemen dilekçe yazmamı.

— Peki, cevap geldi mi dilekçeye?

— Hayır..

İzin veremezler. Ona bel bağlama..

Bütün içi boşalıvermiş gibi oldu adamın. Demek izin umudu tümden suya düşmüştü. Evet ama niye savcı demincek söylememişti

bunu. Yoksa yine bir orostopolluk planları mı hazırlıyorlardı? Nasıl bir plan olabilirdi bu? Umutlandırıp umutlandırıp umutlarını kırmak, direncini yitirip, paçavra gibi sokmak içeri..

Avukat dost, adamın öyle daldığını görünce:

— Sen ne vartalardan geçtin, bunu da atlatırsın, sıkma canını. Zaten yakında bir genel af çıkacak, diyorlar. Haydi hoşça kal, geçmiş olsun –dedi.

Omuzuna vurdu. Uzaklaştı masadan. Adam, kendini toplayıp ancak arkasından bağırabildi:

— Gülegüle gülegüle..

Vay anasını, demek bu izin dalgası bir oyundu. Eğleniyorlardı kendisiyle. Böyle bir şeye niyetleri olsa tebligatı gece saat on ikiden önce yapılmış gibi gösterme gayretine düşerler miydi? Yedi günlük bir süreyi bile çok görmüşlerdi kendisine. O ise avanak gibi izin alacağını ummuştu..

Beğendili dönerin ikinci tabağı soğuyordu önünde. Bitirmek için vazgeçti kendisini zorlamaktan.

Bir an önce eve gitmek istiyordu. Küçük bahçenin köşesine bir şezlong koyup uzanacak, dinlenecekti.

Hesabı istedi.

Garson:

— Doydunuz mu, beğendiniz mi? –gibi herhangi bir soru sormadı.

Böyle aç gözlü müşteriler vardı. Önce birçok şey ısmarlarlar, sonra da doyar, ısmarladıklarını yiyemezlerdi. Boşuna para öderlerdi.

Adam çıktı lokantadan. Kalabalığın arasında ,bir hayli yürüdü kaldırımlardan.

*

Eve geldiği zaman karısı yine oldukça soğuktu. Ne «Hoş geldin» dedi, ne de dün gece ne yaptığını sordu.

Adam bu soğukluğu kırmak için hızlı hızlı bütün ayrıntılarıyle durumun umutsuzluğunu anlatıyordu:

— Sabah boşuna gittik savcılığa. Ağır cezalı mahkûmiyetlere izin verilemezmiş..

— Savcılıkta mı söylediler?

— Yok, çok iyi davrandılar orada. Dilekçe yazdırdılar. Sonra bir avukata rasladım, o söyledi.

Kadın üstüne üstüne gitmek niyetinde görünmüyordu pek:

— Aldırma sen, avukat daha mı iyi biliyormuş savcıdan?

— Biliyorum yine bir orostopolluk tezgâhlıyorlar. Yarın sabah gidince dilekçeniz kabul edilmedi, diyecekler...

— Ne geçecek ellerine?

— Umutlandırıp umutlandırıp kıç üstü oturtmak istiyorlar bizi. Sinirlerimiz bozulsun diye...

— Allah büyük. Kötülük eden kötülük bulur. Ne yapmak istiyorlarsa kendi başlarına gelir inşallah.

— Dün gece plajda sabaha kadar bu konuyu konuştuk. Çok lüks bir yer orası. Bütün ünlü siyasetçiler, kodamanlar, zenginler, hepsi orada.. Herkes itibar etti. Bir tanesi de söz verdi bu işi düzelteceğine..

— Eh iyi ya işte..

— Sabaha karşı yattık bizim eski sınıf arkadaşıyle.Öğleye doğru da kalkıp savcılığa geldik..

Karısı inanıyor muydu, bütün anlattıklarına inanmıyor muydu, orası belli değildi. Sadece dinler görünüyordu.

— Karnın aç mı?

«Aç» diyebilse, bayağı inanacaktı kadın bütün anlattıklarına. Ama toktu. Hem de hiç bir şey yiyemeyecek kadar.

— Canım istemiyor –dedi.

— Yersin sofraya oturunca.

— Boş ver, akşama yeriz. Bahçede şezlonga uzanıp kestireceğim biraz. Bu iş burada bitti. Üç gün sonra gider yatarız içerde, ne yapalım, ölüm yok ya ucunda. Zaten galiba af da çıkacakmış. Yine o avukat söyledi.

— Hiç bir şey istemiyor musun şimdi?

— İstemiyorum, bir kahve yap yeter.

Karısı mutfağa yöneldi, adam bağırdı arkasından:

— Helvacı artık hiç gelmiyor galiba. Ayakkabı boyacısını da göremedim demincek. Sadece karpuzcu orada.. Dondurmacı yine dolanıyor mu evin çevresinde?

Karısı:

— Bugün farketmedim —dedi—. Yalnız üçüncü kattakilerin evlâtlığı kaçıp gitmiş evden. O helvacıdan kuşkulanıyorlar. Karakola başvurdular..

— Karakola ne bundan?

— Üçüncü kattakilerin beyi polislikten emekliymiş. Onun için sayıyorlar hatırını. Kızı da, helvacıyı da bulacaklarına söz vermişler.

— Biz de amma enayiyiz be. Helvacıdan falan nem kapıyoruz. Oysa baksana polisin kendisi oturuyormuş tepemizde..

— Ben onun emekli olduğunu biliyordum ama polislikten emekli olduğunu bilmiyordum. Bugün komşular söylediler.

Karısı kahveyi pişirmek için mutfağa girdi. Adam da küçük bahçeye çıktı. Karpuzcu karpuz kümesinin yanında duruyordu. Yine düzlükten sesleri geliyordu top oynayan çocukların.

Gitti, bahçenin köşesinde gölgedeki şezlonga uzandı.

Yarın savcılığa gidecek miydi, gitmeyecek miydi?

Eski sınıf arkadaşı bu akşam kendisine

telefon edip durumu soracaktı. Ne diyecekti ona?

Büyük teyzenin oğlu «izin verecekler» demişti annesine.

Eski sınıf arkadaşı da izin için çaba harcamıştı.

Daha olmazsa bir şilebe binersin...

O eski sınıf arkadaşı o gece tavernaya kendilerinden önce mi gelmişti, sonra mı?

Önce gelmişse kendisini izlemiş olamazdı. Nereden bilecekti tavernaya gideceklerini..

Karısı kahveyi getiriyordu bahçeye.

— Yahu baksana -dedi, karısına.

— Bir şey mi istiyorsun?

— Geçen akşam tavernaya girdiğimizde o benim eski sınıf arkadaşı orada mıydı, hatırlıyor musun?

Karısı:

— Oradaydı -dedi-, gayet iyi hatırlıyorum. Tam karşımızdaki masada oturuyordu. Gözlerini hemen bize dikti, biz otururken de garibime gitti hatta. Sonra yanımıza gelince anladım neden öyle baktığını. Meğer arkadaşınmış. Niye sordun bunu?

— Hiç. Sordum öyle..

O zaman hiç kuşkulanmamak gerekiyordu eski sınıf arkadaşından.

Evet ama kendisini şileple kaçırmaya kalkacak kadar büyük bir riski neden göze alıyordu?

Eski sınıf arkadaşlığı yeterli bir cevap değildi buna.

Adam bir şeyi akledemiyordu, o da evinde dinleyici bulunduğunu ve üçüncü katta oturan emeklinin de polisten emekli olduğunu.

Bu yüzden de bir türlü çözemiyordu aklına takılan soruları.

Sonunda soruları bir yana bıraktı. Arada bir kafasını kaldırıp göğe bakarak, kahvesini bitirdi. Fincanı yere koydu ve derin bir nefes aldıktan sonra şezlonga iyice uzanıp yumdu gözlerini.

*

Şezlongun üstünde yer çekimsiz kalmış gibiydi. Şu anda basküle çıksa ağırlığı yoktu, aynalara baksa gölgesi..

Ağaçların yaprakları, bahçenin çimleri, güller, lükstromlar, kirpiklerinin arasından başka dünyalara aitmiş gibi çok uzak, çok silik görünüyordu.

Ne anlamı vardı burada yatmanın?

Ne anlamı vardı cezaevine girmenin?

Ne anlamı vardı karısına laf anlatmanın?

Bir çocuk yürüyordu babasının yanında beş yaşında.

Bir çocuk ağlıyordu gece yatısı okulunda on yaşında.

Bir çocuk şarap içiyordu meyhanede, yirmi yaşında.

Bir çocuk nutuk söylüyordu on binlere, otuz yaşında.

Bir çocuk işkenceye götürülüyordu, kırk yaşında.

Dün bu saatlerde jandarmalar köylüleri götürüyorlardı gözlerini korkutmak için..

Önceki gün komşular gelmişti eve bu saatlerde.

Daha önceki gün bir kadınla sevişiyordu bir yatakta.

Kocaman kocaman avizelerin sarktığı kürsülü mikrofonlu uçsuz bucaksız bir salonda yüzlerce insan hücum ediyordu üstüne, linç etmek için.

Ve o konuşuyordu.

Yerlerde sürükleniyorlardı.

O konuşuyordu.

Üstüne çıkmış tepiniyorlardı.

O konuşuyordu.

İki yıl yatmıştı. Üç yıl daha yatacaktı. Sonra daha kimbilir kaç yıl..

Artık iyice kırmak istiyorlardı belini.

Eski sınıf arkadaşı «bir şilebe biner, gidersin» demişti.

Bir şilebe binmek...

Gitmek...

Ama nereye?..

Gerinerek kalktı şezlongtan. Karpuzcu hep

aynı yerde duruyordu. Geçen gün denize giderken kendisine hafifçe selâm veren kadın yine gezdirmeye çıkmıştı bebeğini arabasıyle..

Top oynayan çocukların sesi duyulmuyordu.

Maç bitmiş olmalıydı.

İçeri girdi.

Karısı:

— Ben de şimdi bir şey getirecektim, üstünü örtmek için —dedi.

Beş aşağı beş yukarı dolaşıyordu evde. Yüzü yine bir tikle buruşmuştu. Çürük dişleri görünüyordu.

Bir kitap aldı kitaplıktan, koltuğuna oturdu. Sayfaları çevirmeye başladı..

*

— Akşama bir yumurta kırarız, yanına bir de çay yaparım, olmaz mı?

— Olur.

Anlaşılan yine mutfakta pek bir şey kalmamıştı.

Para durumları da zaten gitgide bozuluyordu. Babasından kalma iki arsa vardı. Annesiyle anlaşıp birini satmışlardı. Kendisi içerden çıkınca da eski küçük arabasını satmıştı. Şimdi onun parasıyle geçiniyorlardı. Sekiz dokuz bin lira ancak kalmıştı ellerinde.

Şimdi içeri girince ne olacaktı?

İkinci arsa da satılacaktı.

Daha olmazsa oturdukları kat kiraya verilecek, karısı annesinin yanına gidecekti..

Belki de annesi insafa gelir, inşaatçılardan aldığı katlardan birini veriverirdi kendisine. O zaman yine bir süre idare edebilirlerdi durumu.

Evde rakı da yoktu.

Geçen sabah evden çıkarken karısı:

«— Biliyorsun rakı kalmadı evde, gelirken getiriver akşama» –demişti.

O akşam eve dönmemişti ki rakı getirsin. İçse mi, içmese mi?

Evde oturup kuru kuru içmenin pek bir tadı yoktu ama, başka çare de yoktu.

Oysa o kadar istiyordu ki dünyalarını paylaşacak biriyle şu anda beraber olmayı. Konuşmak, anlatmak, yüreğindeki ağırlıkları boşaltmak...

Karısı sofra masasının üstünü siliyordu.

Sönük, buruşuk, yitik bir hali vardı karısının. Yarısında söndürülmüş patlak sigaraya benziyordu.

— Rakı yok değil mi evde?

Kuru, duygusuz, kısa bir cevap:

— Yok.

«Gelirken getiriver akşama» –demişti. O ise o gece hiç gelmemişti. Onun öcünü almak için böyle ters cevap veriyordu.

Birden karıncalanır gibi oldu adamın beyni:

— Peki neden yok?

— Ben sana söyledim, alsaydın.

En iyisi çekip yine kıyıdaki o balıkçı meyhanesine gitmekti ama, orada da tek başına büsbütün yalnızlık çöküyordu içine.

Kalktı bir elli kâğıt uzattı karısına:

— Hadi zahmet, bir küçük şişe alıver.

Bir de iğne sokuşturdu:

— Üç gece sonra yokum, rahat edeceksin işte.

Karısı cevap vermedi.

— Borcumuz var mı bakkala?

— Olmaz olur mu?

— Ne kadar?

— Kaç gündür para vermiyorsun herhalde üç yüzü geçti.

— Üç yüzü geçti mi?

— Ne zannediyorsun, kaç para .biliyormusun sen sovanın kilosu?

— Neyse.. Bütün borçları çıkar da sen, ona göre ayarlanmıya çalışalım.

— Yüz elli de kasaba var, yüz de yoğurtçuya..

Borçları insafsızca, insanı kurşuna dizer gibi sayardı karısı. Bütün bunların altında «Paraları orospularla yiyeceğine, biraz da evine bak» anlamı yatardı.

Şayet adam:

Neye yaptın o kadar borç, daha beş gün olmadı bin lira vereli, dese bir sağnak boşanırdı üstüne:

— Ne verdin Allah aşkına ne verdin. Kanalizasyon patlamış, yüz seksen lira onun için aldılar. Üç yüz yirmi telefona ödedim. Dört aylık birikmiş. Yüz kırk altı da elektirik geldi. Pabuçların pençe parası. İki gaz tüpü, iki kilo yağ, mutfağın ampulü yanmıştı, onu değiştirdim. Başka başka.. Ha, termosifon bozuktu. Otuz kağıt gitti ona da. Hepsi daha bitti o gün paranın..

Adam kasıtlı bir savrukluk olduğunu sezerdi bu hesaplarda. Daha önce gaz tüpü için ayrı para verdiğini, geçen ay da yine telefon için yüz elli lira ödediğini düşünürdü. Bunları açıklasa kızılca kıyamet kopardı:

— Orospularla ye ye paraları, sonra bize geldi mi, bir kuruşun hesabını sor. Bir çorap aldığım mı var kendime. Sırtımdaki entari beş yıllık.. Hapsini, çenesini, sarhoşluğunu çektiğimiz yetmiyormuş gibi, bir de parasızlığını çek. Vallahi on liram yok çantamda. Çıkarıp da bir cep harçlığı mı veriyorsun yani?

Bu konuda da hiç bir zaman bir bütünleşme içinde olmamamışlardı. Kadının kafası, «Bana ne parası yoksa, nasıl olsa bulur bir yerlerden, orospularla yemeye buluyor ya» da düğümlenmişti. Adamın sırf ona eziyet olsun, diye parasızlıktan şikâyet ettiğine inanıyordu. Hem canım efendim kumarda mı harcıyordu parayı, her gün terzilere mi gidiyordu. Harcıyorsa eve harcıyordu. Bir tayyör

ismarlamış, parasını veremediği için alamamıştı. Geçen ay telefon parası diye aldığı paradan ödemişti kumaşın taksidini de. Onun için dört aylık olmuştu telefon parası. Kocasına şimdi tayyör yaptırdığını söylese, «Aman dikkatli olalım, daha yeni çıktık hapisten» diye başlayacaktı. Hapisten yeni çıktıysa gidip az zıkkımlansaydı orospularla..

Karısı alıp getirmişti rakıyı.

Yine koltuğunda oturan adam, yine yanında rakı.

Demincek aldığı kitap öyle duruyordu sehpanın üstünde. Yazarı on dört yıl hapis yatmıştı o kitabın. Çıktığının üçüncü günü de ölmüştü. Zaten ölecek diye çıkarmışlardı dışarı.

Karısına kitabı gösterdi:

— Biliyor musun bunu yazan tam on dört yıl yattı, çıktığının üçüncü günü de öldü..

— Tehlikeli bir şey mi o kitap?

— Nasıl yani?

— Geçen sefer seni götürdükten sonra evi ararken bana sordular «Tehlikeli kitap var mı» diye. Bir yığın kitabı da alıp götürdüler biliyorsun. Tehlikeli bir şeyse hemen yok edelim, ne olur, ne olmaz.. Bir de ondan derde girmesin başımız..

Adam aslında başka bir şeyler anlatmaya dönüktü ama, kime ne anlatacaktı:

— Tehlikeli falan değil -dedi.

Kitabı bıraktı sehpaya.

Rakını bitirdikten sonra mı yersin, yoksa hemen hazırlıyayım mı?

— Şu kadehi içeyim de..

Yine bir usanç çöküyordu adamın içine.

Yarın salı, öbürgün çarşamba, daha öbürgün perşembe..

Artık şu üç gün geçse de her şey bitseydi.

Sabah savcılığa gidecek miydi? gitmeyecek miydi?

Sanki gitmese ne olurdu?

Belli ki yine bir rezil oyun oynanıyordu.

Telefon çaldı:

— Alo.

O eski sınıf arkadaşı telefon ediyordu:

— Merhaba, ne oldu? Verdiler mi?

— Ben sıkıldım bu işten. Ağır cezalı mahkûmlar izin alamazmış.

— Savcı mı söyledi?

— Yok iyi davrandı savcı. Dilekçe yazdırttı. Yarın uğrayın dedi. Avukat bir dosttan öğrendim ağır cezalılara izin verilemeyeceğini. Savcı neden söylemedi bunu da anlayamadım. Herhalde oyalamak istiyorlar.

— Yok sen mutlaka git savcılığa. Belki sonradan mevzuatta bir değişiklik olmuştur. Yahut da bir hastaneye falan sevkederler rapor için. Hem olmazsa o söylediğimi de unutma.. Yarın akşam bir sözün var mı kimseye?

— Yok.

— Beraber bir yemek yiyelim.
— Saat kaçta?
— Yedi de buluşalım.
Eski sınıf arkadaşı büyük bir otelin barını öneriyordu buluşmak için. Adam:
— Peki, gelirim –dedi.

*

İnce bıyıklı gözlükleri kalın çerçeveli eski sınıf arkadaşı hemen telefonu başsavcı yardımcısına açtı:
— Buraya bak, izin alamayacağını öğrenmiş. Bir avukat söylemiş ağır cezalılara izin verilemeyeceğini. Benimle oynamak istiyorlar, diyor. Yarın gelince kuşkusunu gidermek gerekiyor. Kimse bekletmesin kendisini. Çok iyi davransınlar. Umutları tazelensin. Hemen hastaneye gönderin .Gereken direktifi verin baş hekime. Bir süre dolansın dursun hastanelerde. Perşembe günü, yahut cuma sabahı filmi bitiririz –dedi.

VIII

İnsanlar yeni bir ev yahut yeni bir kat aldıkları zaman, muslukları, kapı tokmaklarını mutfak fayanslarını adeta okşamak isterler. Balkon onların, yatak odası onların, alafranga helâ onların, alaturka helâ onlarındır.

Misafir geldiği zaman:

— Bakın şu pencerenin manzarası ne güzel -derler.

Sevinirler o pencerenin de kendilerine ait olmasından.

Adam, küvete oturmuş, beyaz gömme banyoya, lavaboya, lavabonun üstündeki aynaya, şofbene, yerlerdeki beyazlı mavili karo-

lara, duvarlardaki açık mavi çinilere aynı sevgiyle bakıyordu.

Yerde, bir köşede, karolardan birinin yerine aynı büyüklükte, nikelâjlı bir ızgara konmuştu; banyo yıkandığı zaman pis suların akıp gitmesi için.

Küvetin arka yönünde, küvetin içine ince bir borudan su fışkırtan, yuvarlak küçük bir musluk vardı. Sol duvarda, omuzunun hizasında, rulo halinde tuvalet kâğıdı duruyordu. Üstüne oturduğu küvet kapağının enli, siyah, bakalit çerçevesini duyuyordu baldırlarının altında. Donuyla pantolonu ayak bileklerinin üstüne indirilmiş, bacakları ayrık, öyle oturuyordu küvette.

Erişilmez bir mutluluktu bu kapısı kilitli, temiz banyo; bu küvet, bu su...

Birazdan tıraş olacak, ince ceketini giyecek, kravatını bağlayacak ve yine infaz savcılığına gidecekti.

Ta tepede buzlu cam takılmış vasistaslardan, donuk bir ışık doluyordu banyoya..

Koğuşlarda, alt kattaki yemekhanenin bulaşık yıkama bölümünde, her akşam on kişi yıkanırdı mahkûmlardan.

Sayımdan sonra koğuş temsilcisi o akşam yıkanma sırası gelen on kişilik postayı sayardı.

Ve on kişilik posta bir arada soyunur, bir arada girerdi bulaşık bölümüne. Geniş yalağı

doldururlar, taslarla hızlı hızlı su dökerlerdi başlarına.

Her postaya haftada bir sıra gelirdi. Kıllı göğüsler, sıska bacaklar, sarkık göbekler, iç donlarıyle gözleri kapalı, tıraşlı başlarını sabunlamaya çalışırlardı alelacele. Sıcak su ancak yarım saat akardı çünkü.

Bu kıllı göğüsler, sıska bacaklar, sarkık göbekler suçluydular. Adam öldürmüş, zimmetine para geçirmiş, esrar satmış, kız iğfal etmiş, tabanca taşımış, saat kaçırmışlardı.

Bu demir kapılarla, demir parmaklıkların ardında yıllar yılı kalacaklardı.

Gece uykusunda hamamcı olanlar, cenabet dolaşıp bir uğursuzluğa uğramamak için erkenden bulaşıkhaneye iner ve soğuk suyla gusül ebdesti alırlardı.

Bunlardan biri bir şubat günü soğuk suyla abdest alayım derken üşütüp, zatürre olmuş ve bakımsızlıktan ölmüştü. Otuz beş yaşında bir sigara kaçakçısıydı.

Geceleri birbirlerinin ranzalarına misafirliğe gidenler, ellerinde demli çay bardakları haftada kaç defa hamamcı olduklarını anlatırlardı.

Kalpazanlıktan sanık yetmişlik bir ihtiyar, bağdaş kurduğu yerden, sararmış tahta ağızlığındaki sigarayı derin derin çekerek:

— İnanmayacaksınız ama, ben her akşam oluyorum –demişti.

Gençler, çok bilmiş bir tavırla, kadınları nasıl yaptıklarının, nasıl eğlendiklerinin, nasıl para harcadıklarının fiyakasında yiğitlenirlerdi:

— Karı tabii bizim gibisini görmemiş. Bir daldım bacaklarının arasına, eze eze inlettim namussuzu!

— Bir seferinde arkadan yapıyordum, yırttım kanattım.

— Ben hem önden, hem arkadan yaparım her seferinde..

Sonra uykularında hamamcı olurlardı. Şayet gece kalkıp otuz bir çekmemişlerse..

Adam küvetten kalkmış, pantolonunu çekmiş, tıraş olmak için aynanın önüne gitmişti.

Bir tane yüz görüyordu aynada.

Plajda gönül pancurlarını dünyaya kapatmış bir kuytuda kaybolmuş gibi oturan, genç kadının yüzü; tel örgülere tutunmuş «O pezevenk babam ne bok yiyor, o pezevenk babam!» diye bağıran henüz bıyıkları terlememiş çocuğun yüzü; gece saat üçten sonra tek başına satranç oynamaya çalışan gencin yüzü...

Siyasî mahkûmlardan yirmi üç yaşında bir kız öldü cezaevinde, barsak düğümlenmesinden.

Tenekeyle yüzünü kestiler bir espiyoncunun.

Aynada bir çığlık koptu.

Sabaha karşı herkes derin uykudayken,

dut kurusu kadar bir gasp sanığı, bir gün koğuşta kavga ettiği iri yarı bir mermi kaçakçısının başına yemekhanede kaynattığı fokur fokur bir tencere suyu dökmüştü.

Uykusunda kaynar suyla haşlanan kaçakçı korkunç bir çığlık atmış, herkes ayağa fırlamıştı.

Dut kurusu, elinde sıcak tenceresiyle çakılmış duruyordu yatağın kıyısında.

Ve bir idam mahkûmu, gardiyanlarla ziyaretten dönerken, avukatlara ayrılmış yerin pencerelerinden, kapı altının yanındaki, molozların yığılı durduğu küçük toprak avluya bakıyordu yan gözle.

Bu küçük avluda kuruluyordu idam sehpası.

*

Başsavcı yardımcısı, infaz savcısını çağırttı.

— Dünkü durum değişti –dedi–. Öğrenmiş ağır mahkûmlara izin verilemeyeceğini. Onun için geldiği zaman beklemeye falan kalkmayalım hiç. Büsbütün çakar bir tiyatro oynandığını. Gayet kibar davranın. Mevzuat gereği izin işinin olamadığı, buna çok üzüldüğünüzü, kendisine de mutlaka yardım etmek istediğinizi söyleyin. Rapor için bir dilekçe daha yazsın.

Dilekçesini hemen o bizim hastaneye havale edin ve elden verin. Sonra ben gerekeni söylerim başhekime.

İnfaz savcısı:

— Olur efendim –dedi.

— Sonra yine görüşelim.

— Peki.

*

Adam kapıdan çıkarken karısı, önemsiz bir şey soruyormuş gibi kayıtsız bir sesle, başı hafif çevrik:

— Geç mi geleceksin? –dedi.

— Canım efendim biliyorsun yemeğe davetliyim akşama. Yemekten sonra geleceğim hemen.

— İstersen hiç gelme ama haber ver, ben de sinemaya falan giderim.

— Nereye gidersen git.

Adam çekip çıktı kapıyı.

Bu sinsi sorular, bu manevî baskılar, bu sahte kayıtsızlık hep aynı sinir savaşının usandırıcı taktikleriydi.

Karısı içinden içinden yine pek inanmıyordu onun cezaevine gireceğine. Adamın bunu bahane ederek gemi iyice azıya aldığı kanısındaydı. Cuma gecesi eve gelmemiş, pazar

gecesi eve gelmemişti. Bu akşam da yemeğe davetliydi, kimbilir kaçta gelecek, yahut yine hiç gelmeyecekti. Cezaevine gireceğim diye keyfinde geziyordu. Girecekse girecekti, bu kadar da başı boşluk olmazdı.

Adam biliyordu karısının böyle düşündüğünü.

Ona göre asılacak bile olsa orospularla gezeceğine evde oturup ondan sonra asılmalıydı.

Mahkemeler, cezaevleri, işkenceler eve gelmemek için bir gerekçe miydi yani?

Hadi ses çıkarmayayım diyordu ama ses çıkarmadıkça da işi azıtıyordu kocası. Dört günde iki gece eve gelmemek ne demekti.

Adam hem yürüyor, hem mırıldanıyordu:

— Sanki senin savcılardan, gardiyanlardan ne farkın var Allahın belâsı!

Dışardan bakınca ne de masum görünüyordu sorduğu soru: «Geç mi geleceksin?» Sonra da önem verdiği için değil de, programını ona göre ayarlamak için sorduğunu sokuşturuyordu. Mahalle karılığına sosyete karısı cilası vurmaya çalışıyordu.

Gerçekten binip gitseydi o şilebe ne iyi olurdu. Üç yıl daha yatacağı için değil, bütün bu yapış yapış pisliklerden sıkıldığı için.

Şimdi infaz savcısı da kimbilir ne diyecekti? Eğer son üç gününü de, kendisini oralarda süründürerek eritmek istiyorlarsa «Di-

lekçenizi inceliyoruz, siz yarın da uğrayın» diyecekti.

Peki öyle demez de, «Maalesef size izin verme olanağı yok» derse..

O zaman özel bir senaryo hazırlamadıkları, sadece sözde objektif davranıyorlarmış gibi bir kanı yaratmak istedikleri çıkacaktı ortaya.

Akşama yemekte eski sınıf arkadaşı ne diyecekti?

«Bin şilebe çek git» diyecekti.

O eski sınıf arkadaşının böyle bir riski göze almasını bir türlü açıklayamıyordu.

*

Yine Adalet Sarayı. Yine rutubet, küf ve helâ karışımı bir kokunun alacakaranlığındaki uzun taş boşluk. Yine infaz savcılarının odası

Adam odaya girince dün dilekçeyi verdiği orta masadaki savcı ayağa kalktı, elini uzatarak masanın önüne doğru yürüdü, el sıkıştılar. Sonra koluna girer gibi tuttu kolundan:

— Benimle beraber gelin bir dakika –dedi.

Birlikte çıktılar odadan. Şimdi taş boşlukta yanyana yürüyorlardı. Savcı:

— Maalesef –dedi–, size izin,verme olanağı yok. İnfaz yasasına göre ağır cezalı mahkûmi-

yetlerin, ne gerekçeye dayanırsa dayansın, infazı ertelenemez. Dün ben unuttum bunu size sormayı. Siz gittikten sonra dosyasına baktım, yapılacak bir şey olmadığını gördüm üzülerek.

Adam:

— Evet –dedi–, bana da bir avukat arkadaş söyledi, sizden ayrıldıktan sonra.

Savcı sağda bir kapı açtı:

— Biraz konuşalım sizinle burada –dedi.

Boş bir odaya girdiler.

Odada bir yazı masası, bir koltuk, bir sandalye vardı.

— Bir kahve içeriz, değil mi?

— Zahmet etmeyin.

Savcı masaya oturdu, adama koltuğu gösterdi:

— Buyurun.

Adam da oturdu.

Savcı masanın üstündeki zile bastı. Konuşmaya devam etti:

— Zaten iki yıl yattınız. Şimdi yeniden içeri girmenizi bizim de gönlümüz arzu etmiyor. Değerli bir arkadaşsınız. Fikirleriniz değişik olabilir. Bunların doğruluğuyla yanlışlığı konusunda asıl kararı ilerde tarih verecektir. Mahkûmiyetiniz ağır cezalı olmasaydı, hemen dört aylık bir izinle infazı erteleyebilirdik. Henüz iş bulmuş da değilsiniz, bu hakkınızdı.

Bir mübaşir girdi içeri. Savcı:

— Evlâdım bize iki kahve söyle –dedi. Adama dönüp sordu–: Siz nasıl içiyorsunuz?

— Az şekerli rica edeyim.

Tekrar mübaşire:

— İkisi de az şekerli olsun –dedi.

Mübaşir:

— Başüstüne efendim –dedi, çıktı.

Savcı:

— Evet... –dedi–. İzin yolu kapalı. Kalıyor rapor almak. Sağlık açısından hiç bir şikâyetiniz yok mu?

Adam:

— Ülserim... –dedi–. Nabzım da bazen yüz yirmiye çıkıyor. Göğsümde, sırtımda bir yanma oluyor. Birkaç kez elektro çektirdim, bir şey çıkmadı. Bir de vaktiyle hiper paratroid anomalisinden kuşkulandılardı. Ülserle kronik böbrek taşları kalsiyum metabolizmasındaki bozukluğun bir belirtisi sayılıyor. Ben hem ülserim, hem de iki üç yılda bir taş düşürürüm. Kanda kalsiyum oranı da yüksek görünüyor. Kalsiyum dengesini ise paratroid guddeleri yönetir. Bunlar troid üstünde mercimek büyüklüğünde dört tane ilginç guddedir. Bunların birindeki bir bozukluk kireç dengesini de bozar vücutta. Ancak bir seferinde aynı kanı üç ayrı labaratuvara gönderdik. Üçünden de kireç oranı hakkında değişik sonuç geldi. Bunun üzerine ben de bıraktım ucunu.

Savcı dikkatle izliyormuş gibi görünüyor ama yarım kulak dinliyordu.

— Gördünüz mü bakın mutlaka esaslı bir incelemeden geçmeniz gerek. Şayet tam teşekküllü bir hastanenin sağlık kurulu sağlığınızın cezaevi koşullarına uyamayacağına dair bir rapor verirse, raporun gösterdiği sürece cezayı ertelemek zorunda kalırız biz. Şimdi yine bir dilekçe yazın hastaneye sevkiniz için. Havalesini hemen yapıp elden verelim size dilekçeyi ve doğru hastaneye gidin. Kaç gününüz var daha?

— Bugün salı. Cuma akşamı gelip teslim olacağım.

— O güne kadar sağlık kurulundan geçebilirseniz çok iyi olur. Çünkü raporu bir de Adlî tıbbın onaylaması gerekiyor.

— Burdan çıkar çıkmaz giderim hastaneye.

— Şimdi hemen yazın dilekçeyi.

Savcı masanın üstünden bir kâğıt aldı, bir de kalem çıkardı cebinden uzattı adama.

Mübaşir bir tepside iki fincan kahveyle girdi içeri.

Savcı adama bir de sigara ikram etti ayağa kalkıp. Bir yandan da dilekçeyi dikte ettiriyordu:

«...sağlığım cezaevi koşullarına uygun olmadığından, tam teşekküllü bir hastaneye sevkimle muayenemin sağlanmasını rica eder..»

Dilekçe yazıldı. Savcı dilekçeyi aldı, o da altına bir şeyler yazdı.

Sonra yine zile bastı. Giren mübaşire:

— Oğlum şu dilekçenin kaydını kaleme yaptır. Yazısını da hemen yazsınlar. Hepsini al gel, elden götürülecek –dedi.

Kahveler içildi.

Sigaralar içildi.

Toplumun geriliğinden konuşuldu. Savcıların da aslında kötü niyetli insanlar olmadığından konuşuldu. Yavaş yavaş zamanla her şeyin düzeleceğinden konuşuldu.

Mübaşir, savcılık kaleminin hastaneye yazdığı altı satırlık kâğıdı getirdi. Kâğıdın arkasına dilekçe de iliştirilmişti.

İstediler mi haftalarca sürüncemede bıraktıkları işi, beş dakikada nasıl da yapıyorlardı.

Adam ayağa kalktı. Savcı da ayağa kalktı. Gülerek el sıkıştılar.

Adam:

— Gösterdiğiniz kolaylığa çok teşekkür ederim –dedi.

Savcı:

— Rica ederim, görevimiz –dedi.

Adam elinde kâğıtlarla odadan çıkmak üzereyken, savcı:

— Geçerken kaleme uğrayıp bir imza atın dedi , evrakı elden aldığınıza dair.

Hava birdenbire böyle nasıl değişmişti

acaba? Plajda görüştükleri o ünlü siyasetçi gerçekten konuşmuşmuydu başsavcıyle? Herhalde konuşmuştu. Başka türlü olmazdı bu..

Artık inanmıştı. İnfazı geciktireceklerdi. Hastane de raporu hemen verecekti anlaşılan. Durup dururken neden yapıyorlardı bunları. Kendisini şükran borcu altı tutmak istiyorlardı belli ki..

Kaleme uğradı, evrakı elden aldığına dair imza attı bir deftere..

Yüreğinden bir ağırlık kalkmış gibiydi. Üç satırlık bir yazı, beş satırlık bir yazı, bir imza, bir havale... İnsanlar bu yazılarla kör kuyuların dibine atılıyor, bu yazılarla tekrar yaşama kavuşturuluyordu..

Adam uçar gibi yürüyordu Adalet sarayının dış kapısına doğru.

İki jandarma elleri kelepçeli on, on iki yaşlarında bir çocuğu getiriyorlardı.

Bir an durakladı. Çocuk küçücük boyuyla, iki jandarmanın ortasında, elleri önden kelepçeli, ağzında bir sigara öyle yürüyordu.

Böyle yüzlerce vardı cezaevinde. Onlara ayrılan koğuşa sübyan koğuşu denirdi.

Bakımsız, sıska, küçücük şeylerdi. Ürkek ürkek bakarlardı gardiyanlara.

Bu ürkek bakışların içinde jilet gibi keskin gizli bir kin yanardı.

Eski gardiyanlar:

— O veletler ne orospu çocuklarıdır bil-

mezsiniz, bütün isyanları onlar başlatırlar; bir anda çekirge sürüsü gibi koğuşlarından fırlar, bütün koğuş kapılarını açıverirler –derlerdi.

Çocukluğu cezaevinin sübyan koğuşlarında geçmiş bir yığın sabıkalı vardı.

Eski gardiyanlar bunları da tanırlardı:

— Geldiğinde bacak kadardı, gire çıka öyle büyüdü. Son geldiğinde artık hırsızlar koğuşuna koyduk –derlerdi.

Küçük çocuğu olan kadın mahkûmlar çocuklarıyle birlikte yatarlardı cezaevinde. O nedenle de kadınlar koğuşu, çocuk ağlamasından geçilmezdi. Bir yaşında gelip hiç dışarsını bilmeden, annesinin yanından altı yedi yaşına kadar koğuşta büyümüş, kız çocukları, erkek çocukları vardı.

Caddeler yine bayram yeri gibiydi.

Temmuz sıcağı kavurup duruyordu ortalığı.

Acaba kaç aylık rapor vereceklerdi? En azından altı aylık, belki de bir yıllık. O zamana kadar da zaten çıkacaksa çıkardı af..

İyi olmuştu da raslamıştı o eski sınıf arkadaşına. Yoksa nerden gidecekti o plaja da, nerden konuşacaktı o kodamanlarla..

Hem konuşmuş da bir şey mi rica etmişti? Yooo..

Tam tersine onlar teklif etmişlerdi yardım etmeyi.. Dileyince içeri tıktıklarına göre, dileyince de bunu önlemeleri olağandı. Alış

veriş tek taraflı yürütülüyordu; borçlu dahi sayılmazdı bunun için..

Aslında bunları düşünmek hiç hoşuna gitmiyordu.

Bütün ömrünce ne kimseden bir şey istemiş, ne de verilenleri kabul etmişti.

Bu kez de itilip dürtüklenmese, izindi, rapordu falan diye dolaşamazdı kapı kapı.. Ancak yiğitlik gösterisiyle enayilik arasındaki çizgiyi de anlamsız yere karıştırmamak gerekiyordu. Kaldı ki enayi durumuna düşmekten daha çok sıkılır, hatta iğrenirdi yiğitlik gösterilerinden de..

Hem dur bakalım gerçekten olacak mıydı şu rapor işi?

*

Hastanenin kapısı, Adalet sarayının kapısından daha beterdi. Girenler çıkanlar, beyazlı kadın hastabakıcılar, beyazlı erkek hastabakıcılar, sedyede taşınan bir ihtiyar, kollarına girilmiş adım adım götürülen perişan bir kadın..

Herkes hastanenin içinde bir yerlere gidiyordu. Kimsenin kimseye nereye gidiyorsun, diye sorduğu yoktu. Ama galiba aradığını da pek az insan bulabiliyordu.

Camlı kapılar, ilâç kokan koridorlar, beyaz

önlüğünün sol üst cebi üstünde adı yazılı, hızlı hızlı yürüyen gözlüklü bir doktor. Doktorun peşinden aynı hızla yürümeye çalışarak ona laf anlatmaya ugraşan kasketli bir köylü, pijamasıyle dolaşan birkaç hasta.. Ve orda burda öbek öbek bekleşen insanlar.

Adam bu hengemenin ortasında kime başvuracağını şaşırmıştı.

Uzun boylu erkek bir hastabakıcıya yaklaştı.

— Rapor almak için geldim, kime gideceğim? –dedi.

— Kurula mı çıkacaksın? Kurul bugün yok. On beşte bir pazartesileri toplanır..

Adam elindeki evrakı gösterdi:

— Bunu kime vereceğim peki?

— Kayıt odasına git. Ta dipten sağa dön, sonra bir kat aşağı in yürü...

Adam ta dibe yürüdü. Bir merdiven vardı orada. Merdivenden aşağı indi. Tavanından kalın boruların geçtiği karanlık bir koridordu burası. Biraz yürüdü koridorda. İki mavi gömlekli hademe, koca bir kazan taşıyarak geliyorlardı. Onlara sordu:

— Kayıt odası nerde?

Bir kapıyı gösterdiler:

— Nah şurası.

Kapıya gitti. Kapı kilitliydi.

Hademelere:

— O kapı kilitli –diye bağırdı.

— Öğle yemeğine çıkmışlardır, bekle biraz gelirler.

Yapacak bir şey yoktu. Başladı beklemeğe. Bir hademe tekerlekli bir arabada bır yığın kirli çamaşırla geçti. Bir kadın hasta bakıcı, elinde bir tüp kanla geçti.

Adam hep bekliyordu. Sonunda:

— Gideyim önce başhekimle görüşeyim -dedi.

Tekrar yukarı çıktı. İlk rasladığı beyaz gömlekliye sordu:

— Başhekimin odası nerde?

— İkinci katta, koridorun başında.

Buldu başhekimin odasını. Bir beyaz gömlekli erkek:

— Kimi arıyorsun? -diye sordu.

— Başhekim yerinde mi?

— Yok..

— Ne zaman gelir?

— Bugün gelmez artık. Sabah gelir.

— Kaçta gelir sabahleyin?

— Dokuzda gelir.

Elindeki kâğıtları gösterdi:

— Rapor almak için savcılık gönderdi de..

— Önce kayıt odasına in.

— İndim orda da kimse yok.

— Bekle biraz gelirler.

Tekrar indi kayıt odasına. Kapı açılmıştı, Bir hastabakıcı masada oturan yaşlı bir erkekle konuşuyordu.

— Afedersiniz.. Rapor almak için.. Buraya gönderdiler de..

Yaşlı memur kâğıtları aldı. Şöyle bir göz gezdirdi:

— Başhekime gidin havalesini yapsın..

— Başhekim yok.

— Sabah gelir.

— Sonra ne olacak?

— Kaydını yapacağız. Bir kâğıt vereceğiz size. Dahiliye, hariciye, bevliye, bütün bölümleri dolaşacaksınız. Arkasından da kurula gireceksiniz..

— Kurul pazartesileri toplanıyormuş, öyle değil mi?

— Evet. On beşte bir..

— Peki. Teşekkür ederim.

Adam çıktı dışarı.

Rapor işi daha ilk adımda yatmışa benziyordu. Önünde bir çarşamba ile perşembe vardı. Haydi bilemedin bir de cuma sabahı. O zamana kadar bütün bölümleri dolaşsa, kurula giremiyordu yine de..

Adalet sarayından adeta uçarak çıkmıştı. Şimdiyse cezaevinin bütün demir kapılarıyle parmaklıkları yüreğinin üstüne çökmüş gibiydi.

Bir umut, bir umutsuzluk..

Ve toplamı, bezginlik..

Temmuz güneşiyle de, caddeden gelip geçen taksiler, dolmuşlar, otobüslerle de, insanlarla da ilişkisi kesilmiş gibiydi.

Öğle yemeği yememişti. Canı hiç bir şey istemiyordu.

Gidip uzansaydı sevgilinin terasındaki şezlonga. Ve artık boş verseydi gerisine.

Uyur gezer gibi bir eczaneye girdi:

— Telefon edebilir miyim?

— Buyurun, şurada..

Bir bir çevirdi numaraları.

«Ben geliyorum» diyecekti.

Telefon çalıyordu. Ama açan yoktu telefonu. Uzun uzun çaldı telefon, uzun uzun. Ama kimse açmadı.

Kimbilir nereye gitmişti o da..

Yaşamın ortasında, yaşamdan kopuk, tek başına kalıvermişti. Oysa içi öyle de çekmişti ki sevgilinin yanında, terasta, şezlonga uzanıp bir şey içmeyi.

Şu saatte gidecek hiç bir yeri yoktu. Hatta kendi evine bile. Karısı ne anlayacak onun bu durumundan.

Bekle bakalım hele, yarın başhekim ne yapacak? –diyecekti.

— Allah büyük –diyecekti.

— Akşam yemeğine sırtındakilerle mi gideceksin? –diyecekti.

Önünde kala kala yetmiş iki saat kalmıştı. Sinirleri acemice söylenen avutucu sözlere

dayanacak güçte değildi. Ona şu sırada kendisini başka türlü dünyalara götürecek, başka türlü, bir kadın gerekliydi. Nikâhlı bir kadının hantallığı ötesinde, henüz bıkılmamış, hafif, rüzgârlı, ılık bir kadın...

Onun da telefonu cevap vermiyordu işte. Kimbilir nerelerde saçlarını savurarak, gamzesiyle gülüyor, yahut denize giriyordu.

Kendi cenazesinin peşinden gider gibi yürüdü bir süre.

Farkına varmadan şileplerin yanaştığı bir rıhtıma gelmişti.

Koca koca şilepler duruyordu karşısında. Vinçler çalışıyor, ambarlardan yükler boşaltılıyor, ambarlara yükler dolduruluyordu.

Atlı arabalar, sırt hamalları, tahta sandıklar, mavnalar, kayıklar, şileplerin uzun gergin halatlarla bağlandığı iskele babaları ve bağırmalar, çağırmalar, küfürler... Ve durmadan çalışan vinçler.

*

Kaçakçılar koğuşuna girince sürü sepet bir yığın tutuklu bir yığın mahkûm alacaktı çevresini.

— Geçmiş olsun ağabey –diyeceklerdi.

— Size de geçmiş olsun.

— Geçmiş olsun ağabey.

— Size de..

Kapısı ortak avluya açılan karşı koğuştan da bir gelenler olacaktı. Sonra bağıracaklardı kahve ocağına:

— Onluktan bir beşlik yap bize -diye.

İlk tanışmalar bitince ufarak boylu kara kuru kocaman kulaklı bir tutuklu yaklaşacaktı yanına:

— Rahatsız etmezsem ağabey bir şey sorabilir miyim?

— Sor bakalım.

— Yarın mahkemem var da, ne söyleyeyim yargıca diye akıl danışacaktım?

— Dava konusu ne?

— Cinayet.

Ve anlatacaktı öyküsünü.

— Namus uğruna düştük buralara, namus uğruna. Ağabeyim mapustayken yengem sık sık bize gelir giderdi. Bir de bekâr bir arkadaşım vardı, o da gelir bazen bizde kalırdı. Karaktersiz kadın meğer işi pişirmiş arkadaşımla.

— Eee.

— Ağabeyim hapisten çıktı. Durumu azıcık çıtlattım kendisine. Anlamadı galiba, pek aldırmadı.

— Sonra?

— Sonra işte bir gün babamlara gittim, orada oturuyordu ağabeyimle yengem. Yengem dışarı çıktı bana hakaret etti. Bende de

silâh vardı dayanamadım vurdum. Kaç yıl verirler dersin bana?

— Bilmem ki kardeşim, dosyayı incelemek gerek. Daha önce hep silâh taşır mıydın üstünde?

— Yook. O gün öyle almıştım üstüme.

— Yanına silâh aldın ve babanlara gittin. Yengenlerin orda oturduğunu da biliyordun?

— Biliyordum.

— Ağabeyin yok muydu evde?

— Yoktu.

— Olmadığını da biliyor muydun?

— Her gün erken gider ağabeyim dükkâna..

— Peki niye vurdun?

— Yediremiyordum namusuma yengemin yaptığını..

— Kocasına söylemişsin daha ne?

— Ağabeyim aldırmadı, anlamadı her-hal de..

— Ve sana hakaret etti yengen. Niye hakaret etti?

— «Hakkımda dedikodu yapıyorsun kancık herif!» –dedi.

— Vallahi dediğim gibi görmek gerek dosyayı. Avukatın var mı?

— Yok..

Ve günler sonra öğrenecekti bu olayın iç yüzünü. Kara kuru tutuklu ağabeyi mahpustayken yengesine âşık olmuştu. Ağabeyi

dışarı çıktıktan sonra da kadına uzak bir yere kaçmayı önermişti. Kadın olmaz deyince de «Ben senin için her şeyimi yaktım, seni de yakacağım» deyip öldürmüştü yengesini. Annesiyle babası dahi küçük oğullarının aleyhinde tanıklık etmişlerdi. İdamdan kurtulması zordu. En azından yirmi dört yıl yiyecekti.

Sonra genç mahkûmlar tartışacaklardı aralarında:

Bir insan arkadaşının karısını başka bir erkekle görürse kocasına söylemeli mi, söylememeli mi?

Bazıları:

— Söylemeli, söylemeli, delikanlılık bunu gerektirir –diyeceklerdi.

Bazıları:

— Söylememeli, kan çıkar, günahı da senin üstüne olur -diyeceklerdi.

Bazıları da:

— Kocasına söylemek yerine kadını orada kendi vurmalı –diyeceklerdi.

Ve sonra öğrenecekti ki bu konuda en keskin görünenlerden biri ziyaret günlerinde karısına bağırmaktadır:

— Kiminle yatarsan yat, bana para getir buraya orospu!

Daha sonra çarpık çarpık yürüyen, bir gözü şaşı, şişman bir tutuklu daha gelecekti:

— Ağabey, benim de elimden bir kaza çıktı.

— Ne yaptın?

— Birini öldürdüm.

— Neden öldürdün?

— Namus uğruna.

Ve o da anlatacaktı öyküsünü.

— Bir akşam eve geldim. Kapıyı çaldım. Kapı açılmadı. Bir de arkadaşım vardı, yanımda birlikte kırdık kapıyı. Baktım ki içerde bir erkek oturuyor. Bizi görünce tabanca çekmek istedi. Ben de çakı bıçağıyle boynuna vurdum, öldü.

— Karın ne yaptı?

— O ölenden yana çıktı.

— Nasıl ölenden yana çıktı?

— Yani karım dediysem, nikâhlım değildi. Benim için «evime tecavüz etti, misafirimi öldürdü» –dedi.

— Eee madem karın değildi, nasıl kırdın kapısını?

— Evin kirasını ben veriyordum ağabey

— Anahtarın yok muydu?

— Yoktu.

— Çaldın çaldın kadın kapıyı açmayınca da, arkadaşınla kırdınız kapıyı?

— Evet.

— Kapı kırılırken içerdeki erkek tabancayla gelmedi mi üstünüze?

— Gelmedi.

— Öyle bekledi. Siz içeri girince tabancasını çekti.

— Evet.

— Sen de elinde tabanca olan kişiyi çakı bıçağıyle boynundan vurup öldürdün?

— Evet..

— Doğrusunu istersen buna yargıç biraz zor inanır.

— Peki nasıl anlatayım ben?

— Dosyayı okumak gerek. Daha önce ne ifade verdin, tanıklar neler söylediler? Bilmiyoruz ki..

Ve o olayın da gerçeğini sonradan öğrenecekti yine. Karım dediği kadını bir erkeğe satmıştı. İstedikleri parayı tam vermediği için iki kişi birden çullanmışlardı zamparanın üstüne. Bu çakıyla boynuna vurmuştu. Sonra da cesedin yanına bir tabanca koymuşlardı.

Yıllar boyu daha böyle yüzlerce öykü dinleyecekti. Ve tam gerçeği pek azı söyleyecekti.

Adam, elleri pantolon ceplerinde, vinç gürültüleri arasında yük alan, yük boşaltan şileplere bakarak ağır ağır geziniyor, bazen durup sulara bakıyordu.

Bir aralık az ötede duran köylü kılıklı biriyle göz göze geldi. Yabancı değildi bu yüz ona. Düşündü düşündü buldu. Kayığa bindiği gün gecekonduların arasından çıkıp yürüyen, sonra da kıyıda durup uzun uzun kendisine bakan herifti o.

Köylü kılıklı kişi adamın da kendisine baktığını görünce, başını önüne çevirmiş, yürümeye başlamıştı.

Saat henüz yediye yirmi vardı. Adam eski sınıf arkadaşıyle buluşacağı otelin barına kasten erken gelmişti. Oturup tek başına bir şey içmek, biraz düşünmek istiyordu.

Barmen eski tanışıydı. Ta komiliğinden tanırdı. Kendisini görünce:

— Nerelerdesin ağabey, hiç görünmüyorsun? –demişti.

Barmenlerin bu tür sorularına özlü içkicilerin hayata boş vermiş bir eda ile filozofça cevaplar vermeleri bir değişmez gelenekti.

— Ne yapacaksın, yuvarlanıp gidiyoruz işte.

— Artık bitti o hikâyeler değil mi?

— Nerde bitti yahu, nerde bitti. Cumaya gene giriyoruz içeri.

— Yapma be agabey.

Barmen konunun ciddiyeti hatırına bir an sessiz kaldı. Sonra içini çekip başını sallayarak sordu:

— Ne içiyorsun?

— Bir viski ver.

Gayet cömert doldurdu viskiyi.

— Su, soda?

— Su..

Bir şişe su açtı. Bir tabak ta şam fıstığı içi koydu.

Barda iki turistle bir eski sporcu oturuyordu. Barın içi loştu. Dipteki masalardan birinde, bir genç kızla bir oğlan, burun buruna bir

şeyler konuşuyorlardı. Öteki masalarda pek kimse yoktu.

Barın önündeki yazlık terasta ise bütün masalar hemen hemen doluydu.

Adam viskiden baba bir yudum çekti.

Bu pezevenkler sıkı mı sıkı izliyorlardı kendisini. Bir de eski sınıf arkadaşı, bir şilebe biner çeker gidersin, diyordu. Onu da ne hesaba söylüyordu belli değildi ya.. Söylüyordu işte.

Amerikan barda fiyakalı mı fiyakalıydı. Gizli ışıkların vurduğu kristal ayna parçalarının önünde binbir yabancı içki şişesi duruyordu.

İzin işi suya düşmüştü. Rapor işi de...

Yarın yine gidecek miydi hastaneye? Laf olsun diye gidecekti. Sırf başhekimle görüşmüş olmak için.

Peki ama savcının o kadar yakınlık göstermesi nedendi? Biz elimizden geleni yapmak istiyoruz ama elimizden fazla bir şey gelmiyor, demek mi istiyorlardı. Neden gerek duyuyorlardı buna? Belki o ünlü siyasetçiyi kırmamak için..

Doğru muydu ellerinden fazla bir şey gelmediği? Her şey onların elinde değil miydi? İçtenlikle isterlerse bir rapor alamazlar mıydı? Pekâlâ alırlardı. Öyleyse..

Öyleyse yine bir umutlandırıp, bir umudunu kırarak oynamaya çalışıyorlardı kendisiyle. Hangi sonuca varmak için yapıyorlardı bunu?

Manen iyice yıkmak, usandırmak, bıktırmak için..

Sadece bunun için mi?

Birden rıhtımdaki şilepler canlandı gözlerinin önünde..

Belki de kaçırtmak için...

Olabilir miydi bu?

Eski sınıf arkadaşı bir raslantı olarak mı çıkmıştı karşısına? İzin kapısını, rapor kapısını zorla, olmazsa tüyersin bir armatör tanıdığım var, diyordu. Sadece arkadaşlık adına mı söylüyordu bunları?

Orası pek belli değildi işte..

Yemekte bu konuyu apaçık konuşacak, kuşkularını söyleyecekti.

Bir el değdi omuzuna:

— Daldırmış neler düşünüyorsun öyle?

Sevdiği bir gazeteciydi.

— Okyanusta armadam battı da onu düşünüyorum.

— Armadan batsa da bayrağın yine su üstünde kalır senin.

— Sağol.

— Cumaya yine giriyorsun ha?

— Giriyoruz.

— Olmadı mı izin işi?

— Olmadı.

— Bize olacak diye haber gelmişti oysa..

— Ağır mahkûmların infazı ertelenemezmiş.

— Bok yemişler isteseler öyle bir ertelenir ki.. Rapor almayı denemedin mi?

— Denedik. Ne başhekimi bulabildik, ne kimseyi. Sağlık kurulu da on beşte bir pazartesileri toplanıyormuş. Benim ise günüm doluyor bu cuma.. Yarın iş olsun diye bir kez daha uğrayacağım.

— Buraya bak, yarın doğru o hastanenin kardiologuna gideceksin. Kendini tanıtacak, benden selâm söyleyeceksin. Beş dakikada alır sana raporu..

— Peki sağlık kurulu ne olacak?

— Kuş olup havaya uçacak. Sen dediğimi yap. O kadar da yalnız değilsin yeryüzünde merak etme. Elden dolaştırır, bir şey yapar, sana alır raporu o. Kimse de önleyemez, bilesin kimse..

— O kadar forslu ha?

— Öyledir. Pırlanta gibi bir insandır.

— Bir şey içmez misin?

— Yok. Sen misafir sayılırsın. Baksana iki günün kalmış. O viski de benden. Raporu alınca senden de içeriz.

Barmen söze karıştı:

— Yooo –dedi–, o viski bendendi..

— Gazeteci:

— Öyleyse bir viski de benden –dedi.

Adam:

— Yapmayın vallahi utandırıyorsunuz –dedi.

Gazeteci yine omzuna vurdu adamın:

— Dediğimi mutlaka yap. Kardilogu bulacaksın yarın. Birine bakmak için uğradım, işim var gidiyorum. Sonra iyne görüşürüz –dedi.

Barmene döndü, ekledi:

— İkinci viskiyi benim hesabıma yazacaksın. Agoragora yok, anladın ya.

Barmen:

— Ayıp ettin ağabey –dedi.

— Hoşça kalın haydi..

Ve gitti gazeteci.

Yine bir umut dalgası kabardı adamın içinde. Güveni vardı o gazeteciye. Öteki uyuz kaşıntılarından değildi o... Bir alırsa o raporu. Hem de böyle bir dayanışma sonucu; bayağı bir başarı olacaktı bu, kendisiyle oynamaya çalışanlara karşı.

Eski sınıf arkadaşına hiç söz etmeyecekti bu kardiolog durumundan. Ondan artık bayağı gıcık alıyordu. Keşke şu yemeği de kabul etmeseydi.

Herkes barın terasında neşe içinde akşam içkisini içiyordu. Komiler koyu vişne çürüğü üniformaları içinde kadehleri götürüp getiriyorlardı. Dipteki sevgilililer sokuldukça sokulmuşlardı birbirlerine. Dünya umurlarında değildi.

Canı katiyen yemek yemek istemiyordu o sınıf arkadaşıyla. En iyisi barmene bir not

bırakıp gitmekti burdan. «Çok önemli bir işim çıktı, kusura bakma, yemeğe gelemiyorum».

Bir kalem kâğıt istedi barmenden. İki satır çiziştirdi. Viskisinin sonunu da içti:

— İnce bıyıklı, gözlükleri kalın çerçeveli bir bey gelecek, beni arayacak –dedi–. Ona bu notu verirsin. Viski gibi aziz ol, haydi eyvallah.

Barmen:

— Ya ikinci viski? –dedi.

— Onu da sonra içeriz. Girmezsek tabii içeri.

Barmen barın arkasından çıkmış adama doğru yaklaşmıştı. Bir daha görüşemezlerse diye kucaklaşmak istiyordu. Kucaklaştılar.

Adam çıkış kapısına doğru yürüdü. Tam kapıya iki adım kalmıştı ki, eski sınıf arkadaşı girdi kapıdan:

— Yahu nereye gidiyorsun?

Adam itiraz kabul etmez bir sesle:

— Ben de şimdi sana not bıraktımdı... –dedi–. Demincek bizim hanım telefon etti, «çok fenayım hemen gel» diye. Kusura bakma başka bir zaman yeriz yemeği.

Eski sınıf arkadaşı:

— Merak etme canım –dedi–. Ruhsal bir bunalım geçiriyor olmalı. Kolay değil tabii. Dur ben seni bırakayım oraya kadar.

— Yok zahmet etme hiç.

— Ne demek zahmet yahu. Hem konuşacak şeylerim var seninle. Yolda konuşuruz.

Arabaya bindiler.

Eski sınıf arkadaşı:

— Ne oldu izin işi? –dedi.

— Yattı o iş. Sana söyledim ya, benim durumumda infazı erteleme olanağı yokmuş.

— Nasıl davrandılar savcılıkta?

— Fevkalâde..

— Gördün mü, her şeye rağmen büyük etkisi oldu demek o ünlü siyasetçinin, Rapor için bir şey söylemediler mi?

— Bir dilekçe daha yazdırdılar, hastaneye sevkettiler. Ancak sağlık kurulu on beşte bir, pazartesi günleri toplanıyormuş. Cumaya kadar yetişmesi imkânsız..

Bir süre sustu eski sınıf arkadaşı. Sonra gözlerini yoldan ayırmadan kendi kendine konuşuyormuş gibi:

— Şilep perşembe gecesi saat bir buçukta kalkıyor –dedi–. Armatörle gerektiği biçimde görüştüm. Saat yarımda buluşuruz. Arabada elbiseni değiştirip kamarot kılığına gireceksin. Ben seni en uygun yerde bırakacağım. Olmaz mı?

— Neden göze alıyorsun bu kadar büyük bir riski.

— Riski miski yok bunun. Kimsenin ruhu bile duymayacak. Gidip orda kabak gibi boş yere üç yıl yatılır mı? Hem haydi yattın diyelim,

bakalım onunla yetinecekler mi? Daha başka cezalar getirmeyecekler mi? Bunların hepsi namussuz insanlar.

— Ya yakalanırsak?

— Yakalanmayız. Hiç aklına getirme bunu. Cuma sabahı karasularından çoktan çıkmış olacaksın. Kaptana da gerekli talimat verilecek

Adam içinden «Sonuca geldik» –dedi–. «Önce izin umudu, arkasından izin olmuyor. Derken rapor alırsın kandırmacası. O da olmayınca, kaçma planının uygulanmasına geçiş. Gerçekten kaçma mı istiyorlar mı, yoksa başka bir köpoğluluk mu ayarlıyorlar? Bunu çözmek zor. Şimdi ne diyeyim bu soytarıya?»

— Şey vallahi bilmem ki..

— Bilmemi falan yok. Perşembe gecesi saat yarımda seni kule dibindeki park yerinde bekleyeceğim.

— Karımı ne yapacağız?

— Onu da daha sonra aldırırsın. Şimdi hiç bir şey söyleme kendisine. Kaçtığını nasıl olsa öğrenecek gazetelerden.

Adam düşünüyormuş gibi yapıyordu.

— Tamam değil mi bekliyorum seni saat yarımda. Hiç bir şey alma yanına. Şilepte gerekli eşya verilecek sana.

Adamın ağzından cılız bir:

— Peki –çıktı.

Eve geldikleri zaman, adam arabanın penceresinden, akşam karanlığı içinde gelene geçene:

— Kesmeceee, kesmece. Bal kutusu bunlar, –diye– bağırıp duran karpuzcuyu gösterdi.

— Tabancası var mı yok mu, bir türlü anlayamadım, merak ediyorum, –dedi.

— Kimin?

— Nah şurdaki karpuzcunun.

— Anlamadım.

— Anlarsın anlarsın. Bizim evin çevresinde sık görünen satıcıların bazen tabancası olur da..

— Haa evet.. Yarın ne yapacaksın?

— Bilmiyorum.

— Uğraşacak mısın hâlâ rapor işiyle?

— Sanmıyorum.

Adam arabadan indi. Eski sınıf arkadaşı:

— Doktor falan gerekiyorsa bekleyeyim –dedi.

— Yok. Teşekkür ederim. Ben hallederim onu.

— Haydi Allahaısmarladık öyleyse. Söylediğim yerde bekleyeceğim.

– Güle güle..

—Araba geri manevrasıyle uzaklaştı.

Adam eve girdi. Karısı yoktu ortalıkta. Herhalde komşulardan birine gitmişti.

Elektrikleri yakmadan oturdu koltuğuna. Yeni kesildikten sonra yol kıyısına bırakılmış kimsesiz bir ağaca benziyordu.

Alacakaranlıkta cezaevinin imamı sübyan koğuşundan bir oğlanı oynatıyordu. Akşamın değil de sabahın alacakaranlığıydı galiba o alacakaranlık.

O saatlerde kontrol başgardiyanlığına ait bölümde pek kimseler olmazdı. İmam sabah ezanını, cezaevinin içindeki camiin minaresine çıkıp okuduktan sonra kendisinin gezinip oturmasına izin verilen bu bölüme gelir, çayını demler, ortalığı silip temizlemeye uğraşan meydancı çocukla yarenlik ederdi.

Gardiyanların meydancıları daima eli yüzü düzgün çocuklardan olurdu.

Ve imam meraklıydı bu çocuklara.

Sabahın alacakaranlığında imam başındaki yeşil takkesi, sırtındaki yeşil gömleğiyle radyonun oyun havalarına el çırparak tempo tutuyor, meydancı çocukta parmaklarını şıklatarak küçücük göbeğini kıvıra kıvıra imama oynuyordu.

Aslında imam cinayetten mahkûmdu. Hem de bu ikinci cinayetiydi. Vaktiyle de birini öldürmüş yine uzun bir süre yatmıştı. Böyle ağır mahkûmlardan bazılarına cezaevinde işler verirler, onlar da koğuşlarda kapalı kalmaktan kurtulur, çalışa dolaşa zaman öldürürlerdi.

İmamın kimsesi yoktu. Yönetimle de ilişki kuracak esneklik ve düzeyde değildi. Yıllardan beri koğuşta yata yata bunalmıştı. Hiç değilse

kendine bir iş uydurup cezaevinin içinde dolaşmak istiyordu. Sonunda, ben imamım diye tutturmuş, mahkûmlar arasında imam kıtlığı olduğu için de koğuştan paçayı kurtarıp kendini camie atmıştı. Ezan okuyorum diye minarede tarzanın çığlıklarına benzer garip sesler çıkarırdı. Ve daha çok camiin bahçesindeki çiçeklerle uğraşırdı.

Sabahları çay içerken de meydancı: çocuğu oynatırdı.

Yine bir sabah kıdemli gardiyanlardan biri imamı, mimberin arkasında meydancıyı domaltmış durumda yakalamıştı.

— Ne yapıyorsunuz ulan burada? –diye bağırmıştı.

Gardiyanın anlattığına göre:

— Vallahi bir şey yaptığımız yok, namaz öğretiyordum –demişti imam.

Ve hemen imamın yeşil takkesiyle gömleğini almışlar, hücreye indirip falakaya yatırmışlardı. On beş gün de kapalı kalmıştı orada.

Meydancı çocuğun anlattığına göre daha önce de imam kendisini minareye çıkararak, aynı şeyi yapmıştı.

Kemikkıran:

— Bacağına sıçayım böyle imamın. Verdim sopayı verdim sopayı ite! –diyordu.

İmam bir yıl koğuşta yatıp olayı az çok unutturduktan sonra bu kez de bahçıvanlık

iddiasında bulunmuş ve yine çıkmıştı koğuştan.

Gerçi yerine geçen, yine cinayet mahkûmu başka bir imamdan fırsat buldukça ezan okuyordu arada bir. Ama asla yeşil takkesini giyemiyordu. Takke giymesi yasaktı.

Eski imam, yeni bahçıvan:

— İftiraya uğradık –diye dolaşıp dururdu ortalıkta.

Ancak yine talihi yaver gitmedi pek. Ötekinden biraz daha büyükçe olan başka bir meydancı çocuk, sopayla kafasını patlattı bir gün. Ve kendisini yine falakaya yatırdılar ve yine hücreye attılar.

Sırf koğuştan kurtulmak için hocayım diye minareden Tarzan çığlıkları atan cinayet mahkûmu, adamın oturduğu koltuğun karşısında duruyordu.

— Ağabey bakma elimizden bir kaza çıktı. Aslında vatansever insanız biz –diyordu.

Kanıtlıyordu da nasıl vatansever olduğunu. Azınlıklara karşı yapılan bir gösteride bir papazı makasla sünnet etmiş ve bir başka papazı da sünnet etmek için makasla kovalamıştı

Papaz beyaz sakalı cübbesiyle önde, uydurma hoca makasıyle arkada bir hayli koşmuşlardı. Neyseki yetişememişti papaza ve papaz kurtarmıştı zaten lâyık olduğu ölçüde kullanma olanağı bulamadığı organını.

Sahte hoca cezaevine girmeden önce çeşitli uğraşılar göstermişti, mahalle takımında

kalecilik, bisiklet tamirciliği, arabacılık, şoförlük gibi.

— İmamlığı cezaevinde kendi kendimi yetiştirerek öğrendim –diyordu–. Bakma bir iftiraya uğradık. Yerine geçen yeni hocanınsa çocukları yapmaya kalkmaktan da daha beter olarak, kendini minberin arkasında çocuklara yaptırdığını söylüyordu.

Ah, ah diye içini çekerek de başını iki yana sallıyordu.

*

Karısı salona girdi. Hafif bir türkü mırıldanıyordu. Karanlıkta oturduğu için kendisini görmemişti. Elektriği yaktı. Yakmasıyle de büyük bir çığlık atması bir oldu:

— Ay.. Ödümü kopardın. Ne zaman geldin sen? Gitmedin mi yemeğe, ne oldu?

Adam:

— Gitmedim –dedi.

— Neden?

— Canım istemedi..

Kadın sezinlemişti işlerin ters gittiğini.

— İzin işi olmadı galiba?

— Olmadı.

— Peki rapor?

— O da hiç belli değil. Sen yarından

başla çantaları yavaştan yavaştan hazırlamaya.

— Artık hiç bir umut kalmadı ki yani?

— Bilmiyorum. Boş ver... Gidip yatacağız işte.

Telefon çaldı.

Adam kalktı açtı telefonu:

— Ooo –dedi–, merhaba. Nasılsın, nerelerdesin?

Plajda salıncakta yanyana oturdukları arkadaş karısı telefon ediyordu.

— Perşembe akşamı –diyordu–, bir engeliniz yoksa, bize bekliyoruz yemeğe.

Perşembe akşamı..

Son akşamıydı perşembe akşamı.

Adam elinde ahize şöyle bir göz gezdirdi salona. Burada oturup pineklemektense son geceyi misafirlikte laf atarak geçirmek yeğdi.

— Peki –dedi–, geliriz.

— Bekliyoruz mutlaka..

— Çok önemli bir şey çıkmazsa geliriz muhakkak.

— Hoşça kalın.

— Siz de hoşça kalın.

Telefonu kapattı. Karısına:

— Perşembe akşamı yemeğe davet ediyorlar –dedi–. Gideriz, cümbüşlü geçiririz son geceyi.

Kadın son gecesini evde geçirmeyeceği kuşkusundaydı adamın. Bu karar bayağı rahatlattı içini.

— Sen bilirsin –dedi–, nasıl istersen.

Bir an sessizlik oldu. Sonra yine kadın:

— Gelmeyeceksin diye yemek yapmadım –dedi–. Evde hiç bir şey yok.

— Aldırma, dışarda yeriz.

Kadın, son geceyi birlikte geçireceklerinin rahatlığında yine kadifeleşmişti:

— Boşuna masraf etmeyelim. İstersen yine bir yumurta kırarız. Rakın da var..

Adam:

— Gider yeriz dışarda –dedi–. Titizlik etmeğe değmez, bunlar son yemeklerimiz..

Yine kadife gibi bir civap:

— Nasıl istersen.

Pek konuşmadan gittiler lokantaya. Pek konuşmadan oturdular bir masaya. Pek konuşmadan yemeğe çalıştılar söylediklerini. İştahları yok gibiydi. Sanki hiç yemeseler de olacak gibiydi.

Pek konuşmadan kalktılar masadan. Pek konuşmadan çıktılar lokantadan. Pek konuşmadan geldiler eve.

Tam eve girerken biri belirdi sahanlıkta; üçüncü katta oturan polis emeklisi..

O da kimbilir nerden evine dönüyordu

Adamla karısına:

— İyi akşamlar –dedi.

— İyi akşamlar –diye cevap verdiler.

Pek konuşmadan bir süre daha oturdular salonda. Sonra pek konuşmadan yattılar.

Kadın azıcık sokuldu kocasına. Adam usulca saçlarını okşamakla yetindi karısının. Ve bir ara:

— Bilir misin bir düşünür ne demiş? -dedi.

Kadın uykulu bir sesle mırıldandı:

— Ne demiş?

— Yalnız ölürüz -demiş..

Kadın cevap vermedi.

*

Saat sabah dokuzda adam hastanenin kapısındaydı. Ana baba günüydü hastane.

O kardiolog olumlu bir sonuç sağlayabilecek miydi gerçekten acaba?

Sordu soruşturdu buldu kardiologun odasını. Kendisini tanıttı, gazetecinin selâmını söyledi, durumu anlattı.

Kardiolog, güvenli usul bir sesle:

— Ben size o raporu alırım -dedi.

— Ama işte sağlık kurulu...

— Elden, imzalatırız bugün..

— Sahi mi?

— Gayet tabiî.

Yaşasın.. Beklenmedik bir anda, beklenmedik bir yoldan kurtarıyordu paçayı.

Kardiolog:

— Buyurun önce başhekime gidelim, ben konuşurum başhekimle -dedi.

Odadan çıktılar.

İnce bıyıklı, gözlükleri kalın çerçeveli eski sınıf arkadaşı bir görevliyle görüşüyordu:

— Perşembe akşamı için gerekli hazırlıkları yapın. Kaçmayı kabul etti. Tam şilebe kamarot kılığında binerken bastıracağız.

Görevli:

— Emin misiniz? –dedi.

— Eminim. Kaç gündür savcılıktı hastaneydi diye çalkalanıp duruyor. Umudunu da artık iyice yitirdi. Sinirleri zayıfladığı için bıkkınlığından kaçacaktır. Ancak işi sağlama almak için son bir darbe daha indirmek gerekiyor. Yedi buçuk yıllık bir mahkûmiyeti daha onaylandı. Henüz haberi yok. Mahkûmiyetin onaylandığını perşembe sabahı bildirsinler kendisine. Üç yıl derken arkasından bir yedi buçuk yıl daha.. Bunu kaldıramaz ve mutlaka gelir şilebe binmek için. Yani garanti veririm. Doğrusu umutla umutsuzluk şoklarını çok iyi ayarladık..

— Dün de zaten bir süre şileplerin yanaştığı iskelede dolaşmış tek başına..

— Tamam bu iş. Bu kez artık bir daha doğrulamamasına kırılacaktır beli. Zorunluyuz bunu yapmaya. Böyle bir örnek vermek gerek başkalarına da ki, kimse öyle bir şeye heves etmesin..

O sırada telefon çaldı. Görevli telefonu aldı:

— Neeee... –dedi–. Rapor mu alıyor. Yoluna koydu mu işini?

Sonra ince bıyıklı gözlükleri kalın çerçeveli kişiye döndü:

— Hastanede forslu bir doktor bulmuş, alıyormuş raporu –dedi.

Eski sınıf arkadaşı bozum olmuştu:

— Ulan çattık bununla –dedi–. Yandan yandan madik mi atmaya çalışıyor bize bu. Dün bana sağlık kurulunun on beşte bir toplandığını, bu nedenle rapor işinin de suya düştüğünü, artık hastaneye mastaneye gitmeyeceğini söylemişti Uyutmaya kalktı bizi pezevenk.

Görevli:

— O galiba size de çok inanmıyor –dedi.

— Dün akşam evine bırakırken bana ordaki bir karpuzcuyu gösterdi, bunun tabancası var mı yok mu merak ediyorum –dedi. Bizim evin çevresinde dolaşan satıcıların tabancası olur da... Ben önce anlamadım ne demek istediğini. Anlaşılan aklınca alay etti galiba pezevenk! Şimdi sen hemen başsavcı yardımcısını ara. Hastanedeki muameleyi durdursun, başka hastaneye göndersin onu. İkinci yedi buçuk yılın onaylandığını da polis vasıtasıyle perşembe sabahı bildirsinler kendisine. Bakalım ne halt edecek.. Biz onu şapa oturttuk derken o bize nanik yapmaya kalkmış aklı sıra..

— Mahkemelerde de öylesine savunuyor ki kendisini bayağı zor durumda kalıyor savcılarla yargıçlar. Bu son iki mahkûmiyeti koparabilmek için bayağı dayatmak zorunda kaldık..

— Sen şimdi hemen ara başsacvcı yardımcısını, dediklerimi yapsın.

Görevli:

— Peki –dedi,.

Tekrar uzandı telefona:

*

Adam başhekimin odasından sonra kardiologla birlikte iç hastalıkları servisine girmişti. Kardiolog ordaki doktorlardan birinin kulağına eğildi bir şeyler söyledi:

Doktor yüksek sesle diklendi kardiologa

— Yok öyle şey beyefendi. Millet şakır şakır yatıyor içerde. Rapor mapor imzalamam ben.

Kardiolog:

— Benim hastam kendisi –dedi–. Gerçekten hastadır.

— Ölse ne çıkar efendim ölse ne çıkar.

Kardiologun eli kalktı öteki doktorun suratına indi:

— Doktor olmadığını zaten biliyordum ama cellat olduğunu bilmiyordum.

Bir an karıştı servis. Başkalarıyle birlikte adam da araya girdi. Doktorları ayırdılar. Tokadı yiyeni dışarı çıkardılar. Ve tam dışarı çıkarken kardiologa döndü:

— Ben sana gösteririm vatan haini! –dedi.

Cevap kısa oldu:

— Ha siktir!

Sonra adama döndü kardiolog:

— Sen hiç merak etme, o raporu sana alacağım –dedi.

Adam hayran hayran bakıyordu kardiologa. Gazetecinin dediği gibi demek gerçekten o kadar da yalnız değildi yeryüzünde. Birtakım sümüklü böceklerin yanında sapına kadar dört dörtlük insanlar da vardı.

Mavi gözlü, cin gibi bakışlı, orta boylu bir erkek hasta bakıcı girdi içeri. Sağı solu şöyle bir süzdü. Sonra adama yaklaştı:

— Sizi başhekim istiyor –dedi.

Adam kardiologa baktı. Kardiolog:

— Buyurun gidin siz, ben sizi odamda bekliyorum –dedi.

Mavi gözlü, cin gibi bakışlı, orta boylu erkek hastabakıcının yanında tısır tısır başhekimin odasına doğru giden adam. Koridorlar, insanlar, doktorlar, hemşireler..

— Başhekim, adama:

— Şimdi savcılıktan muameleyi hemen durdurun, diye telefon ettiler –dedi.

— Neden?

— Bilmiyorum.

Adam:

— Peki –dedi. Çıktı odadan.

Rapor alacağını anlar anlamaz, bıçak gibi

kesmişlerdi. Ne kadar da hızlı çalışıyordu haber alma kaynakları.

Kardiologun odasına uğradı. Durumu anlattı. Teşekkür etti kendisine.

Amma da soytarıca oynanıyordu oyun. Artık yapacak hiç bir şey kalmamıştı.

Ya yarın gece kalkacak olan şilep? O da, sonuncu tuzaktı.

Şimdi ne yapacaktı? İpin ucunu bırakıp cumayı mı bekleyecekti? Yoksa yeniden gidecek miydi savcılığa durumu öğrenmek için..

Karar verdi savcılığa gitmeye. Soracaktı, niye muameleyi durdurdunuz, diye..

Hastanenin ilâç kokan koridorlarından sonra, temmuz güneşinin caddeleri ve yine rutubet, küf ve helâ karışımı bir kokunun alacakaranlığındaki uzun taş boşluklar..

Dün kendisiyle özel odada özel olarak görüşen savcı yoktu ortalıkta.

— Ne zaman gelir acaba?

— Bir iki saate kadar gelir.

Kapılar açılınca nasıl açılıyor, kapanınca nasıl kapanıyordu.

Bir saat beklemek, olmazsa iki saat, olmazsa üç saat..

Artık o kadar da az kalmıştı ki saatleri.

Yine yürüdü yürüdü caddeler boyu. Şu birkaç saat içinde yapacağı hiç bir şey yoktu, gideceği hiç bir yer yoktu..

Topunuzun da canı cehenneme deyip

cumaya kadar dünyayı unutmaya, oyalanmaya çalışmak...

Yok bir kez takılmıştı aklı. Savcılığa gidecek, soracaktı:

— Niye durdurdunuz muameleyi? –diye.

Seyyar köftecilerin köfte kokuları imrendiriyordu yanlarından geçenleri.

İşçiler, çıraklar, taze ekmek içine sıcak sıcak küçük köftelerden koyduruyorlardı, halka halka kesilmiş bol soğanla.

Adam bir yutkundu, bir daha yutkundu.

Kıyma da kimbilir neyin nesiydi? Sanki cezaevinde yıllar boyu yiyecekleri neyin nesi değil miydi?

Üstelik ne bu köfte kokusunu duyacak, ne bu köfteyı yiyecek, ne de bu caddelerde böyle başı boş gezebilecekti.

O da ekmek içine bol soğanla küçük küçük sıcak köftelerden koydurdu. Isıra ısıra oradaki bir parka girdi.

Parkta bir çöpçü uyukluyordu. Orta yaşlı bir kadınla bir erkek konuşuyordu bir bankta.

Fötr şapkalı, kravatlı bir ihtiyar gazete okuyordu bir başka bankta.

Taze ekmeğiyle sıcak köftelerini yiye yiye o da oturdu bir banka.

Havuz ne güzel, çimler ne güzel, ağaçlar ne güzeldi.

Arada sırada başını kaldırıp gök yüzüne

bakıyordu. Beyaz beyaz bulutlarla alabildiğine geniş, alabildiğine maviydi gökyüzü.

Bir saat belki de iki saat öyle oturdu orada.

Erler, hizmetçiler, köylüler, kızlar, erkekler, çocuklar geçiyordu önünden.. Onun kim olduğunu, birazdan nereye gideceğini ve niçin gideceğini bilmeden geçip gidiyorlardı. O da onların kim olduğunu, nereye gittiklerini ve niçin gittiklerini bilmeden öyle oturuyordu.

Bir saat, belki de iki saat oturdu parkta.

Gerçekten inanabilseydi şu eski sınıf arkadaşının bir ajan olmadığına, belki de yarın gece binip giderdi o şilebe..

Özgürlük somutlaşıyordu gözlerinde.

Karasularından çıkmış bir şilepte, özgür bir gidiş ufuklara doğru.

Ya gerçekten ajan değilse o sınıf arkadaşı Ya gerçekten böyle bir olanak ta varsa elinde...

Önemli bir fırsatı ıskalamış olmayacak mıydı?

Ama ya bu da bir tuzaksa?

Bir yanda demir parmaklıklı, yerlerde sürünen şilteleriyle cezaevi koğuşları; bir yanda mavi gök, sonsuz bir deniz ve bir şilep..

Karar vermek zordu.

Kardiolog da ne yürekli kişiydi. O da az risk almamıştı gözüne kendisi için tokadı şaklatırken. Kara listelere girecek, belki başka yerlere sürülecek, belki de görevinden istifa edecekti.

Ajan olmadan da risk alanlar vardı yani. Ama ya eski sınıf arkadaşı?..

— Hele önce bir gidip bakalım şu savcılığa –dedi.

*

Dünkü savcı hâlâ gelmemişti ve galiba artık akşama kadar da gelmeyecekti.

Yan masalardan birinde oturan başka bir infaz savcısı:

— Bir şey mi söyleyecektiniz? –dedi.

— Rapor için dilekçe yazmıştım. Dilekçenin havale edildiği hastaneye bu sabah telefon edilmiş muameleyi durdurun, diye.

— Ha o iş mi o? Yanlış hastaneye havale edilmiş sizin dilekçe.. Başka bir hastaneye gideceksiniz, kâğıdınız da kalemde sanıyorum.

Evet, kalemde başka bir hastaneye yazılmış başka bir kâğıt vardı.

İkinci hastanede de başhekim yoktu. Başhekim yardımcısı vardı.

Başhekim yardımcısı:

— Yarın sabah gelin –dedi.

— Ancak benim günüm kalmadı. Bir yarınım var. Cumaya teslim olmam gerek.

— Orasını bilemeyiz.

Son gününü de hastane köşelerinde sürünerek geçirmenin anlamı yoktu. En iyisi peşini bırakmaktı bu işin.

Adam çıktı ikinci hastaneden de..

Ve yine işte ikindi olmuştu.

Önünde artık kırk sekiz saat kalmıştı sadece.

Eve mi gitse?

Eve gidip ne yapacaktı?

İkinci hastanenin az ötesinde koca bir luna park vardı. Salıncaklarına çoluk çocuğun bindiği dev bir dönme dolap dönüyordu ortasında. Nişan atanlar, vuruşan arabalara binenler, bir çadırda yedi başlı ejderhayı seyretmeye girenler, atlıkarınca..

Bir okul çocuğu gibi sevgilisiyle elele tutuşup güle oynaya dolaşsaydı şurada..

Evinde miydi ki sevgili?

Gel, dese gelir miydi luna barka?

— Deli misin Allah aşkına ne işimiz var luna parkta? –demez miydi

Olsun, bir kez deneyecekti. Şu anda öylesine istiyordu ki bunu.

Küçük bir tütüncü dükkânı. Raflarda içki şişeleri. Tezgâhın bir yanında gazeteler, dergiler...

— Telefonunuz var mı?

— Bizde yok ama postane biraz ötede..

Postaneye yürüyüş.

Postanadeki telefon kabini.

Kabinde konuşması bir türlü bitmeyen adamı bekleyiş.

Önce ters düşen numara.

Özür dileme, «Afedersiniz, yanlışlık oldu»

Sonra yeniden çevrilen numara..

Uzun uzun çalan telefon.

Gerçekten anlamsız bir şey isteyecekti. «Seni şurada luna parkın kapısında bekliyorum, gel» Hem de evde içki içip, sevişmek dururken. Hem de artık hemen hiç gün kalmamışken..

Telefon açıldı:

— Alo..

— Nasılsın?

— Nerelerdesin kuzum, çok merak ettim.

— Dün ben seni aradım ama, yoktun.

— Ne zaman aradın?

— Öğleden sonra..

— Terziye kadar gitmiştim.

Şimdi damdan düşer gibi «Luna parka gel» demek..

Sevgili soruyordu:

— Geliyor musun?

— Ben seni bekliyorum.

— Nerde?

— Luna parkta... Sana belki tuhaf gelecek ama elele tutuşup dolaşmak istiyorum seninle..,

Ve beklediği cevap:

— Deli misin Allah aşkına.. Haydi gel çabuk..

— Çok istiyorum, kırma beni, sen gel, ne olur..

Sevgili pek bir şey anlamadı bu garip davetten ama fazla da direnmedi:

— Peki geliyorum –dedi.

Luna parkın yerini, neresinde buluşacaklarını sordu.

Adam, luna parkın kapısında bekleyecekti onu.

Sevgili:

— Ancak bir saatten önce gelemem, saçlarımı daha yeni sardım –diyordu.

— Olsun ben beklerim bir saat.

Gerçi o ilk özleminin havası kaçıyordu, hatta kaçmıştı bile. Ama yine de bir luna parkta hoş bir kadınla dünyadan kaçmışçasına dolaşmak güzeldi.

Bir saat süreyle ne yapacaktı? Girdi luna parka önce nişan pavyonuna uğradı. Tepesindeki yuvarlağa vurunca trampete çalan kız, batan vapur, devrilen ördek...

Nişan alıp atıyordu, kız trampete çalıyordu. Nişan alıp atıyordu, gemi batıyordu. Nişan alıp atıyordu, ördek yana devriliyordu.

Sonra ördek yerine vaktiyle mahallede bisiklete bindikleri yargıç devrildi cübbesiyle, sonra savcı devrildi, sonra ünlü siyasetçi..

Sonra yarın akşam yemeğine gidecekleri plajdaki fındıkçı kadının orasına nişan aldı.

Her vuruşta kadın civelek bir «Ay» diyordu.

Kadını, kendisini işkence etmeye götüren çopur adam sürüklemek istiyordu. Tetiğe dokundu, çopur adam da devrildi.

Bazukalı nöbetçiler devrildi. Jandarmalar devrildi. Gardiyanlar devrildi.

Yalnız biri vardı yüzü seçilmeyen. Kara, kocaman bir gölge..

Bağırıyordu:

— Hey kimsin sen be?

Bağırmıyor mırıldanıyordu:

— Hey kimsin sen be?

Belki de mırıldanmıyordu bile..

Yüzü seçilmeyen o kara, kocaman gölgeyi vurma olanağı yoktu. Bıraktı tüfeği. Ve içinden biliyordu kendisiyle uğraşan dürzünün o olduğunu.

Bir süre daha oyalandı oralarda. Ve sonunda luna parkın kapısına dikilip beklemeye başladı.

Balon satıcıları, simit satıcıları, gazozcular, dondurmacılar vızır vızır kaynaşıyorlardı.

Öğlenleyin yediği köftelerle soğanlar bayağı ağırlık yapmıştı midesinde adamın.

Bir gazoz içti.

Nah işte sevgili de geliyordu. Beyazlar giyinmiş. Tam istediği gibiydi.

Kadın gerçekten şaşkın:

— Ne yapacağız burada? -diyordu.

— Gel gel sen benimle. Eğleneceğiz. Çok eğleneceğiz göreceksin.

Kadını elinden tuttu, sürükler gibi soktu luna parka..

Önce çarpışan arabalara bindiler. Arabalar sağa sola dönüyor, manevra edemiyor ve çarpışıyordu. Adam sevgilinin arabasını ko-

valıyordu. Kadın gülerek kaçmaya çalışıyor. Kaçamıyor, arabalar toslaşıyordu. Adam:

— Yakaladım, yakaladım işte –diyordu.

Sonra dev çarkın yanına gittiler. Sevgili:

— Başım döner benim –diyordu–, buna binmeyelim.

— Dönmez dönmez binelim.

Ve bindiler o koca dönme dolaba. Önce ağırdan, sonra hızlı, sonra daha hızlı dönmeye başladı dolap.

Sevgili:

— Vallahi tuhaf oluyor içim –diye adama sarılıyordu.

İnsanlar bir küçülüyor, küçülüyor, küçülüyor; bir büyüyor, büyüyor, büyüyordu.

Baş gardiyan çeviriyordu galiba dolabı.

Dolma gibi parmakları, somun gibi elleri vardı baş gardiyanın. Boyu bir doksandan, kilosu yüz otuzdan aşağı değildi baş gardiyanın.

Ve yanlarında çocukları, anneleri yüzlerce kadın sıra bekliyordu ziyaret için.

Jandarmalar kadınların sözde geri itmek istiyormuş gibi yapıp, memelerini sıkıyorlardı. Çocuklar ağlıyordu.

İçerde ziyaretçisi gelen mahkûmlar iki dizili sıra halinde yürüyorlardı koridorda.

Dolap dönüyordu.

İnsanlar küçülüyor, küçülüyor, küçülüyor; büyüyor, büyüyor, büyüyordu.

Adam sevgilinin elini tutuyordu.

Haftada iki ziyaret günü vardı. Biri kadınların ziyaret günü, öteki erkeklerin ziyaret günü..

Ziyaretçisi gelenlerin adlarını okurdu koğuş hoparlörleri.

Ve koğuştaki arkadaşlar:

— Gözün aydın –derlerdi ziyaretçisi gelenlere.

Bazı mahkûmlar görüsme kabinlerinde değil, avukatlar mahallinde yahut müdürlerin odasında kabul ederlerdi ziyaretçilerini. Buna «Açık ziyaret» denirdi.

Açık ziyaret alabilmek en büyük mutluluktu cezaevlerinde. Ve müdürler bunu öyle herkese vermezlerdi. On dakikalık bir açık ziyaretin armağanı en azından bir şişe viski yahut bir kilo çukulataydı. Kazara çukulata yerine bir kutu baklava getirenlere, baklavayı:

— Zahmet etmişsiniz –diye iade ederlerdi.

Bu arada baş gardiyanla baş gardiyan yardımcısı Kemikkıranı da unutmamak gerekirdi. Çünkü açık ziyaretin süresini onlar da saptayabilirler ve yirmi dakika konuşma olanağı varken, bunu beş dakikaya indirebilirlerdi. Üstelik:

— Vakit tamam, ziyaret bitti –diye haber

gönderdikleri zaman, ziyaretçisine mahcup olur, ezile büzüle dönerdin uzun koridorlardan koğuşuna.

Açık ziyaretçilerin koğuşlara dönerken üstleri başları aranırdı iyice. Aramanın sertleşmemesi için yabancı marka sigaralardan vermek gerekirdi arama gardiyanlarına.

İçeri çukulata, pasta velhasıl herhangi bir yiyecek sokmak yasaktı.

Bindebir özel izinle sokulabilirdi bunlar ancak. O zaman da yine arama gardiyanının payını ayırmak gerekirdi.

Adamla sevgili bir iniyor, bir çıkıyorlardı.

Herkes sıra olmuş konuşma kabinlerinde ziyaretçilerini görmeye gidiyordu.

Herkes kuyruğa girmiş mahpusları görme sırasını bekliyordu.

Ve çığlık çığlığa avukatlar doluşuyordu avukatlar mahalline..

— On bin ver ilk oturumda alayım seni buradan.

— Elli bin ver, mahkemeye giderken de eşyanı hazırla. O akşam evinde yatacaksın.

— Yüz bine ancak seni kurtarabilirim, ortağına karışmam..

Sevgili:

— Vallahi fena oluyorum –diyordu.

Dönme dolaptan indiler sonunda.

Sonra büyülü aynalar pavyonuna girdiler. Aynalar çarpık çurpuk gösteriyordu içeri gi-

renleri. Kimini dağ gibi, kimini bodur, kimini ipince, kimini dört köşe..

Sonra yedi başlı ejdere...

Sonra bir çay bahçesine..

Sonra da sevgilinin evine.

*

Adam karısının yanına döndüğü zaman saat kimbilir gecenin kaçıydı.

Kadın uykulu uykulu:

— Sen misin? -diye sordu.

Sarhoş bir ses cevap verdi:

— Benim.

Kadın:

— Ne zor adamsın sen! -dedi-. Dün yemek yoktu erkenden geldin. Bu akşam ne güzel sofra kurdum, bak saat kaçta geliyorsun?

Adam cevap vermeden soyunup yattı.

*

Günlerden perşembedir.

Ve artık yapacak hiç bir şey yoktur. Küçük bahçedeki şezlonga uzanıp oturmaktan gayrı.

Bir kadın, –karısı–, temizlemeye çalışmaktadır içersini.

Üç yıl ne yapacak cezaevinde..

İlk yıl gırgırla geçer. Onluktan beşlik çaylar, bol bol polis romanı..

İkinci yıl..

İkinci yılın ortası.. Ve düşünürsün daha bir buçuk yıl var diye.. Hele o son altı ay. Hele o son üç ay... Hele o son kırk gün.. Ne saatler yürür, ne dakikalar..

Şimdi kırk bir yaşında..

Kırk dört yaşında çıkacak demek.

Otuz dokuz yaşını bitirirken girmişti ilk..

Resmî bir polis eğildi lükstromların üstünden adamın şezlongta yattığı köşeye:

— Burda mısınız?

— Burdayım, bir şey mi var?

— Bir evrak var da..

— Ne evrakı?

Resmî polis bir uzun zarf uzattı.

Bir hafta önce gece yarısını geçe karakolda aldığı uzun zarfın aynı.

— Bu da ne?

— Bilmiyorum.

Adam zarfı açtı.

Bir onaylama kararı. Yedi buçuk yıllık bir mahkûmiyeti daha onaylanmış.

Adam, ne irkildi, ne titredi. Gayet sakin, hatta dikkati çekecek kadar sakin bir sesle:

— İmza ister mi? –dedi.

Polis:

— İstemez –dedi.

Ve bahçenin köşesinden geri döndü.

Demek yedi buçuk yıl daha. İki buçuğu yok. Beş yıl daha. Ne eder? Sekiz yıl eder..

Yirmi güne kadar yani içerdeyken onun da infazı gelecekti. Elindeki kâğıt cezanın onaylandığını bildiriyordu sadece.

Sekiz yıl daha ha?

Demek kırk dokuz yaşında çıkacaktı içerden.

Neden bunu tam içeri gireceği günün arefesinde göndermişlerdi?

Eveeet, bir şilep kalkıyordu bu gece saat bir buçukta.

Mutlaka kaçmasını istiyorlardı. Bu kadar raslantı olamazdı bu.

Kaçacak mıydı?

Üç yıl için belki değmezdi ama şimdi sekiz yıl yatacaktı.

Başka bir çaresi var mıydı?

Elinde zarf, tekrar şezlonga uzanmış düşünüyordu.

Kaçmak bilmediği bir deyimdi aslında. Kimden kaçacak, niçin kaçacaktı? Sekiz yıl hapis yatmaktan kaçacaktı.

— Ayıp be! –dedi.

Şu sırada kimbilir ne kadar insan idam ediliyor, süngüleniyor, kurşuna diziliyor, içeri

tıkılıyordu. Ve o kaçacaktı. Hem de onlar istediği için.

Kendi olanaklarıyle de değil.

Gerçekten onlar istiyorlar mıydı kaçmasını? Başka hiç bir anlamı yoktu az önce gelen yedi buçuk yıl cezanın.

Karısı pencereden uzanmış:

— Bir şey istiyor musun? -diye soruyordu.

Demek ortalığın temizliğini bitirmiş, arka odada yavaştan yavaştan çantaları hazırlamaya başlamıştı.

— Yok istemiyorum.

Söylese miydi yeni gelen cezayı? Söylemese daha iyi olmaz mıydı? Ola ki üç yıl içinde bir af çıkardı.

Karısı:

— Ne o elindeki? -dedi.

— Hiç.

— Nasıl hiç, bir zarf o.

— Evet bir zarf.

— Postacı mı getirdi?

— Hayır.

— Ya kim getirdi?

Karısı da başka şeyden kuşkulanıyordu. Acaba bir kadından falan mı geldi diye..

— Sana ne!

— Sordum öyle. Kabahat mi işledik gene.

— Şurda oturan bir karı var. Bana âşık. O göndermiş.

— Boynu altında kalsın. Tövbe tövbe en acılı günümde bile karı lafı.

Kadın öfkeyle çekildi pencereden.

Adam bağırıyordu:

— Peki kızma, al oku.

Kadın içerden:

— Bana ne, kendin oku –dedi.

Adam içeri, karısının yanına koştu:

— Keşke sandığın gibi olsaydı. Demincek polis getirdi o zarfı. Yedi buçuk yıllık bir mahkûmiyeti daha onaylamışlar. Bak işte yazıyor. On beş, yirmi güne kadar da infazı gelir cezaevine. Yani senin anlayacağın üç yıl değil, sekiz yıl yatacağız.

Kadın kavrayamamıştı:

— Nasıl sekiz yıl?

— Sekiz yıl işte..

— Olur mu canım öyle şey.

— Olur mu değil, olmuş bile.. Keşke bir karıdan gelseydi değil mi mektup?

Kadın zarfı almış, kararın suretini okumaya çalışıyordu.

Adam:

— Ben sana hiç sözünü etmeyecektim bunun ama zarfı gördün, başka şeylere yorumladın –dedi–. Merak etme, hele ilk üç yılı yatalım. O zamana kadar da af maf bir şey çıkar.

Kadın:

— Üç yıl yetmedi mi, iki yıl da daha önce

yattın. Kör olasıcalar, bizden ne istiyorlar? -diyordu.

— Üzme kendini. Sen yiğit kadınsın. Biz daha neler gördük. Bak bunu da nasıl yeneceğiz..

Ama kadın ağlamaya başlamıştı.

Cezaevine gidecek çantaları yüklükten almış, arka odadaki divanın üstüne açmıştı.

Adam bir ağlayan karısına, bir çantalara bakıyordu.

— Boşunaymış, benimle didişmen. Bak insanın başına ne belâlar geliyor. Ağlama haydi, ağlama. Yakışmıyor sana.. Hem dediğim gibi, nasıl olsa bir af çıkacak.. Dört bin siyasî mahkûmla tutuklu var içerde. Daha da hâlâ devam ediyorlar toplamaya.. Bir sonuca ulaşacak bu.. Sil bakayım gözyaşlarını.

Kadın:

— Sen sekiz yıl orada kalırsan, ben de kendimi öldürürüm -dedi-. Ortalıkta sürünüp kalacak değilim ya..

Kadın kocasının içeri girmesine üzülüyor ama galiba ortada kalıp sürünmekten daha çok korkuyordu.

Adam azıcık kurumuş bir sesle:

— Neden ortada kalıp sürünecekmişsin? Daha bir arsa var babamdan kalma. Burasını kiraya verir annemin yanına gidersin -dedi.

— Ben geçinemem onunla.

— Belki katlarından birini verir annem de.

— Zırnık bile vermez o bize..

Sekiz yıllık hapis ikinci plana gitmişti.

Adam buruklaşmaya başlıyordu:

— Yahut boşanırsın benden, başkasıyle evlenirsin. Boşanmayı istemek hakkındır.

— Boşanacak olsam o orospulara gittiğin zaman boşanırdım.

— Ama bu çok daha ciddî. Sekiz yıl yanında olmayacağım..

— E hani af çıkacak diyorsun..

Gerçekten zor işti karısıyle konuşmak.

— Çıkacak tabiî de, hani çıkmazsa diye..

— Şimdi artık hiç bir çaresi yok mu bunun da?

— Yok.

— Sen o izin, doktor falan işini sıkı tutmadın ki.. Savcılığa gidiyorum hastaneye gidiyorum diye kimbilir nerelere gittin?

— Vallahi hiç bir yere gitmedim.

— Sus yalan söyleme. Daha dün görmüşler.

— Nerde görmüşler, kim görmüş?

— Nerde görecekler, luna parkta görmüşler.. Bütün mahallenin ağzında..

— Benzetmiş olacaklar. Böyle bir zamanda ne işim var benim luna parkta?

— Ah bilmem mi ben seni ah. Değil hapisaneye ölüme gidecek olsan bir orospu bulur öyle gidersin.

— Peki niye luna parka gideyim, daha uygun bir yer bulur oraya giderdim..

— Önce luna parkta aşna fişne edip gezdirmişsindir, sonra da yine gitmişsindir gideceğin yere..

— Sus rica ederim ben luna park zamparası mıyım?

— Daha betersin, daha beter!..

Adam karısının elinden aldı yedi buçuk yıllık mahkûmiyetin belgesini.

— Bundan daha önemli değil mi, kadınlar? -dedi.

— Aman bilmiyorum. Nasıl olsa af çıkacak diyorsun işte..

Kadın konuştukça adamın beynine tokmak iniyormuş gibi oluyordu.

Keşke cuma bugün olsaydı. Gider girer ve yatardı içerde.

— Bak bugün son günümüz. Hiç değilse bugün birbirimizi üzmeyelim.

— Benim bir şey dediğim mi var. Gece kaçta geldin, ağzımı açıp da bir şey mi söyledim. Hem nerde olduğunu bildiğim halde..

— Eksik olma, ince insansın, sağol..

— Gidecek miyiz bu akşam yemeğe?

— Gideceğiz, gideceğiz..

— Canım da hiç istemiyor.

— Yok ziyanı, ikimiz de açılırız.

— Sen bir yere çıkacak mısın daha önce?

— Hayır, uzanıp yatacağım bahçede..

— Sen uzanırken ben de azıcık bir yere kadar gider gelirim..

— Nereye gideceksin?

— Şurda yakında yeni bir berber açıldı. Oraya kadar bir gideyim de, hiç değilse tarattırıvereyim saçlarımı..

Adam, elinde yeni gelen mahkûmiyet kararı, dudaklarında tuhaf bir gülücük, küçük bahçedeki şezlonguna döndü.

*

Salonun dibinde açılmış bir koca yemek masası. Masanın bir ucunda tabaklar, çatallar, bıçaklar, bardaklar. Neler neler yok masanın üstünde. Uzun kayık tabaklarda çerkez tavuğu, dil, kuzu rosto, börek, sosis, yuvarlak köfte, fasulya plakisi. Ve bol rakı, şarap, votka, viski.

Cici cici hanımlar, cici cici beyler birbirlerine servis yapıyorlar.

Erkekler siyasetten, sanattan konuşuyorlar. Hanımlar can sıkıntılarından, küçük üzüntülerinden, terzilerinden..

Biri:

— E ne zaman gireceksin bakalım? –diyor adama.

— Yarın.

Şaka götürmez bir cevap bu ama, yine de işi şakaya vuruyor herkes.

— Yarın ha..

— Evet.

Bir başkası:

— Sen iyi alıştın oraya –diyor–. Bu kez ne kadar kalacaksın?

— Sekiz yıl.

— Yok devenin başı.

— Önce üç yıldı, bugün yedi buçuk yıl daha geldi.

Bir başkası:

— Üç, yedi buçuk yıl daha on buçuk yıl eder –diyor.

Belli ki bilmiyor bu tür şartlı tahliye hesaplarını. Adam gayet soğukkanlı anlatıyor:

— Daima üçte ikisi yatılır cezanın. Yedi buçuk yıl için beş yıl yatılır. Ben bir yedi buçuk yedim. Onun iki yılını yattık, geriye kaldı üç yıl. Tam onu yatmaya giderken bir yedi buçuk daha geldi.

— Rapor alsaydın bari.

— Olmadı işte.

— Bizim doktor enişteye gittin mi?

— Hayır.

— Niye gitmedin birader. O hemen hallederdi senin işini?

Karısı:

— Bak halledermiş işini –diyor.

Kimse farkında bile değil arka planda çevrilen kulislerin, kaynatılan kazanların.

Plajdaki salıncakta yan yana oturdukları ev sahibesi:

— Bilemezsin nasıl üzülüyoruz senin durumuna –diyor ve soruyor–: Seni görmeye gelebiliriz değil mi?

— Tabiî tabiî..

Bir başka hanım:

— Ne vardı bu kadar ortalığı kızdıracak –diyor–. Siz de çok gittiniz onların üstüne.

Adam cimdikleyen bir sesle:

— Seni bulsam senin üstüne gelirdim ama, ortalıkta olmadığın için onların üstüne gittik –diyor.

Sahte sahte gülmeye çalışıyor misafirler.

Ve soru biçiminde sürüp gidiyor konuşmalar:

— Yemekler iyi mi bari?

— İdare eder. Ya karavanayı yeniden terbiye eder pişirirsin, ya kantinden bir şeyler alır onu pişirirsin. Yahut tabldota yazılırsın.

— Tabldot var demek?

— Var.

— Bahçeye falan çıkarıyorlar mı?

— Çıkarırlar.

— Genellikle nasıl vakit geçiriliyor?

Adamın bu kabakça sorular karşısında bir kıl testeresi dolaşıyor sinirlerinde:

— Genellikle karıları donsuz düşünerek vakit geçirirsin.

Birkaç hanım kıkırdıyor, birkaçı duymazlıktan geliyor.

Erkeklerden biri:

— Af çıkacak diyor herkes. Yatsan yatsan üç beş ay bir şey yatarsın –diyor.

Af... Her mahkûm bu düşle girer cezaevine, bu düşle nefes alıp verir, bu düşle yaşar.

Her saat bir haber gelir dışardan:

— Tasarı hazırmış. Savcı da bizim kantinciye «Fazla mal alma, elimizde kalmasın» demiş.

— Son ziyarette bizimki söyledi. Fabrikalara genelge yayınlanmış. Afla çıkacak mahkûmlara öncelikle iş verilmesi için..

— Geçende vali muavini gelmiş mobilya atelyesine, ona sormuşlar affı. «Yakın, çok yakın» demiş.

— Yirmi güne kalmaz, diyorlar.

— Bizim koğuş temsilcisi affın ay başında çıkacağına dair iki kat elbisesine iddiaya girişti. Biliyorsun onun damadı Belediye meclisi üyesi..

Ve aylar geçer, yıllar geçer bu haberler, iddialaşmalar ve bekleyişler ortasında.

Mahkûmların kendileri bile alay ederler kendi af düşleriyle. Gazetelerdeki afla ilgili en küçük yazı elden ele dolaşır. Koğuşlar, ziyaretçisi gelenlere dönüşte hemen sorarlar:

— Af için ne dedi.

Ve her ziyaretten dönen mahkûm, ciddî bir pozla:

— Valla çok önemli bir yerden söylemişler, bir aya kalmayacak, demişler.

Bu önemli yer, parti genel başkanı, bakan, başbakan oluverir mahkûmların dilinde..

Ve demir parmaklıklar ardındaki binler, hep aynı tesbihi çekerler:

— Af çıktı, af çıkıyor..

Hem de bütün dünyanın sade bu konuyu düşündüğünü, sade bunu konuştuğunu sanarak..

Şimdi adama da:

— Üç beş aya kadar af çıkacak –diyorlar.

Oysa yarın akşam koğuşta o, affın bir aya kadar çıkacağını söyleyecek. Başkalarıyse on beşe, hatta haftaya indirecekler bunu..

Cici cici hanımlar, cici cici erkekler.. Rakı, votka, viski içiyorlar. Ellerindeki tabaklardan börek yiyorlar, çerkez tavuğu yiyorlar:

— Enfes olmuş bu börek, enfes olmuş bu plaki –diyorlar.

Misafirlerden biri:

— Niye bu kadar çok yüklendiler size anlamıyorum? –dedi.

Adam:

— Peki sizlere neden hiç yüklenmiyorlar? –dedi.

Bir sessizlik oldu.

Kimi elinde sigarasıyle başını çevirdi, kimi tavana bakar gibi yaptı.

Ev sahibi olan tatlı kadın, bir göbek havası koymuştu pikaba. Parmaklarını şıklatarak oynamaya başladı. Misafirler el çırpıyorlardı.

Kadın oynayarak adamin yanından geçerken:

— İyi bak, iyi bak bir daha göremeyeceksin –dedi.

Koridorlar uzuyor, koğuş kapıları yanyana sıralanıyordu. Şurda oturanların bir kısmı yasak savmak gibi de olsa cezaevine ziyaretine geleceklerdi.

Açık ziyaret alabilirse kadınlar elini sıkarken, olağandan bir kıymık daha uzunca tutacaklardı ellerini avucunda. Göğüslerinin bir düğmesi çözük duracaktı. Gözleri bacaklarına ilişirse de, uzanıp eteklerini düzeltmeyeceklerdi.

Bu kadarcık bir kadınlık bahşişi yetecekti, ziyaret dönüşü çay içerken mutlu mutlu gülümsemesine.

Erkekler:

— Bir isteğin var mı? –diye soracaklardı.

Bazıları sigara alacak, bazıları cezaevindeki hesabına para yatıracaktı.

— Seni iyi gördük –diyeceklerdi.

— Aslan gibisin maşallah –diyeceklerdi.

— Hiç de fena değil burası, biz de gelsek de biraz kafa dinlesek –diyeceklerdi.

Adam da yitik görünmemek için, nükteler yapmaya çalışacaktı. Sonra aylar geçtikçe ziyaretçi sayıları düşmeye başlayacaktı.

Kimi haber gönderecekti:

— Ziyaretçi günlerini bilmediğimizden gelemedik –diye.

Kimi kart gönderecekti:

— Dayanamam diye gelemiyorum.

Ev sahibi hâlâ oynuyordu.

Adam içki içiyordu.

Karısı yanındaki bir hanıma yavaş sesle:

— Benim de durumum zor kardeş –diyordu.

Biri bir ara:

— Ooo... –dedi–, saat bir buçuk olmuş..

Adam rıhtımdan ağır ağır ayrılan bir şilep düşündü. Acaba o şilepte olsa daha mı iyi olacaktı?

Oysa ince bıyıklı gözlükleri kalın çerçeveli eski sınıf arkadaşı saat yarımdan bire kadar kule dibinde beklemiş, kimsenin gelmediğini görünce görevlilere:

— Atlattı kerata, gelmedi, boşuna yorulmayın –demişti.

Misafirlikten ayrılma saati geldi. Herkes her zamankinden daha bir başka türlü, daha bir sıcak kucaklıyordu adamı.

Aaa ne tuhaf, ev sahibi hanımın gözlerinde kimseye göstermek istemediği iki damla yaş titriyordu. Ve o her zamanki hergeleliğiyle:

— Yat biraz daha bakalım da akıllan –diyordu.

Misafirlerden bir tanesi arabasıyle evlerine kadar getirdi adamla karısını.

Karpuzcunun karşıda yanan lambası. İçerde kitaplar, koltuk, pikap...

Adam oturdu koltuğuna. Konuşmadan öyle bakıyordu kitaplarına.

Karısı da kendince saygılı bir sessizlik içinde soruyor:

— Bir şey ister misin?

Boş ver.. İsteyecek bir şey yok artık.. Son geceyi de pekalâ eğlenceli geçirdiler işte.

O şilebe binmediği de iyi oldu.

Adam:

— Gel otur bakayım dizime –dedi karısına.

Kadın acemi acemi oturdu dizlerine.

Sonra:

— Dur yapma..

— ...

— Burada olur mu canım...

— ...

— Yatağa gidelim istersen..

.....

Koltukta iki çocuk gibi sarılmışlar oturuyorlardı.

Adam:

— Beni hatırlayacak mısın? –dedi,.

Kadın başını salladı. Gözlerini hafif yana çevirdi.

Cuma sabahı..

Adam karısıyle çarşıya indi yumuşak bir ayakkabı aldı kendine, geri döndü.

Kitaplıktan beş altı kalın kitap ayırdı.

Saat on otuzdu.

Saat on altıda savcılığa teslim olacaktı.

Saat on birde telefonla annesini aradı ellerinden öptüğünü söyledi.

Saat on bir otuzda karısı meyva almaya çıktı.

Adam yine telefonla sevgiliyi aradı:

—Allahaısmarladık. Üç dört saat sonra gidiyorum. Son bir kez sesini duymak istedim -dedi.

Saat yarımda karısıyle başbaşa yemeğe oturdular.

Beğendili kebap vardı yemekte.

— Hava da inadına güzel -dedi adam...

Yemekten sonra kahve içtiler.

Saat on dörde geliyordu.

Adam:

— Çantalar hazır mı? -diye sordu.

— Hazır.

— Hiç bir şey unutmadın ya?

— Unutmadım.

— Unuttuysan da ziyanı yok, geldiğin zaman söylerim.

Saat on dört otuzda adam:

— Eh daha bir saat var -dedi,.

Saat on beşte:

— Son bir kadeh içeyim –dedi.

Üçüncü yudumda:

— Biliyor musun bu eziyetlerin hiç biri boşa gitmiyor aslında, gelecek kuşaklar bizi daha iyi anlayacak –dedi.

Karısı ne yapacağını bilemeyenlerin çaresizliğiyle bir mutfak, bir yatak odası dolaşıp duruyordu evin içinde.

Kadeh bitti.

Saat on beşi yirmi beş geçiyordu.

Adam:

— Haydi bakalım bir taksi çağıralım –dedi.

Karısı taksi çağırdı telefonla.

Hiç konuşmadan beklediler taksinin gelmesini.

Önce kadın:

— Kendine iyi bak orada –dedi.

Adam:

— Sen de iyi bak, yoksa merak ederim –dedi.

Taksi geldi.

Adam içerki odadan çantaları aldı. Dış kapıyı açmadan sarılıp sıkı sıkı öptü karısını.

Sonra çantalarıyle taksiye yürüdü.

Az ilerde oturan yaşlı bir dost da taksinin yanına gelmiş, adama sarılmıştı.

— Yine geleceksin, yine göreceğiz geldiğini –diyordu.

Karısı taksinin yanında ağlıyordu.

Adam şoförün yanına bindi:

— Adliyeye –dedi.

Şoför gaza bastı.

Karısı, yaşlı komşu ve küçük bahçeyle zemin katındaki ev geride kaldılar. Karpuzcunun karpuzları bir süre daha göründü. Sonra o da kayboldu.

Basınköy
19. IV. 1974

SON

BİLGİ BASIMEVİ - ANKARA

20 LİRA

kapak baskısı
pan MATBAACILIK 17 28 14 - ANKARA

205

bir avuç gökyüzü

CETİN ALTAN